

Økonomiplan 2019-2022 Årsbudsjett 2019

Kommunestyrets vedtak
20.12.2018

Nord-Aurdal kommune

Foto: Gro Tvenge Frogner

INNHOILDSFORTEGNELSE - DETALJERT

1	Mål og prioriteringer	6
1.1	Forebygging	6
1.2	Prioritering av oppvekstkommunen	7
1.3	Digital transformasjon	7
1.4	Kommunens visjon og verdier	8
1.5	Lokalsamfunnet Nord-Aurdal	8
1.6	Kommuneøkonomi	9
1.7	Organiseringen av kommunen	10
1.8	Oppsummering	10
2	Årsbudsjet og økonomiplan	11
2.1	Resultat	11
2.2	Økonomiske oversikter	13
2.3	Driftsbudsjett	16
2.4	Organisasjonsutvikling – tilpasning av drifta til de økonomiske rammene	19
2.5	Investeringer	20
2.6	Finansforvaltning	22
2.7	Oppsummering	22
3	Folkehelse	24
4	Organisasjon	27
4.1	Organisasjonsutvikling	27
4.2	Jobbnærvær og inkludering	28
4.3	Rekruttere og beholde medarbeidere	28
5	Politisk og administrativ ledelse	31
5.1	Politisk ledelse	31
5.2	Rådmannskontoret	31
5.3	HR, service og kommunikasjon	31
5.4	Regnskapsavdelingen	32
5.5	Skatteoppkreveren for Valdres	32
5.6	Fagernes legesenter	32
5.7	Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	32
5.8	Tildelingskontoret	33
5.9	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	33
5.10	Stillingsramme	34

5.11	Tiltak	35
6	Barnehage	36
6.1	Mål og utvikling	36
6.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	36
6.3	Stillingsramme	38
6.4	Tiltak	38
7	Grunnskole	39
7.1	Mål og utvikling	39
7.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	40
7.3	Stillingsramme	42
7.4	Tiltak	43
8	Nord-Aurdal læringssenter	44
8.1	Mål og utvikling	44
8.2	Stillingsramme	44
8.3	Tiltak	45
	Gr. skole voksne, 1,3 år (red. Folkehøgskolen)	45
9	Helse, omsorg og velferd – felleskapittel	46
9.1	Mål og utvikling	46
9.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	47
10	Valdres lokalmedisinske senter	51
10.1	Mål og utvikling	51
10.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	51
10.3	Stillingsramme	51
10.4	Tiltak	52
11	Omsorg og rehabilitering	53
11.1	Mål og utvikling	53
11.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	53
11.3	Stillingsramme	53
11.4	Tiltak	54
12	Tilrettelagte tjenester for barn, unge og voksne	55
12.1	Mål og utvikling	55
12.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	56
12.3	Stillingsramme	56
12.4	Tiltak	56

13	Familiens hus	57
13.1	Mål og utvikling	57
13.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	57
13.3	Stillingsramme	60
	Merknad	60
1	åv helsesøster, 0,10 åv skolelege	60
13.4	Tiltak	60
14	NAV Valdres	61
14.1	Mål og utvikling	61
14.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	61
14.3	Stillingsramme	62
14.4	Tiltak	63
15	Kultur	64
15.1	Mål og utvikling	64
15.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	66
15.3	Stillingsramme	67
15.4	Tiltak	67
16	Teknisk og næring	68
16.1	Mål og utvikling	68
16.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	70
16.3	Stillingsramme	72
16.4	Tiltak	73
17	Avgifter og betalingssatser	74
18	Vedlegg I: Investeringsprosjekter	75
18.1	Vedtatt økonomiplan for perioden 2019 - 2022	75
18.2	NAUS og Valdreshallen	75
18.3	Vannforsyning, høydebasseng Fagernes - Leira	76
18.4	Institusjonsplasser for demente i Aurdal	78
18.5	Digitalisering av eiendomsarkiv	79
18.6	Vann og avløp, rehabilitering og nyanlegg	80
18.7	Overvann - klima	81
18.8	Opprusting av kommunale veier	82
18.9	Utbedring etter flomskade – Kvitvella fossen	84
18.10	Ny hovedtankbil brann	85

18.11	Ny traktor – Teknisk drift.....	86
18.12	Festsalen rådhuset – Helhetlig rehabilitering av el-opplegg, lys og inventar	87
18.13	Velferdsteknologi	87
18.14	Fagernes legesenter - Smittevernutstyr.....	88
18.15	Brannsikring Ulness kyrkje	88
19	Vedlegg II: Budsjettskjema	89
19.1	Driftsbudsjett – budsjettskjema 1A.....	89
19.2	Investeringsbudsjett – budsjettskjema 2A.....	90
20	Vedlegg III: Befolkningsutvikling	91
20.1	Hovedtrekk	91
20.2	Folketall	91
20.3	Antall innbyggere i ulike aldersgrupper	92
21	Vedlegg IV: Økonomiske mål	94
22	Vedlegg V: Organisasjonskart.....	95

1 MÅL OG PRIORITERINGER

Nord-Aurdal kommune skal i økonomiplanperioden:

- ★ ha fortsatt fokus og innsats på forebyggende aktivitet
- ★ prioritere oppvekstkommune med satsing på barn og unge
- ★ digital transformasjon

1.1 Forebygging

Fortsatt fokus og satsing på forebygging er viktig av flere grunner.

1. Avgjørende for å øke antall leveår med god helse og livskvalitet for den enkelte.
2. Nødvendig for å møte kravene til helsetjenester som aldrende befolkning vil kunne medføre.
3. Viktig for sosiale helseforskjeller, der fokus på egenmestring og innflytelse over eget liv kan bidra til å bryte et fastgrodd mønster der man tydelig ser at levevaner og helsetilstand går i arv fra generasjon til generasjon.

Et viktig tiltak er å øke aktivitetsnivået til befolkningen. Fysisk aktivitet forebygger og behandler mange sykdommer og tilstander, som høyt blodtrykk, høyt kolesterol, diabetes type 2, demens og depresjon. Det er imidlertid viktig at forebygging ikke reduseres til å kun omhandle fysisk aktivitet, kosthold, tobakk og alkohol. God helse er et resultat av et bredere perspektiv enn som så. God forebygging handler også om fellesskap, gode møteplasser, inkludering, åpenhet og omsorg. At man får til et samfunn som baserer seg på folk tar vare på hverandre, og der man tør å prate åpent om det som er vanskelig. Det er også viktig å huske på at helse ikke kun er fravær av sykdom. Man kan ha god helse til tross for mange diagnoser. Mestring av egen sykdom, stoppe forverring av sykdom og det å gi gode verktøy til å leve med en kronisk sykdom er derfor en vesentlig del av forebyggende helsearbeid.

Å gi barn og unge økt mulighet til mestring og utvikling er noe som bør prioriteres høyt, siden grunnlaget for gode helsevaner legges tidlig og får betydning gjennom hele livsløpet. Psykiske plager og lidelser utgjør en økende andel av den totale sykdomsbyrden i Norge, og gir mange tapte leveår. Det er spesielt bekymringsfullt at man ser en stadig økning i psykiske plager blant barn og unge. Forebygging rettet mot barn og unge handler først og fremst om å legge til rette for et godt oppvekstmiljø for alle.

Man må ta vare på de som har blitt syke, men man må samtidig bli flinkere til å fange opp de som er i ferd med å bli syke på et mye tidligere tidspunkt. Et viktig element her, er god samordning, der man har et tjenesteapparat som ser hele menneske og hvor man som bruker eller pasient ikke opplever å bli en kasseball i systemet.

Sentrale element i den forebyggingen Nord-Aurdal kommune vil satse på i denne økonomiplanen, er:

- Foreldrestøtte og foreldreveiledning fra helsestasjonen
- Tidlig inn etter fødsel
- Samarbeid helsesøster og barnehage og praktisk pedagogisk veileder sin rolle
- Samarbeid skolehelsetjeneste og skole, og barne- og ungdomskontakten sin rolle
- Folkehelsearbeid
- Frisklivssentralen

- Ungdomsklubben

Den konkrete satsingen på forebygging i denne økonomiplanen består blant annet av følgende:

- Prioritere foreldreveiledning fra helsestasjon, barnehage og skole.
- en 10 % stilling som skolelege i Familiens hus
- fortsatt satsing på arbeidet mot barnefattigdom med opplevelseskortet og ferie for alle
- Prosjekt rettet mot godt kosthold i barnehagen og fysisk aktivitet i lavterskeltilbud

1.2 Prioritering av oppvekstkommunen

I tråd med kommuneplanens samfunnsdel prioriterer økonomiplanen oppvekstkommunen, og har satset på barn og ungdom. I hovedsak skjer denne satsingen gjennom prioriteringen av forebygging (beskrevet ovenfor) og at mye av den økte satsingen på forebygging er rettet nettopp mot barn og ungdom.

I økonomiplanen videreføres stillingsressursene til både praktisk pedagogisk veileder i barnehagen og til barne- og ungdomskontakt i skolene, dette er en viktig del av satsingen på barn og unge. For å styrke satsingen ville det vært ønskelig å øke disse stillingsressursene ytterligere. Imidlertid mener en at styrking av helsesøstertjenesten er enda viktigere og derfor er denne prioritert. Denne prioriteringen samsvarer også med regjeringens satsing.

Digitale ferdigheter er én av de fem grunnleggende ferdighetene nedfelt i Kunnskapsløftet. Det er lagt inn en ressurs til kompetanseheving / stillingsressurs på begge skolene i tråd med kommunestyret vedtak i sak KS-031/18.

1.3 Digital transformasjon

Digital transformasjon handler om en grunnleggende endring av måten å yte tjenester på – det handler følgelig først og fremst om organisasjonsutvikling og i mindre grad om teknologi.

Innbyggerne i Nord-Aurdal kommune vil i framtida ha helt andre forventninger til hvordan de mottar tjenester fra kommunen, enn de har i dag. Det er grunn til å tro at de vil forvente å samhandle med kommunen via digitale løsninger og til tider som passer innbyggeren. Videre at kommunen er proaktiv, tilbyr tjenester uten at innbyggeren først har bedt om det.

Dette samsvarer godt med regjeringens ene hovedmålsetting for IKT-politikken: «*En brukerrettet og effektiv offentlig forvaltning.*»¹

Norge får en aldrende befolkning og særlig i en del distrikter vil de eldre etter hvert utgjøre en stor del av befolkningen. Befolkningsprognoser viser at i 2030 vil det i Nord-Aurdal kommune bare være 2,3 innbyggere i yrkesaktiv alder per pensjonist. Dette gir flere utfordringer. Én er at det blir utfordrende å skaffe nok tilsatte til å utføre helse- og omsorgsoppgaver for de eldre. En annen er at kommunens inntektsgrunnlag i form av skatteinntekter blir svekket med færre yrkesaktive. Den demografiske utviklingen gjør det nødvendig å prioritere bruk av ansatte til de oppgavene som virkelig krever

¹ Meld. St. 27 (2015-2016) Digital agenda for Norge. IKT for en enklere hverdag og økt produktivitet

mennesker, og bruke teknologi for å løse andre. Denne utviklingen gjør det også nødvendig å effektivisere tjenesteytingen, blant annet gjennom bruk av teknologi.

1.4 Kommunens visjon og verdier

Det eksterne verdigrunnlaget til Nord-Aurdal viser hvilke verdier kommunen ønsker å fokusere på og særlig arbeide med de kommende årene. Dette verdigrunnlaget følger av kommuneplanens samfunnsdel for 2011-2023, og har i prioritert rekkefølge stikkordene *kunnskapskommunen*, *helsekommunen*, *kulturrkommunen*, *tilflyttingskommunen*, *kulturlandskapskommunen* og *næringsutviklingskommunen* Nord-Aurdal. Dette korresponderer med høyest prioritet på oppvekst, dernest helse og omsorg og kultur.

Visjon og verdier er grunnleggende elementer i alle endringsprosesser, og angir en retning for ønsket utvikling. Veien videre er nedfelt i kommunens planverk, og er viktige styringsdokumenter. I tråd med gjeldende planstrategi for perioden 2016-2019 er det gjennomført et omfattende arbeid med revidering av tre kommunedelplaner, helse og omsorg, barnehage og skole, og kultur, idrett og friluftsliv. I kommunedelplanene ønsker man en dreining som går fra passiv mottaker til mer aktiv deltaker.

Arbeidet med økonomiplanen gir en årlig mulighet til å se hele virksomheten til Nord-Aurdal under ett. Lovkravet er at det skal gjøres i et fireårsperspektiv. Dette gir forutsigbarhet og gode forutsetninger for å utvikle organisasjonen og tilpasse ressursbruken slik at Nord-Aurdal kommune utvikler seg og yter best mulig tjenester på en bærekraftig måte og sikre kommunestyrets handlingsrom.

1.5 Lokalsamfunnet Nord-Aurdal

Nord-Aurdal kommune har i løpet av 2017 og 2018 (utgangen av andre kvartal) hatt en svak nedgang i antall innbyggere fra 6 497 til 6 451. Kapittel 20 i dette dokumentet omhandler befolkningsutviklingen og viser en liten, men stabil årlig vekst fram til 2040. Nord-Aurdal er landets sjuende største hyttekommune med hele 4501 fritidsboliger (per 2018). Fritidsinnbyggerne er en naturlig del, og utgjør en betydelig ressurs i lokalsamfunnet.

Handelstallene for Nord-Aurdal har vært sterke over tid, og også i 2017 er kommunen den fjerde største omsetningen i landet per innbygger. Omsetningen per innbygger var i 2017 på kr 153.926.

Kulturindeks for Nord-Aurdal 2016 viser at kommunen ligger på andreplass i Norge. Kommunen har gjennom mange år ligget helt i toppsjiktet ifølge Telemarksforsknings kulturindeks.

NHOs kommuneNM rangerer kommunenes attraktivitet etter attraktivitet og lokal vekstkraft. For tredje år på rad oppnår Nord-Aurdal nest beste karakter i Norge, og havner på tredjeplass i Oppland, bak Gjøvik og Lillehammer. I det nye fylket Innlandet havner kommunen på en sjuendeplass. Disse sterke prestasjonene indikerer at kommunen på mange områder har lyktes med å oppnå sine mål og prioriteringer i tråd med visjonen og verdigrunnlaget til kommunen. Denne måloppnåelsen ville ikke vært mulig uten en god vekselvirkning mellom et dynamisk næringsliv, det frivillige organisasjons- og kulturlivet og kommunen.

1.6 Kommuneøkonomi

En sunn kommuneøkonomi er en forutsetning for god og framtidsrettet tjenesteproduksjon. En sunn kommuneøkonomi krever at forholdet mellom inntekter, driftskostnader og investeringer er bærekraftig over tid. Kommunestyret vedtok i sak 043/2012 følgende handlingsregel (se kapittel 21):

- netto driftsresultat bør være på minimum 3 % av brutto driftsinntekter.
- disposisjonsfondet skal minimum være på 10 % av brutto driftsinntekter og målet er 15 %.
- kommunen skal ha et særskilt disposisjonsfond tilsvarende akkumulert premieavvik i tillegg til det ordinære disposisjonsfondet.
- lånegjelda bør være under 70 % av brutto driftsinntekter.
- Kraftinntekter bør brukes på en måte som reduserer kommunens sårbarhet for svingninger i kraftprisene.

Teknisk beregningsutvalg har redusert det anbefalte nivået på netto driftsresultat til 1,75 %, men kommunen når hverken dette målet eller målet om å budsjettere med et netto driftsresultat på minimum 3 % noen av de kommende årene. Vi har likevel hatt et regnskapsresultat de siste årene som oppfyller kravene. Økonomiplanen viser en bedring av netto driftsresultat i perioden, men forutsetter samtidig en vesentlig forbedring av driftsøkonomien i perioden.

Budsjetterte brutto driftsinntekter er i 2019 på kr 643 mill. Dette er en vekst på 3,0 % fra 2018. Økningen i driftsinntektene er høyere enn økningen i driftsutgifter. Brutto driftsutgifter øker med 2,7 % fra 2018 til 2019. Budsjetterte brutto driftsutgifter i 2019 er kr 647 mill. Kommunen må i løpet av planperioden gjøre nødvendige omstillinger i driften for å kunne levere positive resultater uten bruk av fondsmidler. Det settes i gang prosjekter på digitalisering og organisasjonsutvikling, som skal resultere i en organisasjon med gode tjenester og en bærekraftig økonomi.

Disposisjonsfondet vil utgjøre 10,5 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2019. Det reduseres imidlertid med kr. 78 mill. i økonomiplanperioden og vil ved utgangen av 2022 være nede i 2,6 %, og vil med det ligge langt under kravet i handlingsregelen. Avsetning og bruk av det særskilte disposisjonsfondet for premieavvik er innarbeidet i økonomiplanen. I planperioden legges det ikke opp til bruk av disposisjonsfond som egenkapitalfinansiering av investeringer. Dette for å unngå at disposisjonsfondet tappes ytterligere.

Kommunen har valgt å ikke endre eiendomsskatten på bolig/fritidsbolig for 2019. Det skal gjennomføres en retaksering av eiendomsskattegrunnlaget, slik at grunnlaget er oppdatert ved inngangen til 2020.

Kommunens lånegjeld utgjør 80 % av sum budsjetterte driftsinntekter for 2019, og lånegjelda ligger over lånetaket i planperioden. Målet er imidlertid knyttet opp mot korrigert lånegjeld. Kommunen skal betjene sin andel av lån tatt opp av eiendomsselskapet VLMS-E IKS for byggingen av Valdres lokamedisinske senter. Målet for lånegjeld er først og fremst et virkemiddel for å holde investeringsomfanget nede på et nivå som er forsvarlig i forhold til å ha tilstrekkelige ressurser til drift av tjenestene. Det vil videre være et insentiv til å ha en viss grad av egenkapitalfinansiering av investeringene og bør ses i sammenheng med størrelsen på disposisjonsfondet. Kapitalkostnadene øker i planperioden.

Nord-Aurdal kommune har lenge vært inne i en periode med store investeringer, og står også foran store oppgaver innen blant annet eldreomsorg og barnehage.

Totalt sett viser økonomien til kommunen at en dreining i retning av oppvekstkommunen må komme ved omstillingen som innebærer mindre ressursbruk på andre områder. For å oppbevare en god økonomiforvaltning, må organisasjonsutvikling og digitalisering skape bedre resultater enn hva økonomiplanen tilsier.

1.7 Organiseringen av kommunen

Kommunens organisasjonskart politisk og administrativt fremgår av kapittel 22.

Antallet årsverk i kommunen er økt til 581 årsverk ved utgangen av 2019.

Det er en stor vekst fra utgangen av 2016 med i overkant av 30 årsverk, som øker med ytterligere ca. 6 årsverk i budsjettet for 2019.

Med virkning fra 1.1.2019 vil følgende avdelinger bli flyttet fra en virksomhet til en annen virksomhet i organisasjonen, og budsjettmidler for avdelingen vil bli tilsvarende flyttet. Dette er ikke tatt hensyn til i virksomhetenes driftsbudsjett for 2019 jf. tabell 2.5 under kapittel 2.2.

1. PP-tjenesten flyttes fra virksomhet Familiens Hus under Helse til virksomhet Rådmann, og er plassert under kommunalsjef Oppvekst og kultur.
2. Servicekontoret flyttes fra virksomhet Kultur til virksomhet Rådmann, og er plassert under leder HR, service og kommunikasjon.
3. Politisk avdeling flyttes fra virksomhet Kultur til virksomhet Rådmann, og plassert direkte under rådmannen.

1.8 Oppsummering

Gjennomgangen av kommuneøkonomien, kommuneorganisasjonen og den kommunale tjenesteytingen ovenfor viser en offensiv og robust kommune i stadig omstilling for å møte morgendagens krav til best mulig kommunale tjenester. Et ambisiøst investeringsprogram er nødvendige for å kunne holde oppe nivået på tjenestene som ytes, men krever på den andre siden en nøktern drift og omstillinger i denne for å kunne gjennomføres på en bærekraftig måte.

Gjennom budsjettet for 2019 og økonomiplanen for 2019-2022 opprettholdes satsingen på forebyggende arbeid, samtidig som vi må gå fra ord til handling i forhold til digital transformasjon. Prioriteringene er tøffe, og skjer framover under mindre stabile ytre rammer enn tidligere.

2 ÅRSBUDSJETT OG ØKONOMIPLAN

2.1 Resultat

Økonomiske mål

Kommunestyret har vedtatt handlingsregler for økonomiske mål i sak 043/2012, som vist til i pkt. 1.6 første avsnitt. Tabell 2.1 gir et bilde på måloppnåelsen iht. handlingsreglene i økonomiplanperioden (% av budsjetterte sum driftsinntekter):

Tabell 2.1 Økonomiske resultat i økonomiplanen i forhold til vedtatt handlingsregel for økonomiske mål.

Mål	2019	2020	2021	2022
Netto driftsresultat min 3 %	-1,6 %	-1,4 %	-1,2 %	-0,1 %
Disposisjonsfond min 10 %, mål 15 %	11,2%	7,9 %	4,7 %	2,6 %
Eget disposisjonsfond likt akkumulert premieavvik	Ja	Ja	Ja	Ja
Lånegjeld under 70 %	Nei	Nei	Nei	Nei

Kommunen etablerte i 2017 og 2018 et fast utgiftsnivå som overstiger inntektene. Det ville fordret store, vidtgående og raske endringer i tjenesteytingen dersom årsbudsjettet for 2019 og økonomiplanen skulle ligge innenfor de økonomiske målene som kommunestyret har satt. Kommunen benytter muligheten et solid disposisjonsfond gir til langsiktig handlefrihet, til å bruke flere år til nødvendige omstillinger og bruker en stor del av disposisjonsfondet for å saldere et underskudd i drifta.

Det legges til grunn at det ordinære disposisjonsfondet ikke skal gå under 2 % av sum driftsinntekter, som vil si en reduksjon fra kr 90 mill. til kr 16 mill. ved utløpet av perioden². At nødvendige tilpasninger planlegges gjennomført gradvis gjennom hele økonomiplanperioden, gjør at netto driftsresultat er negativt i hele økonomiplanperioden. Videre er det ikke lagt opp til bruk av disposisjonsfond som finansiering av investeringer i økonomiplanperioden. I tillegg reduserer vi avdrag på langsiktig gjeld ned mot minste tillatte avdrag jf. kommuneloven § 50 nr. 7, som tilsier lånefinansiert andel av avskrivningene (kapitalslitet).

Disposisjonsfond

Kommunes brutto driftsinntekter regnskapsført i 2017 er kr 686 mill. Et disposisjonsfond på 10% av disse brutto driftsinntekter tilsvarer kr 68 mill., og ytterligere økning til 15% tilsvarer kr 102 mill.

Disposisjonsfondet³ vil utgjøre 11,2 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2019 og er innenfor minimumskravet i handlingsregelen. I økonomiplanperioden finansieres drifta i vesentlig grad ved bruk av disposisjonsfond, slik at dette ved utgangen av perioden bare utgjør 2,6 % av sum driftsinntekter og ligger da utenfor vedtatt handlingsregel.

Frem til og med 2016 ble det brukt vesentlig midler fra disposisjonsfondet for å finansiere investeringer, i samsvar med mål om å gi kommunen en bedre økonomi. Med det høye nivået på

³ Det ordinære disposisjonsfondet. I tillegg er det avsetninger på Disposisjonsfond premieavvik.

driftsutgifter som ble etablert fra og med 2017, og i økonomiplanperioden 2019-2022, er det ikke funnet rom for å videreføre en slik egenkapitalfinansiering av investeringer.

Tabell 2.2 Ordinært disposisjonsfond i økonomiplanperioden, i 1000 kr og i prosent av sum driftsinntekter.

	2019	2020	2021	2022
Fond pr 1. januar	94 938	72 071	50 656	30 265
Avsetning til disp.fond	0	0	0	0
Finansiering av investeringer	0	0	0	0
Bruk av disp.fond i drift	-22 867	-21 415	-20 391	-13 488
Fond pr 31. desember	72 071	50 656	30 265	16 777

Bruken av disposisjonsfond i planperioden viser en kritisk utvikling og kommunens økonomiske handlingsrom brukes opp slik økonomiplanen fremstår.

Kommunestyret har vedtatt å bokføre årlig endring i akkumulert premieavvik mot disposisjonsfond premieavvik. Dette er innarbeidet i økonomiplanen. Budsjettert saldo på disposisjonsfond premieavvik pr. 31.12.18 er kr. 46,4 mill.

Lånegjeld

Kommunestyret har vedtatt et tak for lånegjelda på 70 % av brutto driftsinntekter. Målet for en slik grense på lånegjeld er først og fremst et virkemiddel for å holde investeringsomfanget nede på et nivå som er forsvarlig i forhold til å ha tilstrekkelige ressurser til drift av tjenestene.

Tabell 2.3 Utvikling i lånegjeld i økonomiplanperioden, 1 000 kr.

	2019	2020	2021	2022
Lånegjeld 1. jan	465 000	505 408	529 752	507 952
- avdrag	22 700	25 000	26 000	26 000
+ nye lån	63 108	49 344	4 200	4 800
Lånegjeld 31. des	505 408	529 752	507 952	486 752
%-av brutto driftsinntekt 2017	74%	78%	75%	71%

Kommunens egen lånegjeld utgjør i 2019 74% av sum regnskapsførte driftsinntekter i sist kjente regnskapsår (2017). Egen lånegjeld overstiger det vedtatte taket også i 2019 og i resten av økonomiplanperioden.

Vedtatt handlingsregel er knyttet til den korrigerte lånegjelda, der også de lånene vi indirekte betjener er inkludert. Kommunen skal, gjennom husleie, betjene sin andel av et lån som eiendomsselskapet VLMS-E har tatt opp for å bygge Valdres lokalmedisinske senter (VLMS)⁴, som utgjør ca. kr 110 mill. ved utgangen av 2018. Det ligger også i kommunestyrets vedtak en mulighet til å korrigere lånegjelda for lån på selvkostområdene, noe som vil redusere lånegjeld til investeringer i den øvrige forvaltning.

⁴ Kommunen har, sammen med Kommunerevisjonen IKS, gjort en beregning som viser at Nord-Aurdal kommune bærer kostnadene ved anslagsvis 65% av lånegjelda i VLMS-E. Denne gjelden var 31.12.2016 på 185 mill. kr, kommunens andel utgjør følgelig 120 mill. kr.

2.2 Økonomiske oversikter

Tabell 2.4 Økonomiske oversikt drift, i 1 000 kr.

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	17 685	17 600	17 516	17 516	17 516	17 516
Andre salgs- og leieinntekter	90 919	78 363	82 169	82 169	82 169	82 169
Overføringer med krav til motytelse	123 197	89 589	91 682	91 718	91 718	91 718
Rammetilskudd	184 064	196 799	206 941	207 363	207 202	207 219
Andre statlige overføringer	64 146	52 432	48 215	47 394	47 372	47 350
Andre overføringer	6 474	1 162	1 512	1 512	1 512	1 512
Skatt på inntekt og formue	162 212	156 794	163 696	163 696	163 696	163 696
Eiendomsskatt	28 118	29 084	29 084	29 084	29 084	29 084
Andre direkte og indirekte skatter	8 754	2 129	2 129	2 129	2 129	2 129
Sum driftsinntekter	685 569	623 952	642 944	642 581	642 398	642 393
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	345 763	342 079	363 574	360 827	356 847	349 581
Sosiale utgifter	65 393	71 675	72 456	72 456	72 456	72 456
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	94 316	88 185	87 414	84 155	84 083	84 083
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	107 250	94 015	88 032	87 374	87 374	87 374
Overføringer	56 295	37 593	39 717	39 217	39 217	38 617
Avskrivninger	23 008	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000
Fordelte utgifter	-25 975	-25 739	-25 984	-25 989	-25 989	-25 989
Sum driftsutgifter	666 051	629 808	647 209	640 040	635 988	628 122
Brutto driftsresultat	19 518	-5 856	-4 265	2 541	6 410	14 271
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	5 761	4 459	4 459	4 459	4 459	4 459
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	506	299	299	299	299	299
Sum eksterne finansinntekter	6 267	4 758	4 758	4 758	4 758	4 758
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	6 214	6 434	10 112	13 156	14 981	15 599
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	18 470	23 262	22 766	25 076	26 096	26 436
Utlån	405	495	495	495	495	495
Sum eksterne finansutgifter	25 089	30 191	33 373	38 727	41 572	42 530
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-18 822	-25 433	-28 615	-33 969	-36 814	-37 772
Motpost avskrivninger	23 008	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000
Netto driftsresultat	23 704	-9 289	-10 880	-9 428	-8 404	-1 501
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	37 807	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	382	20 423	22 867	21 415	20 391	13 488
Bruk av bundne fond	8 224	2 881	4 693	4 693	4 693	4 693
Sum bruk av avsetninger	46 414	23 304	27 560	26 108	25 084	18 181
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	41 962	11 779	12 844	12 844	12 844	12 844
Avsatt til bundne fond	13 395	2 236	3 836	3 836	3 836	3 836
Sum avsetninger	55 358	14 015	16 680	16 680	16 680	16 680
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	14 761	0	0	0	0	0

Tabell 2.5 viser rammen for den enkelte virksomhet på det detaljeringsnivået kommunestyret vedtar driftsbudsjettet (tabell 1B).

Tabell 2.5 Økonomisk oversikt drift, ramme for den enkelte virksomhet, 1 000 kr.

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Rådmann	43 216	43 824	41 489	40 659	40 079	38 703
Barnehage	35 553	36 899	38 536	38 536	38 536	38 536
Barneskole	32 588	34 309	35 804	35 124	35 124	35 124
Ungdomsskole	19 739	21 664	22 236	22 226	21 899	21 899
Nord-Aurdal læringscenter	7 582	11 857	11 160	10 585	10 338	10 338
VLMS	7 879	10 296	10 925	10 925	10 925	10 925
Omsorg og rehabilitering	93 064	91 546	94 126	93 581	91 581	88 581
Tilrettelagte tjen. for barn/ung/voksne	47 068	41 947	41 417	41 417	41 417	39 467
Familiens hus	27 038	27 807	28 743	30 261	30 261	30 261
NAV i Valdres	14 232	14 386	14 484	13 271	13 271	12 671
Kultur og service	17 507	16 361	17 170	17 072	17 072	17 072
Teknisk og næring	36 669	36 346	43 149	39 100	38 202	37 262
Sum virksomhetene	382 135	387 242	399 239	392 757	388 705	380 839
Finansområdet (ikke i 1A)	-15 803	-796	-4 008			
Virksomhetene (i1A)	38 335	34 844	37 295			
Sum fordeling fra skjema 1A	404 667	421 290	432 526			

Følgende avdelinger bli flyttet fra en virksomhet til en annen virksomhet i organisasjonen, og budsjettmidler for avdelingen vil bli tilsvarende flyttet. Dette er ikke tatt hensyn til i tabell 2.5 ovenfor over driftsbudsjettet for 2019 pr. virksomhet.

1. PP-tjenesten flyttes fra virksomhet Familiens Hus under Helse til virksomhet Rådmann, og er plassert under kommunalsjef Oppvekst.
2. Servicekontoret flyttes fra virksomhet Kultur til virksomhet Rådmann, og er plassert under HR-avdelingen.
3. Politisk avdeling flyttes fra virksomhet Kultur til virksomhet Rådmann.

Tabell 2.6 Økonomisk oversikt investering, 1 000 kr.

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	5 766	0	0	0	0	0
Andre salgsinntekter	118	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	0	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	10 945	33 494	13 652	22 800	800	700
Statlige overføringer	100	0	0	41 856	0	0
Andre overføringer	42	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	16 971	33 494	13 852	64 656	800	700
Utgifter						
Lønnsutgifter	575	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	129	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	59 125	187 716	75 760	114 000	5 000	5 500
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	31	700	1 000	0	0	0
Overføringer	11 330	0	0	0	0	0
Renteutgifter og omkostninger	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0	0
Sum utgifter	71 191	188 416	76 760	114 000	5 000	5 500
Finanstransaksjoner						
Avdrag på lån	2 016	0	0	0	0	0
Utlån	590	0	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	1 999	1 937	2 000	2 000	2 000	2 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Avsatt til bundne investeringsfond	100	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	4 705	1 937	2 000	2 000	2 000	2 000
Finansieringsbehov	58 925	156 859	65 108	51 344	6 200	6 800
Dekket slik:						
Bruk av lån	42 712	149 791	63 108	49 344	4 200	4 800
Salg av aksjer og andeler	167	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	497	0	0	0	0	0
Overført fra driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	2 000	2 000	2 000	2 000
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	2 300	7 068	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	1 520	0	0	0	0	0
Sum finansiering	47 195	156 859	65 108	51 344	6 200	6800
Udekket/udisponert	-11 730	0	0	0	0	0

2.3 Driftsbudsjett

Generelt

Det er for 2019 budsjettet med sum driftsinntekter, uten at sykepengerefusjon og merverdiavgiftskompensasjon er budsjettet, på 643 mill. kr. Dette er en vekst på 3,0 % fra 2018. Sum driftsutgifter, uten at merverdiavgift og sykepenger er budsjettet, er på kr 647 mill., som er en økning på 2,7 %.

Frie inntekter

Frie inntekter er definert som sum av rammetilskudd og skatt av inntekt og formue. Budsjettet for frie inntekter tar utgangspunkt i statsbudsjettet⁵ og er basert på prognosemodellen til KS. I modellen er anslag på skatteinntekt basert på det relative skattenivået de tre siste årene. Anslaget for lokal skattevekst er basert på regnskap til og med oktober 2018, og en forutsetning om lavere skattevekst fra 2018 til 2019 lokalt enn nasjonalt. Det er forutsatt en befolkningsvekst nasjonalt som i SSBs befolkningsprognose⁶ og et folketall i Nord-Aurdal som ligger i underkant av denne prognosen.

Tabell 2.7 Frie inntekter, 1 000 kr. Regnskap 2017, budsjett 2018 og i økonomiplanperioden.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Rammetilskudd	169 959	170 879	184 242	184 664	184 503	184 520
Inntektsutjevning	14 104	25 920	22 699	22 699	22 699	22 699
Skatt på inntekt og formue	162 212	156 794	163 696	163 696	163 696	163 696
Sum frie inntekter	346 275	353 593	370 637	371 059	370 898	370 915

Nivået for samla frie inntekter fra 2019 er usikkert, det vil avhenge av det økonomiske opplegget for kommunesektoren.

Kraftinntekter

Kommunen har konsesjonskraft og andre rettigheter til å ta ut kraft. Dette utgjør 30 GWh. Kommunen har gjort avtale med Valdres energi om å selge kraften for kommunen.

Kraftmarkedet svinger mye og det er derfor stor usikkerhet knyttet til et anslag for framtidige inntekter. Budsjettet er basert på prognoser utarbeidet for kommunen av Valdres energi (VEAS). Dette gir en brutto inntekt på 11,2 mill. kr, innkjøpskostnader på 5,3 mill. kr og en skattekostnad som er anslått til 0,3 mill. kr. Salg av konsesjonskraft er skattefri, mens kommunen betaler skatt på salg av avtalekraft.

Kommunen har videre inntekter i form av konsesjonsavgifter og reguleringserstatninger. Disse er budsjettet med 2,1 mill. kr årlig og avsettes på fond.

Endrede strømpriser vil slå ut både på inntektene og utgiftene til kommunen, høyere kraftpriser vil gi en netto gevinst for kommunen fordi en selger om lag 30 GWh og kjøper anslagsvis 10 GWh årlig.

⁵ Prop. 1 S (2018 – 2019).

⁶ SSBs befolkningsprognose, middelalternativet benevnt MMMM.

Andre inntekter

Det er budsjettert med eiendomsskatt fra boliger og fritidseiendommer på kr 16,3 mill. Det er ikke budsjettert med å øke satsen for eiendomsskatt, denne holdes uendret på 4,5 promille i 2019. Det er videre forutsatt at det ikke foretas en kontormessig justering av takstene med virkning for 2019 fordi en planlegger taksering i 2019 med virkning for eiendomsskatten i 2020. Det er budsjettert med eiendomsskatt fra annen eiendom med 12,8 mill. kr i 2019.

Det er budsjettert med andre overføringer fra staten på 12,0 mill. kr. Av dette utgjør integreringstilskuddet 10,7 mill. kr i 2019, en reduksjon på 6,4 mill. kr fra budsjett 2018⁷.

Det er budsjettert med renteinntekter på 3,2 mill. kr, herav 1,2 mill. kr i rente på ansvarlig lån til Valdres Energi AS. Det er budsjettert ut fra samme forutsetninger med hensyn til markedsrente som for renteutgiftene. Det er usikkerhet knyttet til utviklingen i rentebærende saldo, det er tatt hensyn til at reduksjonen i disposisjonsfond gir lavere saldo framover. Det er budsjettert med utbytte fra Valdres Energi AS i samsvar med kommunestyrets vedtak av eierstrategi for selskapet⁸.

Lønnskostnader

Fastlønn er budsjettert på grunnlag av hjemler og faktisk årslønn i disse pr. 01.01.2019 (etter sentrale og lokale lønnsforhandlinger 2018). Dette gir en høy presisjon på fastlønnsbudsjettet.

Årslønnsveksten er basert på SSB sin prognose på 3,2 % fra 2018 til 2019 og et overheng på 0,6 %. Når resultatet av de ulike lønnsoppgjør er kjent, overføres avsetninger til hvert virksomhetsområde. Dette gir virksomhetene mest mulig korrekt lønnsbudsjett.

Det er ikke budsjettert med utgifter til sykevikarer. Slike utgifter må dekkes med inntekter i form av refusjoner og mindreforbruk ved vakanser. På kommunenivå gir dette en realistisk balanse.

For å kompensere for usikkerhet i lønnsbudsjettet er fastlønnsbudsjettet også for 2019 noe forsiktig, i den forstand at det ikke er gjort nedtrekk for vakanser i forbindelse med nyrekruttering, ulønna permisjoner og lignende.

Pensjonskostnadene er budsjettert i samsvar med prognoser fra KLP⁹ og SPK¹⁰. Pensjon er budsjettert brutto, med totale utbetalinger til KLP og SPK og inntektsføring av premieavvik. I samsvar med prognose fra KLP og SPK er det budsjettert med premieinnbetaling på kr 52,4 mill., at årets premieavvik i 2019 blir kr 20,6 mill. og sum amortisert premieavvik på kr 7,8 mill. Det er videre budsjettert med at premieavviket er satt av til særskilt disposisjonsfond premieavvik. Avsetningen er årets premieavvik redusert med tidligere års amortisert premieavvik og utgjør følgelig kr 12,8 mill.

⁷ Inntektene knyttet til bosetting av flyktninger er basert på at kommunen bosetter 10 flyktninger i 2019.

⁸ KS-058/14 19.06.2014. I avsnitt 3 i eierstrategien heter det: «Eigarane forventar at avkastninga på eigenkapitalen skal vera 6 % (basert på marknadsrenta i mai 2014). Eigarane forventar vidare at halvparten av avkastninga etter skatt blir utbetalt som utbytte. Utbytte skal minimum vera kr 1.000.000,- pr år til kvar av eigarane basert på indeks i 2010.»

⁹ Kommunal Landpensjonskasse

¹⁰ Statens pensjonskasse

Reserverte tilleggsbevilgninger

Det er satt av kr 14,2 mill. på reserverte tilleggsbevilgninger. Noe av dette er forventede utgifter som ikke er budsjettet i virksomhetene. Resten er avsetninger på områder der det er så vidt stor usikkerhet at en har valgt å gjøre avsetninger, i tilfelle forutsetninger for budsjettet ikke skulle slå til. Dersom forutsetningene som ligger til grunn for budsjettet skulle slå til, vil disse egentlige reservene ikke være brukt og bidra til et bedre resultat enn budsjettet.

Reserverte tilleggsbevilgninger fordeler seg på forventede- og ikke forventede utgifter.

Ved kommunestyrets behandling av økonomiplanen 2019-2022, ble det i tillegg vedtatt å avsette kr. 0,2 mill. til dekning av et eventuelt driftstilskudd av en fysioterapistilling.

Forventede utgifter

Det er samlet avsatt kr 12,4 mill. til forventede utgifter.

Det er satt av kr 6,5 mill. til lønnsvekst og pensjonskostnader i 2018¹¹.

Det er satt av kr 3,6 mill. som er en andel av kommunens kostnader til IKT Valdres. Videre er det satt av kr 0,15 mill. til tiltak etter vernerunder og kr 0,1 mill. til kjøp av ledelsesverktøy.

I tillegg er det avsatt noe til forventede kostnader ute i tjenesteytingen, men som ikke er avklart på budsjetteringstidspunktet. Dette beløper seg til kr 2 mill.

Reserver for ikke forventede utgifter

Den delen av bevilgningen som er egentlige reserver, satt av for å dekke utgifter som kan bli større enn budsjettet, kr utgjør 1,8 mill. og er begrunnet i forholdene omtalt nedenfor.

En andel av kommunens tilskudd til private barnehager, kr 0,5 mill., er avsatt her. Det er usikkerhet knyttet til tilskuddet til private barnehager, størrelsen på tilskuddet avhenger av barnetallet både i de kommunale og den private barnehagen.

Strømprisen varierer og dette gir usikkerhet i kostnadene til både strøm og biovarme, det er satt av en reserve på kr 0,5 mill. knyttet til dette.

Endelig er det satt av en budsjettreserve til uforutsette hendelser, på kr 0,5 mill. Virksomhetsområdenes budsjetttrammer er så stramme at det for de fleste virksomheter er vanskelig å håndtere uforutsette utgifter. Når kommunen har en stram økonomi, bør uforutsette utgifter av en viss størrelsesorden håndteres ved en sentral avsetning fremfor at hver virksomhet skal ha rom for denne typen utgifter.

Det er ikke gjort noen avsetning for å dekke usikkerhet knyttet til pensjonsutgiftene. Erfaringsmessig er det store avvik mellom KLP sine prognoser for budsjettåret og faktiske utgifter. Dette tilsier en slik avsetning. De senere år har avvikene systematisk gitt lavere premieinnbetaling enn KLP sin prognose.

¹¹ Inklusive økning i faste tillegg, pensjon og arbeidsgiveravgift. Lønnsvekst i interkommunale samarbeid er budsjettet på de respektive ansvarene og utgjør i sum kr 1,9 mill.

Dette, sammen med at KLP selv oppgir at de budsjetterer konservativt, gjør at det for 2019 ikke er gjort noen slik avsetning.

I tillegg er det avsatt kr 0,15 mill. til formannskapets/ordførers disposisjon.

2.4 Organisasjonsutvikling – tilpasning av drifta til de økonomiske rammene

Økonomiplanen viser et vesentlig underskudd i driften, med et vesentlig bruk av disposisjonsfondet for å dekke underskuddet.

Økonomiplanen viser en positiv utvikling i planperioden, netto driftsresultat blir svakt negativt og bruk av disposisjonsfond reduseres. Dette skyldes at det er innarbeidet vesentlige omstillinger i planperioden, særlig i årene 2021 og 2022.

Kommunen har behov for å gjøre relativt store omlegginger i tjenesteytingen for å få en bærekraftig økonomi. Dette er omstillinger som er så vidt omfattende at det å både utrede og gjennomføre nødvendige organisatoriske prosesser, vanskelig lar seg gjennomføre i en økonomiplanprosess.

Rådmannen vil derfor videreføre organisasjonsutviklingsprosesser (OU-prosesser) som ble påbegynt i 2018, men som stoppet opp blant annet som følge av stor utskiftning i rådmannens ledergruppe. Et hovedmål for OU-prosessene vil være at kommunen skal få en bærekraftig økonomi.

OU-prosessene vil vurdere tjenesteytingen og vår organisering på bred basis. Det er viktig at en slik prosess er helhetlig, evner å se kommunens aktivitet på tvers av fag og organisatoriske enheter og fanger opp forbedringer i alle deler av virksomheten. Samtidig skal innsatsen konsentreres om noen områder der rådmannen forventer at det er et særlig forbedringspotensiale:

- digital transformasjon
- velferdsteknologi
- områder der kommunen har høye kostnader sammenlignet med andre kommuner når vi tar hensyn til forskjeller i utgiftsbehov

Digital transformasjon av kommunale tjenester skal gi brukerne bedre tjenester, frigjøre arbeidstid til oppgaver der det er nødvendig å bruke menneskelige ressurser og det skal øke produktiviteten i tjenesteytingen¹². OU-prosessen skal peke ut områder der kommunen skal sette i gang et slikt utviklingsarbeid og utrede effekter.

Bruk av velferdsteknologi kan gi mennesker bedre mulighet til å mestre eget liv og helse, og bidra til at flere kan bo lenger i eget hjem tross nedsatt funksjonsevne. Teknologien skal ikke erstatte menneskelig omsorg og nærhet, men kan frigjøre ressurser i omsorgstjenestene til direkte brukerrettet arbeid. Bruk av teknologien skal ta utgangspunkt i innbyggerens behov¹³. Regjeringen har derfor satt i gang et nasjonalt program for utvikling og innføring av velferdsteknologi i de kommunale helse- og velferdstjenestene. I Valdres er det utarbeidet en egen strategisk plan for velferdsteknologi¹⁴. OU-

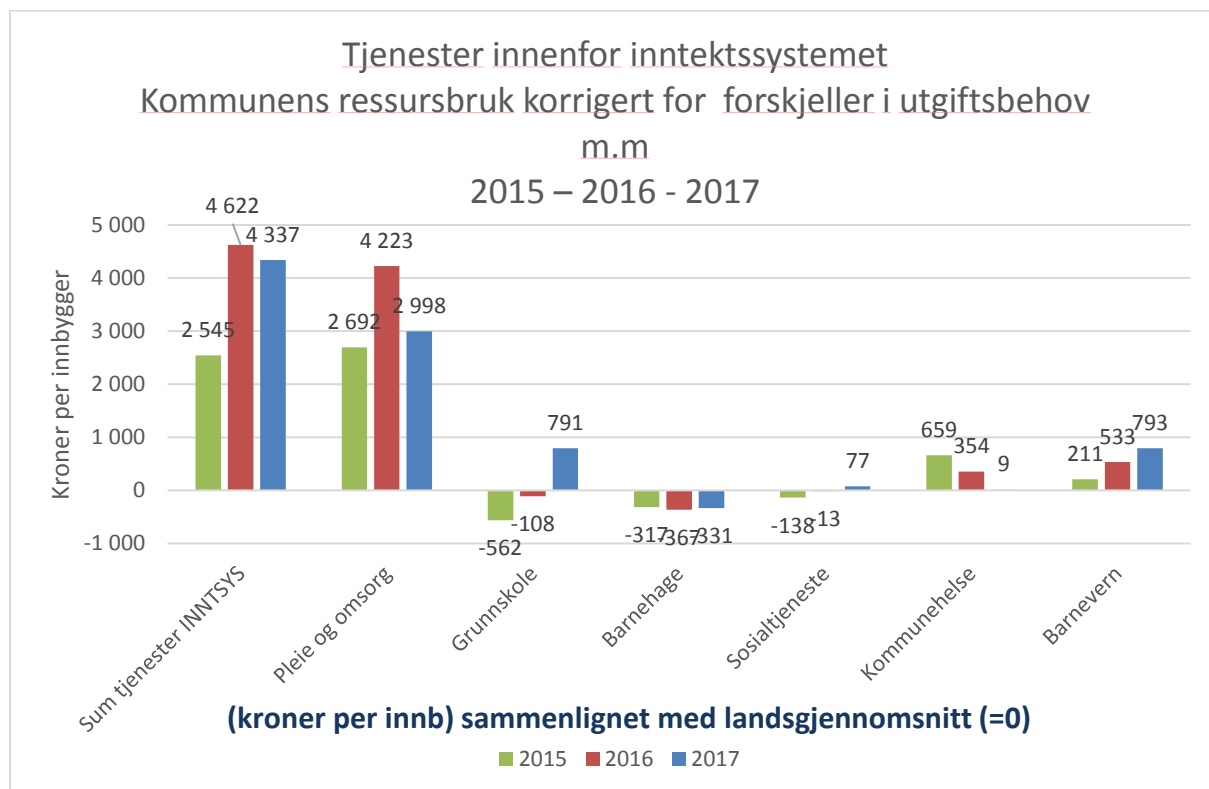
¹² Jf. Meld. St. 27 (2015 – 2016) Digital agenda for Norge. IKT for en enklere hverdag og økt produktivitet.

¹³ Jf. Meld. St. 29 Morgendagens omsorg.

¹⁴ Velferdsteknologi i valdresregionen. Strategiplan for 2018 – 2020.

prosessen vil se på hvordan bruk av velferdsteknologi også kan bidra til at kommunens utgifter samsvarer bedre med det en finner i kommunene for øvrig.

Når kommunen skal oppnå en mer bærekraftig økonomi, er det naturlig å ha et særlig fokus på områder der våre kostnader er høye. KS har utarbeidet en modell der vi kan sammenligne våre kostnader både mot gjennomsnittet av landets kommuner og med enkeltkommuner, og der sammenligningen tar hensyn til at utgiftsbehovet er ulikt i ulike kommuner. Denne modellen viser at vi har høye utgifter i pleie og omsorg, kommunehelse og barnevern. På denne bakgrunn vil en i OU-prosessen ha et særlig fokus på områder der kommunens utgifter er høye.

Figur 2.1: Utgifter per innbygger, avvik fra gjennomsnittet av alle kommuner når det er tatt hensyn til forskjeller i utgiftsbehov, 2015 – 2017. Kroner per innbygger. Kilde: KS og KOSTRA.

Rådmannen vil legge fram en egen sak som gir de overordnede, politiske føringene for prosjektet.

Effekter av OU-prosessen som alt er innarbeidet

Arbeidet med OU-prosessen må resultere i endringer som bedrer balansen med i størrelsesorden kr 20 mill. årlig. I denne økonomiplanen er det innarbeidet noen forventede resultater av dette arbeidet. Disse endringene utgjør i sum i hele 4-årsperioden kr 14,8 mill. og ligger i hovedsak i 2020 til 2022. Disse er i hovedsak knyttet til digitalisering av forvaltning og stabsfunksjoner, til bruk av velferdsteknologi og til tilpasninger i pleie- og omsorgstjenestene.

2.5 Investeringer

Nord-Aurdal kommune har vært inne i en periode med store investeringer, som til dels skyldes et etter-slep over tid, men avtar noe i økonomiplanperioden. Større tiltak som kan forventes ut over

økonomiplanperioden er blant annet nytt kulturhus, ny barnehage sentralt, større slagkraft på første innsatsbil med tilvarende redusert mannskapsinnsats i brann og redning.

Tabell 2.8 Investeringsprosjekt i økonomiplanperioden. Brutto utgifter (1 000 kr).

Prosjekt (alle beløp i kr 1.000)	2019	2020	2021	2022	Tilskudd	Totalsum
NAUS, nybygg-rebudsj. -19	24 000					24 000
Valdreshallen, rehabilitering-rebudsj. -19	7 000					7 000
Høydebasseng Fagernes - Leira - rebudsj. -19	5 500					5 500
Institusjonsplasser demente, 24 stk Aurdal	25 000	100 000			41 856	83 144
Institusjonsplasser demente Aurdal, inventar	0	7 500				7 500
Digitalisering av eiendomsarkiv	1 000					1 000
Vann og avløp (ramme)	2 000	1 000	1 000	1 000		5 000
Overvann, tilpassning klimaendring (ramme)	2 000	1 000	1 000	1 000		5 000
Opprusting av veger (ramme)	2 500	2 500	2 500	2 500		10 000
Utbedring flomskade Kvitvella fossen	500					500
Hovedtankbil, brann	3 750					3 750
Feiemaskin	0	1 500				1 500
Traktor utskifting 1995 mod	1 500					1 500
Festsalen - Elektrisk, lys og inventar	350					350
Velferdsteknologi digitalisering (ramme)	500	500	500			1 500
Smittevernustyr, Fagernes legesenter	160					160
Brannsikring Ulness kyrkje	1 000					1 000
Utbedring Skrautvål kirkegård				1 000		1 000
KLP egenkapitalinnskudd	2 000	2 000	2 000	2 000		8 000
Sum finansierungsbehov	78 760	116 000	7 000	7 500	41 856	167 404

Tabell 28.2 Finansiering investeringer

Finansiering:				
Inntekt salg anleggsmidler	0	0	0	0
Prosjektavhengige tilskudd	0	41 856	0	0
Mva kompensasjon	13 652	22 800	800	700
Bruk av investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av disp.fond	2 000	2 000	2 000	2 000
Lånefinansiering	63 108	49 344	4 200	4 800
Sum finansiering	78 760	116 000	7 000	7 500

I tillegg til oversikten ovenfor vil kommunestyret i 2019 få fremlagt egen sak på følgende investeringsprosjekter for vedtak:

- Uteområdet Nye NAUS jf. kommunestyresak 53/2018, med investeringsramme på kr 10 mill, med kr 4 mill i kommunal egenfinansiering.
- Kunst i Offentlig ROM (KORO) på uteområdet NAUS. Brukskunst integrert i uteområdet. Søknad vil kreve egenandel.
- Aktivitetsflate Fagernesparken, der kommunen har fått tilsagn om tilskudd fra Oppland fylkeskommune på kr 1,5 mill.

Rammen for investeringsprosjektene er det enkelte prosjekts vedtatte utgiftsramme, og innenfor det enkelte år er årets bevilgning (budsjett) finansieringsramme.

Alle investeringsprosjekter med bevilgning i 2019, med unntak av innbetaling av egenkapitalinnskudd i KLP, er beskrevet i vedlegg I: Investeringsprosjekter.

Bevilgningen i de tre øverste prosjektene for 2019 er rebudsjettering av tidligere budsjetterte investeringer, som ikke øker prosjektets totale utgiftsramme. Dette er NAUS (ny ungdomsskole), Valdreshallen rehabilitering og Høydebasseng vannforsyning Fagernes – Leira.

Innføring av velferdsteknologi er et viktig virkemiddel for å bedre kvaliteten på helse- og omsorgstjenester, for å frigjøre ansatte til direkte brukerrettet arbeid og for å bringe våre kostnader nærmere et gjennomsnittlig nivå. Dette vil kreve investeringer. Det er imidlertid ikke ferdig utredet hvilke løsninger kommunen skal ta i bruk og følgelig heller ikke hva investeringskostnadene blir. Kostnaden på kr 500.000 i hvert av årene 2019 til 2021 er en investeringsramme for effektiv innføring av velferdsteknologi.

Investeringsprosjektene i 2019 kan gjennomføres basert på kommunestyrets vedtak av årsbudsjettet begrenset innenfor vedtatt total utgiftsramme for det enkelte prosjekt.

Det budsjetteres ikke med bruk av egenkapital fra disposisjonsfondet ut over finansiering av egenkapitalinnskudd KLP i noen av årene i økonomiplanperioden.

2.6 Finansforvaltning

Finansforvaltningen skjer i samsvar med reglementet¹⁵. Økonomiplanen bygger på at finansaktiva er plassert i form av innskudd i bank. Den bygger videre på at lån er ordinære banklån med flytende rente, ett sertifikatlån på kr 88 mill. med løpetid 6 mnd. og ett fastrentelån på kr 20 mill. Kommunen har tidligere hatt rentebytteavtaler, det er lagt til grunn at det ikke inngås nye. Flytende rente er over tid forventet å gi lavere rentekostnader, men større usikkerhet.

Kommunen har relativt store bankinnskudd der høyere markedsrente gir høyere renteinntekter.

2.7 Oppsummering

Kommunen står overfor en stor utfordring i å tilpasse driftsutgiftene til inntektene. Utfordringen har vært godt kjent i flere år og ble særlig tydelig i økonomiplanen for 2017 – 2020. Videre i økonomiplanen for 2018-2021 var det et samlet underskudd i driften i løpet av fireårsperioden på kr 55 mill.

Utfordringen er ytterligere forsterket i økonomiplanperioden 2019-2022, der underskuddet økes til kr 78 mill. i perioden.

Kommunens økonomi er ut fra dette ikke bærekraftig.

Netto driftsresultat er negativt i hele planperioden. Disposisjonsfondet reduseres fra å være nær kr 109 mill. i 2018 til om lag kr 16 mill. ved utløpet av 2022. Lånebelastningen overstiger kommunestyrets mål.

¹⁵ Reglement for finansforvaltning, vedtatt av kommunestyret 17.02.2011.

Årsakene til den negative utviklingen er mange. Kommunen har i relativt mange år gjort store investeringer. En av de viktigste årsakene er likevel at kommunen har høye utgifter til helse- og omsorgstjenester, også når vi tar hensyn til utgiftsbehovet i vår kommune. Det har vært en sterk vekst i antall årsverk, bare i 2017 og 2018 er økningen på 30 årsverk, av disse er en stor andel innen helse og omsorg.

Kommunen står overfor en stor snuoperasjon. Det er i denne økonomiplanen vist noen tiltak som skal bidra til denne endringen. Gjennom planlagte OU-prosesser skal en utrede omlegginger i tjenesteytingen som gjør at kommunen oppnår balanse i driftsbudsjettet.

En slik omstilling er også nødvendig for å fristille midler til en forsterket satsing på forebygging og på barnehage og skole, i samsvar med samfunnsdelens prioritering av oppvekstkommunen Nord-Aurdal. Digital transformasjon vil være en nødvendig modernisering av måten kommunen yter tjenester til innbyggerne på og samtidig bidra til en høyst nødvendig effektivisering av tjenesteytingen.

3 FOLKEHELSE

Organisatorisk er ansvaret for folkehelse plassert i rådmannskontoret. Folkehelserådgiver er en del av rådmannskontoret og blir involvert i arbeidet med planstrategi, økonomiplan, tematiske kommunedelplaner og arealplaner. Gjennom dette får vi gode forutsetninger for å ivareta folkehelseperspektivet i alle planer og i kommunens strategiske ledelse. Det vil være et fokusområde videre å styrke det tverrsektorielle samarbeidet ytterligere, for å møte utfordringer som «faller mellom to stoler», og krever en tverrsektoriell tilnærming.

Folkehelseloven

Folkehelseloven skal bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevne sosiale helseforskjeller. Et viktig ledd i dette arbeidet er at kommunen innarbeider folkehelse i sine planer. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Loven skal blant annet sikre at kommunene setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid. Kommunen skal etter § 6 fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet i kommuneplaner, herunder økonomiplanen.

Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer (folkehelseoversikt)

Kommunen skal jf. Folkehelseloven ha en skriftlig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Oversikten skal identifisere kommunens folkehelseutfordringer og ressurser, og skal gi en faglig vurdering av årsaksforhold og konsekvenser. Dokumentet skal foreligge ved oppstart av arbeidet med planstrategien og danne grunnlag for et langsiktig folkehelsearbeid på tvers av virksomheter.

Hvert år utgir Folkehelseinstituttet en folkehelseprofil, som gir et oversiktsbilde over folkehelseutfordringer for hver kommune. Folkehelseprofilen er et lite supplement til den mer helhetlige folkehelseoversikten som kommunene utarbeider hvert 4. år. I 2018 ble blant annet følgende utfordringer/risikofaktorer trukket fram i Nord-Aurdal sin folkehelseprofil:

- andel lavinntektshusholdninger med barn
- andel barn av enslige forsørgere
- andel ungdom som har vært beruset
- andel ungdom som er misfornøyd med lokalmiljøet
- overvekt blant unge
- andel voksne som bor alene
- andel med lav utdanning
- forekomst av muskel- og skjelettlidelser

En vesentlig endring fra fjorårets folkehelseprofil er at andelen barn i lavinntektsfamilier statistisk sett har gått ned fra 15% til 12%, og ligger nå likt med landsgjennomsnittet. Barnefattigdom er et viktig satsningsområde innen flere fagområder, og reduksjonen i andelen barn i lavinntektsfamilier i vår kommune bør motivere oss til å fortsette samarbeidet om gode tiltak rettet mot denne problematikken.

Nord-Aurdal kommune er en naturskjønn kommune, og en levekårsundersøkelse fra 2014 viste at et av de viktigste bomotivene folk har i kommunen, er naturen. Dette er også kanskje den viktigste folkehelseressursen kommunen har, og tiltak for å fremme bruken av naturen bør prioriteres. Nord-Aurdal kommune har mange lavinntektsfamilier, har mange med psykiske lidelser, og har et problem med overvekt i befolkningen. Tiltak for å få flere til å bruke naturen til trim, rekreasjon og som en sosial arena, kan imøtekomme noen av disse utfordringer. Noe av det viktigste er at slike tiltak er gratis, og kan dermed være med på å møte utfordringer med sosiale helseforskjeller. De siste årene har friluftsliv vært et satsingsområde innen folkehelsearbeidet i kommunen der skilting, klossing og turkonkurranse har vært sentrale tiltak. Nå som mange turstier er godt tilrettelagt, er et viktig fokus framover å få flest mulig til å bruke turstiene regelmessig; barnefamilier, eldre, bosatte flykninger, barnehage/skole mm. Vedlikehold av tilrettelagte turstier blir også et viktig tiltak i de kommende årene. I anledning «friluftslivets år 2015» vedtok Nord-Aurdal kommune å være en «friluftslivets år kommune», som innebærer at kommunen skal satse på tiltak innen friluftsliv. Nord-Aurdal kommune vedtok 8. februar 2018 å starte opp arbeidet med å kartlegge og verdsette friluftsområder i kommunen, med prosjektmidler fra klima- og miljødepartementet. Resultatet av dette arbeidet vil bli et viktig verktøy for framtidig arealforvaltning og politiske vurderinger, og det kan bli et viktig grunnlag til informasjon til lokalbefolkning og turister om mulighetene for utøvelse av friluftsliv i kommunen.

Satsinger innen folkehelse

Et overordnet mål i denne økonomiplanen er å styrke kommunens arbeid med forebygging og samarbeid.

Viktige satsninger innen folkehelse i økonomiplanperioden er:

- helsefremmende stedsutvikling
- utjevning av sosiale helseforskjeller, herunder tiltak mot barnefattigdom
- implementering av folkehelseoversikten inn i kommunale planer
- redusere ensomhet, økt samarbeid med frivilligsentralen
- satsingen på å få folk i arbeid og
- satsingen på kommunalt arbeid med rus og psykisk helse.

Helsefremmende stedsutvikling: Kommunen ønsker i planperioden å øke satsingen innen stedsutvikling, relatert til byutviklingsprosjektet SATS, som nå har kommet godt i gang med tiltaksdelen. God stedsutvikling er en viktig bidragsyter for trivsel og god livskvalitet for alle, og gjør det enklere og mer fristende å ta helsevennlige valg i hverdagen. Den fysiske utformingen av nærmiljøet er således et viktig satsningsområde i folkehelsearbeidet. Utforming av trygge og gode utemiljøer, bygg og offentlige rom har betydning for tilgjengelighet, fysisk aktivitet, trygghet og sikkerhet, og psykisk helse. Samtidig kan et attraktivt nærmiljø stimulere til økt deltakelse i sosiale aktiviteter, noe som anses som en viktig helsedeterminant for alle aldersgrupper.

Utjevne sosiale helseforskjeller: Helse er ulikt fordelt i befolkningen, og disse helseforskjellene er økende. Helse følger en sosial gradient, noe som betyr at helse henger sammen med sosioøkonomiske faktorer som utdanning og inntektsnivå. Også i Nord-Aurdal kan vi se disse forskjellene, og det å utjevne disse bør være et langsiktig mål i folkehelsearbeidet. En sentral del av utjevningsarbeidet er tiltak rettet mot barnefattigdom, noe vi ser som en særlig utfordring i vår kommune.

Det å utjevne sosiale helseforskjeller krever en tverrsektoriell tilnærming. Først og fremst forutsetter dette et økt samarbeid med andre sektorer i kommunen, blant annet innen områdene oppvekst, utdanning, arbeid og velferd, og helsetjenester. Samtidig er det nødvendig å mobilisere resten av lokalsamfunnet, herunder næringsliv, frivillige organisasjoner, kommersielle aktører etc. Et eksempel på tiltak som omfatter flere sektorer, samt kommersielle aktører, er «Opplevelseskortet» som i 2018/2019 vil leveres ut til et tjuetalls barn i kommunen. Dette er et samarbeid mellom folkehelserådgiver, NAV, barneverntjenesten, psykisk helse og helsesøstertjenesten, og vil gi barn tilgang på kultur- og fritidsaktiviteter uavhengig av foreldrenes økonomi og livssituasjon.

Implementering av folkehelseoversikten: Folkehelseoversikten ble revidert høsten 2015. Den var et viktig grunnlag for gjeldende planstrategi som ble vedtatt i april 2016. Oversikten har også vært et viktig grunnlag for nye og reviderte kommunedelplaner. Folkehelseoversikten vil bli revidert på nytt i 2019 i forbindelse med ny planstrategi som skal på plass etter kommune og fylkestingsvalget høsten 2019. Arbeidet med å implementere denne i den kommunale planstrategien og det videre planarbeidet vil bli viktig i den kommende økonomiplanperioden.

Redusere ensomhet: Ensomhet er en vesentlig folkehelseutfordring. Det er innvilget skjønnsmidler for 2019 for et økt samarbeid mellom frivilligsentralen og frisklivssentralen, for å arbeide med å skape flere møteplasser. Herunder er det etablert en arbeidsgruppe bestående av frivilligsentralen, kommunens ergoterapeut og folkehelse-/frisklivsrådgiver for å arbeide med ensomhet blant eldre menn. Gruppen tar sikte på å etablere et tilbud om en møteplass for menn i 2019, som skal få navnet «karkafé». Videre har frisklivssentralen og frivilligsentralen kommet i gang med å etablere flere møteplasser som motvirker ensomhet i andre grupper av befolkningen, slik som fellestrening, helsekafé og felles gåturer. Nytt for 2018 er at frisklivssentralen har flyttet sitt «kontor» til frivilligsentralen sine lokaler, og håper at denne ordningen vil fortsette videre inn i økonomiplanens periode. Hensikten med dette er å skape en mer avslappet ramme for helsesamtalene, og senke terskelen for at frisklivsdeltakerne deltar på sosiale tilbud på frivilligsentralen.

Tiltak i KIF (kommunedelplan for kultur, idrett og friluftsliv)

I økonomiplanen er det funnet plass til gjennomføring av de tiltakene i kommunedelplanen (KIF) som er relatert til folkehelse. Det gjelder sommervandring, samarbeidet med frivillig sektor og tilskudd til preparering av skiløyper. Videre er det innarbeidet en bevilgning til tiltak i henhold til tiltaksplan mot barnefattigdom, der opplevelseskortet er en hovedsatsing. Mye av den nasjonale folkehelseinnsatsen baserer seg på ulike tilskuddsordninger til lokale prosjekt som kommunene kan søke på. Barnefattigdomsprosjekt, livsmestringskurs i skolen, aktivitet for bosatte flykninger og trafiksikkerhetstiltak rettet mot sårbare grupper er eksempler på prosjekt som kommunen har fått støtte til å gjennomføre.

Kommunen støtter Valdres storhall med et årlig tilskudd til driften. Som en motytelse til dette, disponerer kommunen hallen i et antall timer. Denne tiden skal kommunen primært bruke til folkehelse tiltak rettet mot grupper som ellers er vanskelige å få i fysisk aktivitet. For 2019 er planen at kommunens tid i storhallen vil bli brukt i samsvar med Tiltaksplan mot barnefattigdom (blant annet opplevelseskortet og i integreringsarbeidet). Ut over dette vil kommunen tildele tid til idrettslag eller andre foreninger som har tilbud som retter seg mot særlig prioriterte grupper (integrering basert på etnisitet eller funksjonsnedsettelse, diagnosegrupper, inaktive, barn i lavinntektsfamilier mm).

4 ORGANISASJON

4.1 Organisasjonsutvikling

Antall årsverk i Nord-Aurdal kommune vil fortsatt øke fra 2018 til 2019. Økningen i 2019 er på 5,9 årsverk. Tabell 4.1 viser utvikling i antall årsverk i de ulike virksomhetene.

Tabell 4.1 Utvikling i antall årsverk i hver virksomhet og i sum for kommunen, i 2016, 2017, 2018 og 2019.

Virksomhet	Årsverk 31.12.16	Årsverk 31.12.17	Endring ila 2018	Årsverk 31.12.18	Årsverk 31.12.19	Endring 2019
Rådmannen	38,90	38,60	0,30	38,90	39,25	0,35
Barnehagene	65,05	69,55	3,00	72,55	72,55	0,00
Barneskolen	52,74	52,74	0,40	53,14	53,44	0,30
NAUS	29,14	29,14	0,50	29,64	30,44	0,80
Nord-Aurdal læringscenter	10,00	10,75	-3,60	7,15	9,00	1,85
VLMS	26,50	29,70	1,65	31,35	31,35	0,00
Omsorg og rehab.	114,01	116,81	1,20	118,01	119,41	1,40
Tilrettelagte tjenester	73,85	81,15	3,00	84,15	82,85	-1,30
Familiens Hus	32,48	33,48	2,50	35,98	37,08	1,10
NAV Valdres	17,80	17,80	0,00	17,80	17,80	0,00
Kultur og Service	22,26	22,26	-0,65	21,61	21,74	0,13
Teknisk og næring	65,52	65,39	-0,65	64,74	65,99	1,25
Totalt NAK	548,25	567,37	7,65	575,02	580,90	5,88

Virksomhet rådmannen øker med 0,35 årsverk, dette er en økning i ressurser i HR, kommunikasjon og service.

Barneskolen styrkes med 0,3 årsverk IKT-ressurs.

Ungdomsskolen øker med til sammen 0,8 årsverk, fordelt på 0,3 årsverk IKT-ressurs og 0,5 årsverk ressurs til ekstrainsats utover grunnbemanning.

Nord-Aurdal læringscenter øker netto med 1,85 årsverk. Dette er en tilpasning til tjenestebehovet, der virksomheten reduserer med 1,85 årsverk som følge av færre flyktninger. Samtidig økes bemanningen med 3,7 årsverk som følge av nye oppgaver. Virksomheten overtar grunnskoleundervisningen for voksne, spesialundervisningen for voksne og overtar ansvaret for enslige mindreårige etter Folkehøgskoleoppholdet.

Tilrettelagte tjenester reduserer med netto 1,3 årsverk. Dette er som følge av flytting av oppgaver til Læringscenteret med ett årsverk, og en tilpasning av tjenesten med 0,3 årsverk på barneavlastningen.

Omsorg og rehabilitering øker netto med 1,4 årsverk. Det ene er overføring fra privat kjøp av tjenester til tjenesteyting i virksomheten med 0,8 årsverk og det andre gjelder systemadministrator på 0,6 årsverk.

Familiens hus øker med totalt 1,1 årsverk, 1 årsverk innen helsesøstertjenesten og 0,1 årsverk skolelege.

Kultur øker med 0,13 årsverk. Dette skyldes overgang til fastlønn fra timelønn på kinoen.

Teknisk og næring øker med 1,25 årsverk. 1 årsverk til drift/vedlikehold eiendom, som følge av nye NAUS. 0,25 årsverk er en liten økning i renholdsavdelingen og drift/vedlikeholdsavdelingen som følge av ungdomsklubben.

4.2 Jobbnærvær og inkludering

Nord-Aurdal kommune har særlig fokus på tydelig ledelse og holdningsarbeid for å bidra til økt jobbnærvær og inkludering. Forebygging, tilrettelegging og tett oppfølging av medarbeidere er høyt prioritert for å oppnå gode arbeidsvilkår og redusert sykefravær. HR, IA-rådgiver (NAV) og bedriftshelsetjenesten samt verneombud og tillitsvalgte er viktige samarbeidspartnere til lederne i dette arbeidet.

Målet for kommunen samlet, er at sykefraværet i 2019 skal være under 7 %. Dette er samme måltall som foregående år. Tabellen viser måltall per virksomhet, basert på egenskaper, størrelse og erfaringstall.

Tabell 4.2 Mål for hva sykefraværet skal ligge under, for hver virksomhet og for kommunen samlet.

Virksomhet	Mål 2019
Rådmann	3,0
Barnehager	10
Barneskole	6,0
Ungdomsskole	6,0
Nord-Aurdal læringscenter	5,0
VLMS	7,0
Omsorg og rehabilitering	8,0
Tilrettelagte tjenester	8,0
Familiens hus	7,5
NAV Valdres	6,0
Kultur & service	3,5
Teknisk og næring	5,0
TOTALT	7,0

4.3 Rekruttere og beholde medarbeidere

Nord-Aurdal kommune skal være ledende i landet på rekrutteringsområdet. Det benyttes tidsriktige virkemidler i forbindelse med annonsering og kunngjøring av stillinger. Videre gjennomføres grundige behovsanalyser og målrettede intervju- og utvelgelsesprosesser i samarbeid mellom HR og kommunens ledere. Målet er å bli lagt merke til som en attraktiv arbeidsgiver og vinne dyktige jobbsøkere. HR-avdelingens arbeid med å styrke den interne rekrutteringskompetansen fortsetter i 2019.

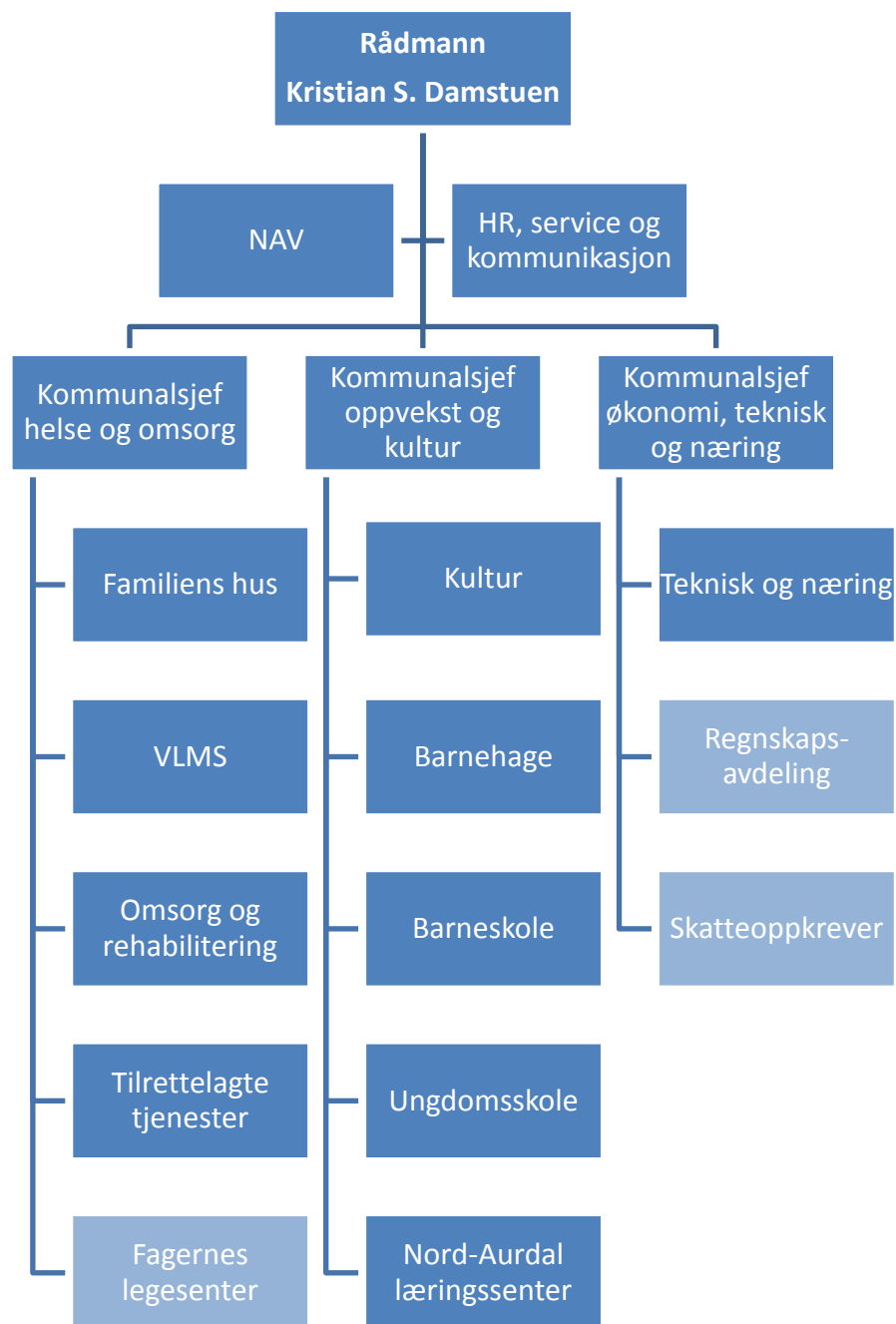
Konkurransedyktig lønn og gode arbeidsvilkår, herunder god struktur og tydelig ledelse, er avgjørende for å rekruttere og beholde medarbeidere.

Gode rutiner for opplæring av arbeidstakere og ledere er viktig for å fremme trivsel, mestring, effektivitet og resultater. Dette gjelder både ved oppstart og i videre karriere, for å sikre utvikling på person-

og tjenestenivå. HR-avdelingen vil sammen med virksomhetene kvalitetssikre og utvikle innholdet og systematikken på opplæringsområdet generelt og lederopplæringen spesielt. Dette arbeidet vil bli høyt prioritert i 2019.

Nord-Aurdal kommune har en stor andel arbeidstakere over 60 år, hvilket krever gode strategier for å beholde medarbeidere i jobb så lenge som mulig samt planlegge nødvendig kompetanseoverføring og nyrekruttering. Eldre arbeidstakere står i hovedsak i sine stillinger til fylte 65 år eller lengre. Kommunens seniortiltak videreføres. Fra 2019 er det ønskelig å tilby det årlige seniorkurset lokalt, for å nå flere arbeidstakere samt i større grad involvere ledere og samarbeidspartnere.

Nord-Aurdal kommune har for skoleåret 2018/2019 4 lærlinger til helsefagarbeider og 5 lærlinger i barne- og ungdomsarbeiderfaget. Fra 2019 vil vi kunne tilby 12 lærlingeplasser totalt, som er ihht. kommunestyrets vedtak. Det blir 8 ledige plasser høsten 2019, da 5 av de nåværende lærlingene skal avlegge fagprøve. Nord-Aurdal kommune er godkjent opplæringsbedrift for institusjonskokk og renholder foruten helsefag og barne- og ungdomsarbeider. NAK har fra skoleåret 2018/2019 tegnet avtale med Valdres opplæringskontor som samarbeidspart i den faglige oppfølgingen av lærlingene.

4.1 Organisasjonskart. Administrativ organisering.

5 POLITISK OG ADMINISTRATIV LEDELSE

5.1 Politisk ledelse

Området politisk ledelse består av kostnadene til godtgjøring for ordfører og øvrige politikere, kostnadene til politiske møter, kontrollutvalg, støtten til politiske partier, kostnader til valg og formannskapetets disposisjonskonto. Budsjettet er i 2019 på 4 037 000 kr. Det er satt av 150.000 kr. til formannskapetets og ordførerens disposisjon.

Kommunestyret besluttet i sak KS-041/18 å avvikle Hovedutvalget som et eget politisk organ. Endringen trer i kraft etter kommune- og fylkestingsvalget høsten 2019.

5.2 Rådmannskontoret

Hovedmålet for rådmannskontoret er:

- ★ å være bindeleddet mellom politisk og administrativ side
- ★ å lede det strategiske utviklings- og planarbeidet i kommunen
- ★ å lede kommunens tjenesteapparat gjennom virksomhetslederne
- ★ å videreutvikle vertskommunerollen for regionale tjenester
- ★ å sikre folkehelseperspektivet i all planlegging og være pådriver i folkehelsearbeidet
- ★ å drive planlegging på kommunenivå som understøtter en ønsket utvikling i lokalsamfunnet og utvikling av kommunens tjenesteyting
- ★ å sørge for regnskapsføring som er à jour og holder høy kvalitet
- ★ å være pådriver og støttespiller for god økonomiforvaltning og god budsjett disiplin i hele organisasjonen
- ★ å drive effektiv innfordring
- ★ å drive skatteinnfordring med høy innbetalingsgrad, likebehandling og med et robust fagmiljø

I 2019 vil følgende områder ha hovedprioritet:

- modernisering av tjenesteyting og forvaltning gjennom digitalisering, til nytte for innbyggerne – digital transformasjon
- videreutvikling av styringsdialogen mellom politisk og administrativ side
- prosjektering av Aurdal omsorgssenter
- bruk av folkehelseoversikten og involvering av folkehelse i alt planarbeid
- videreføre og videreutvikle arbeidet mot barnefattigdom
- samordnet areal- og transportplanlegging for regionsenteret Fagernes – Leira (SATS)
- større helhet i arbeidet med tematiske kommunedelplaner og arealplaner
- beredskap og informasjonssikkerhet

5.3 HR, service og kommunikasjon

HR-avdelingen er en service- og kompetansetjeneste for medarbeidere og ledere i Nord-Aurdal kommune. Avdelingen tilbyr lederstøtte, rådgivning og bistand innen personal og lønn. Strategisk fokus er å utvikle mennesker og systemer, kompetanse og kultur.

HR-avdelingen er sentral i rekrutteringsprosesser og organisasjonsutvikling.

Service og kommunikasjon

Servicetorget er kommunens primære kontaktpunkt mot innbyggerne og tar imot henvendelser via telefon/sentralbord, e-post eller ved personlig oppmøte. Ansvar for drift og vedlikehold av kommunens hjemmeside ligger til avdelingen, samt ulike serviceoppgaver som utleie, saksbehandling og administrasjon av nøkkeltkort.

Arkivavdelingen har systemansvar for kommunens arkiv- og saksbehandlingssystem, driver informasjonsforvaltning og dokumentbehandling samt drifter kommunens posttjenester.

5.4 Regnskapsavdelingen

Hovedoppgavene er regnskapsføring, fakturering, innfordring og rapportering gjennom året i henhold til lover, forskrifter og offentlig rapportering. I tillegg skal regnskapsavdelingen levere årsregnskap innenfor tidsfrist og med høy kvalitet. Bistand og rådgivning ovenfor organisasjonen er også en hovedoppgave. Dette krever høy kompetanse og stadig effektivisering av arbeidsoppgavene. Avdelingen fører i tillegg regnskapet for Kirkelig fellesråd, Valdres Natur- og Kulturpark og Kommunerevisjonen IKS.

5.5 Skatteoppkreveren for Valdres

Tjenesten er et samarbeid med Nord-Aurdal som vertskommune og de 5 andre kommunene i Valdres som samarbeidskommuner. Arbeidsgiverkontrollen inngår i dette samarbeidet. Det overordnede ansvaret for faglig styring og oppfølging av skatteoppkreverne er lagt til Skattedirektoratet, mens den operative gjennomføringen og oppfølgingen er lagt til de regionale skattekontorene.

Hovedmålet for driften er å ivareta de gitte oppgavene på en best mulig og effektiv måte, der likebehandling av skatteyttere, respekt for lovverk og instruks, styringssignaler og resultatkrav er retningsgivende.

5.6 Fagernes legesenter

Fagernes legesenter er fra 2015 organisatorisk plassert direkte under kommunalsjef helse og omsorg og budsjettmessig en del av rådmannskontoret.

Legesenteret skal yte gode helsetjenester og sikre kommunens innbyggere et best mulig differensiert behandlings- og servicetilbud. Kommunen har ni fastleger og én turnuslege. Hjelpepersonellet er kommunalt tilsatt og fastlegene er privatpraktiserende leger med kommunal avtale. Legene er tilpliktet ulike stillingsstørrelser for kommunalt arbeid, til sammen 1,36 årsverk. Dette inkluderer en økt satsing på skolelege med 10 % stilling. Kommuneoverlegefunksjonen dekker i tillegg kommunens ansvar for miljørettet helsevern.

Det er et godt samarbeid mellom kommunen og fastlegene. Fastlegene prioriterer kommunale utviklingsoppgaver og tverrfaglig samarbeid høyt.

5.7 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)

PP-tjenesten har tidligere vært en del av virksomhet Familiens hus, men er fra 01.08.2018 lagt inn under rådmannskontoret, og rapporterer direkte til kommunalsjef for oppvekst og kultur.

Tjenesten vil arbeide med implementering av tiltak fra Valdresprosjektet¹⁶. Prosjektets overordnede mål er å øke kvaliteten på tilpasset opplæring til at elever som har få timer spesialundervisning, ivaretas innenfor ordinær opplæring. Utviklingsarbeidet i PPT må i tillegg til å jobbe med systemnivå, også ha fokus på saker på individnivå. Elever med reelt behov for spesialundervisning skal følges kvalitativt godt opp jamfør rettigheter i Opplæringslova. PPT startet med økt tilstedeværelse ute i skolene høsten 2018. Dette videreføres i 2019.

5.8 Tildelingskontoret

Tildelingskontoret har et virksomhetsovergrepene ansvar for tildeling av helse- og omsorgstjenester i kommunen, samt regional saksbehandlerfunksjon for intermedieavdelingen i VLMS. Arbeidet med å tydeliggjøre vilkår for tjenester og kartlegging av ressurser hos pasient og bruker fortsetter. Det skal gjennomføres en organisatoriske endring der kontoret får en stab-/støttefunksjon og rapporterer direkte til kommunalsjefen for helse og omsorg. Evaluering av ansvar og oppgaver ses i sammenheng med denne endringen.

Koordinerende enhet har et særskilt ansvar for å koordinere enkeltvedtak om tjenester for å fremme habilitering og rehabilitering. Den vurderer behov for individuell plan og personlig koordinator samt opplæring i bruk av individuell plan og opplæring av koordinatorene. Kommunen skal evaluere driftsform og organisatorisk tilhørighet for kommunens koordinerende enhet med formål om å bedre dens funksjon i henhold til gjeldende føringer.

5.9 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette kapittelet er kvalitet og ressursbruk sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA. Kommunen sammenlignes først og fremst med kostragruppe 11, som er en gruppe kommuner som ligner på Nord-Aurdal kommune, med gjennomsnittet av alle kommuner i Oppland og med gjennomsnittet av alle kommuner i landet utenom Oslo. I tillegg sammenligner vi oss med kommunene Nord-Fron, Sel og Tynset.¹⁷

Tabell 5.1 KOSTRA. Administrasjon, styring, interkommunale samarbeid.

Administrasjon og styring	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Tynset 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Brutto driftsutgifter til funksjon 100 Politisk styring, i kr. pr. innb., konsern	495	471	642	519	532	437	459	394
Brutto driftsutgifter til funksjon 110 Kontroll og revisjon, i kr. pr. innb., konsern	84	82	107	650	100	90	114	79
Brutto driftsutgifter til funksjon 120 Administrasjon, i kr. pr. innb., konsern	3 574	3 662	4 595	3 566	4 040	3 606	3 428	3 552
Netto driftsutgifter administrasjon, i % av totale netto driftsutg, konsern	6,0	6,2	8,6	7,0	7,3	6,5	7,2	6,9
Brutto driftsutg, interkommunale samarbeid (§ 27-samarbeid), i % av totale brutto driftsutgifter, konsern	11,4	11,6	0,0	7,4	8,2	1,7	1,6	0,7

¹⁶ Pilotprosjekt i samarbeid med STATPED og Fylkesmannen i Oppland.

¹⁷ Det er benyttet endelige KOSTRA-tall 2017 for konsern der resultat for kommunale selskap og samarbeid er inkludert.

Kommunens utgifter til politisk styring er lavere enn i Nord-Fron, Sel og Tynset, men over kommune-gruppa, Oppland og landet utenom Oslo. Når det gjelder brutto driftsutgifter til kontroll og revisjon så ligger vi lavest, bortsett fra landet utenom Oslo. Utgiftene til administrasjon ligger lavere målt i brutto driftsutgifter i kroner per innbygger enn Nord-Fron og Tynset, men noe høyere enn de andre vi sammenligner oss med. Noe av forklaringen på dette bildet er at kommunen er vertskommune for mange interkommunale samarbeid, dette gir høyere utgifter til administrasjon, men noe av denne merutgiften dekkes av inntekter i form av refusjoner fra samarbeidskommunene. Kommunen skiller seg ut med markant høyere brutto driftsutgifter til interkommunalt samarbeid (§ 27-samarbeid) enn de vi sammenligner oss med.

5.10 Stillingsramme

Tabell 5.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2019.

Rådmann	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Årsverk 31.12.19	Endring i 2019	Merknad
Rådmannskontor	9,60	9,60	9,60	0,00	
HR-avdeling	8,05	8,05	8,40	0,35	Ressursøkning
Komm.Fellesfunksjoner	1,90	1,90	1,90	0,00	
Regnskapsavdeling	5,00	5,00	5,00	0,00	
Skatt	5,20	5,20	5,20	0,00	
Fagernes Legesenter	8,85	9,15	9,15	0,00	
Sum	38,60	38,90	39,25	0,35	

5.11 Tiltak

Tabell 5.3 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2019 og i økonomiplanen.

Rådmannen	2019	2020	2021	2022	Total
Skoleskyss Røn skole	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-8 000
Ou-prosess-digitalisering stabsfunksjoner og skatteoppkrever	0	-580	-1 160	-2 536	-4 276
HR-avd. økning 0,35 årsverk	100	100	100	100	400
Forebygging sykefravær tilskudd	-500	-500	-500	-500	-2 000
Ekstrahjelp	150	0	0	0	150
Lederutvikling	100	0	0	0	100

Økt stillingsressurs i HR, service og kommunikasjon er nødvendig på kort sikt for å kunne ta i bruk flere digitale løsninger som på lengre sikt kan gjøre det mulig å løse noen av oppgavene med mindre personalressurser. Tilstrekkelig stillingsressurs i HR, service og kommunikasjon er dessuten avgjørende for å støtte prosesser både innad i organisasjonen og ut mot befolkningen.

6 BARNEHAGE

6.1 Mål og utvikling

Viktige målområder vi jobber med i våre barnehager:

- Kommunedelplanen for barnehage som ble vedtatt i 2018 har blant annet det overordnede målet om at alle barn skal oppleve et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, danning og læring.
- Den nye rammeplanen for barnehager begynner å bli godt implementert i våre barnehager. Den legger tydelige føringer om barnehagens forpliktelser i forhold til verdigrunnlag, ansvar og innhold.
- Vi samhandler regionalt for å styrke den barnehagebaserte kompetanseutviklingen i barnehagene for å heve kompetanse og kvalitet blant våre medarbeidere.
- Vi forbereder oss for å jobbe med et kommunalt prosjekt der vi skal styrke det tverrfaglig samarbeidet om å ha et inkluderende skole- og barnehagemiljø.
- Barnehagens nyreviderte handlingsplan mot krenkende adferd og sammen med Mitt Valg legger viktige føringer for det holdningsskapende arbeidet for oppbygning av et godt barnehage og læringsmiljø.
- Vi jobber kontinuerlig for at våre ansatte utvikler sin relasjonskompetanse, noe som er viktig for å oppnå kvalitet i våre barnehager.

Det er god søknad til barnehagene i NAK og utviklingen viser blant annet at de minste går flere dager i uken enn tidligere. Det er så å si fulle barnehager med størst søknad til de sentrumsnære barnehagene i Fagernes og Leira.

Nye lovpålagte endringer påvirker barnehagene våre. Fra 01.08 2018 ble det innført ny pedagognorm, det innebar at vi måtte ansette 7 nye pedagoger i våre barnehager, noe vi håper vil være med på å heve kvaliteten på arbeidet vårt. Det ble også 1. august 2018 innført lov om bemanningsnorm basert på den anbefalte bemanningsnormen som har eksistert i mange år og som barnehagene våre også tidligere har forholdt seg til.

6.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette kapittelet er kvalitet og ressursbruk sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Tabell 6.1 KOSTRA. Barnehager.

Barnehage	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Netto dr.utg. i % 201 Førskole	10,1	10,2	11,5	10,3	10,4	12,4	12,1	12,7
Netto dr.utg. i % (av bhg netto dr.utg) 211 Styrket tilbud til førskolebarn (spes.ped. + styrk.) K/P	1,4	1,6	1,8	1,1	0,8	1,1	0,9	1,1
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av	9,2	9,9	12,3	9,9	9,0	12,7	11,4	14,4

Barnehage	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
kommunens totale netto driftsutgifter K/P								
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager K/P	127 213	142 601	174 654	157 066	147 581	149 382	148 158	145 498
Andel barn 1-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-5 år (prosent) K/P	84,6	88,1	94,0	89,7	89,9	91,9	91,3	91,8
Andel barn 1-2 år med barnehageplass i fht. Innbyggere 1-2 år K/P	72,5	78,1	84,6	74,5	78,3	82,5	81	83
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage	91,3	90,4	76,4	76,7	70,3	52,4	59,4	49,4
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til alle barn med barnehageplass K/P	11,1	10,4	16,3	10,6	13,4	12,7	14,2	15,6
Andel minoritetsspråklige barn i forhold til innvandrerbarn 1-5 år K/P	53,8	56,3	83,7	83,3	81,6	81,9	78,,1	81,4
Andel barnehagelærere i fht. grunnbemanning K/P	28,6	25,4	30,9	35,8	44,8	38,6	38,4	37,3
Kommunal Leke og oppholdsareal per barn i barnehage (m2)	7,3	8,2	8,8	7,2	5,8	6,5	6,3	6,0
Privat Leke og oppholdsareal per barn i barnehage (m2)	6,4	5,6	8,4	10,1	6,7	5,8	5,2	5,4

Barnehagene driftes nøkternt. Netto driftsutgifter til barnehagesektor og per innbygger 1-5 år ligger fortsatt lavere enn de vi sammenligner oss med. Det er likevel en økning fra 2016 med bakgrunn i blant annet økning i antall barn under 3 år med lengre oppholdstid, økning i kostnader til styrking (spes.ped.hjelp og styrket tilbud), samt utvidelse med en avdeling i Skrautvål barnehage. Netto driftsutgifter til styrket tilbud for førskolebarn er høyere enn for 2016 og ligger noe høyere enn de vi sammenligner oss med (unntatt Tynset).

Andelen barn 1-5 år med barnehageplass øker, men ligger litt lavere enn de vi sammenligner oss med. Det er i hovedsak andelen små barn (1-2 år) det er en økning på.

Andelen minoritetsspråklige barn er lavere enn sammenligningskommunene (unntatt Nord-Fron), Oppland og landet. Presset på sentrumsbarnehagene, Fagernes og Leira, er høyest med tanke på denne gruppen. Det er litt over halvparten av de minoritetsspråklige barna 1-5 år som har barnehageplass. Dette er vesentlig lavere enn alle vi sammenligner oss med, men litt høyere enn i 2016.

Tall for 2017 viser at andelen barnehagelærere i fht. grunnbemanning er lav sammenligna med de andre kommunene. Årsaken er at det gjennom året har vært mange permisjoner og i tillegg har det vært vanskelig å rekruttere. Det har medført flere dispensasjoner fra pedagogstillinger.

Leke- og oppholdsareal pr. barn i kommunale barnehager i Nord-Aurdal er romslig sammenligna med alle unntatt Tynset.

6.3 Stillingsramme

Tabell 6.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2019.

Barnehage	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Årsverk 31.12.19	Endring i 2019	Merknad
Barnehageadministrasjon	4,50	4,50	4,50	0,00	
Fagernes barnehage	14,90	14,90	16,30	1,40	Teknisk endring
Leira barnehage	8,80	8,80	9,50	0,70	Teknisk endring
Skrautvål barnehage	11,68	14,68	13,80	-0,88	Teknisk endring
Ulnes barnehage	12,07	12,07	10,80	-1,27	Teknisk endring
Vestringsbygda barnehage	17,60	17,60	17,65	0,05	Teknisk endring
Sum	69,55	72,55	72,55	0,00	

6.4 Tiltak

Tabell 6.3 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2019 og i økonomiplanen.

Tiltak barnehagene	2019	2020	2021	2022	Total
Redusert foreldrebetaling	200	200	200	200	800
Økt tilskudd privat barnehage	300	300	300	300	1 200
Redusert tilskudd læringer	350	350	350	350	1 400
Vakant stilling	-156	0	0	0	-156

Redusert foreldrebetaling: Det forventes en nedgang i foreldrebetaling i 2019 da inntektsgrensen for å søke redusert foreldrebetaling ble øket og det er økning i gratis kjernetid.

Økt tilskudd private barnehager: Gjelder spesialpedagogiske tiltak og redusert foreldrebetaling.

Redusert tilskudd læringer: I april 2018 skrev Nord-Aurdal kommune under avtale med Valdres Opplæringskontor(VOPP), der de har overtatt det juridiske ansvaret for lærlingene våre. En av konsekvensene er at vi vil få et mindre tilskudd en tidligere. Vi vil få tilbakebetalt ca. 50 % etterskuddsvis, året etter.

7 GRUNNSKOLE

7.1 Mål og utvikling

Kommunedelplan med tilhørende handlingsdeler for barnehage og skole ble vedtatt i kommunestyret 22.03.18.

Overordna målsetning er: *«Alle barn og elever i barnehage og skole i Nord-Aurdal kommune skal oppleve et trygt og godt barnehage- og skolemiljø, som fremmer helse, trivsel, danning og læring. Alle elver skal etter fullført grunnskole ha forutsetninger til å gjennomføre videregående opplæring og mestre livene sine. Det skal være nulltoleranse for krenkelser av og fra alle som er tilknyttet virksomhetene.»*

Strategier og tiltak i handlingsdelen:

- Satse på menneskelige ressurser og kompetanse
- Etablere et tydelig verdigrunnlag og arbeide holdningsforebyggende
- Samarbeide på tvers
- Satse på informasjons- og kommunikasjonsteknologi
- Legge til rette fysiske/ praktiske forhold.

Stabilitet og forutsigbarhet i ressursbruk er nødvendig for å realisere mål- og utviklingsområder.

Prioriteringer og langsiktig tenkning ut fra handlingsdel i kommunedelplan preger arbeidet i skolene. Dette er beskrevet i *Kvalitets- og utviklingsrapporten for grunnskolen 2017-2018*. Skolene i Nord-Aurdal driver med stramme økonomiske rammer, men har mange dyktige ansatte som forvalter de ressursene som er tilgjengelig på en god måte.

Høsten 2020 tas ny revidert læreplan i bruk. Skolene har begynt arbeidet med implementering av overordnet del. Fagplanene er per i dag ikke ferdigstilte og vil kreve betydelig tidsbruk frem til oppstarten.

Spesielle utfordringer som krever både kompetanse og økonomi er:

Læringsmiljø/psykososiale forhold

Omfanget av elever med psykososiale og sammensatte vansker har økt de siste årene. Den digitale hverdagen gir oss nye utfordringer i både det forebyggende og det daglige arbeidet med lærings- og oppvekstmiljø. Kommunen har sett nødvendigheten av å få tilført kompetanse og ressurser på dette området, og fra august 2015 startet «barne- og ungdomskontakten» arbeidet på begge skolene. Videreføring og økning av denne type stillinger er en viktig del av både det forebyggende og det daglige arbeidet for et godt læringsmiljø. Forutsigbarhet i bemanningssituasjonen framover er viktig for å ivareta både sosial og faglig utvikling hos elevene både på NABS og NAUS. Økt helsesøsterressurs fra august 2018 har også bidratt positivt for skolemiljøet.

Grunnleggende ferdigheter

Satsingen på grunnleggende ferdigheter fortsetter. Riktig kompetanse, høy nok lærertetthet og riktig organisering vil være avgjørende for å nå målsetninger for skolens arbeid og for hver enkelt elev. Tidlig innsats og kartlegging av forutsetninger er viktig så tidlig så mulig i skoleløpet.

IKT

I kommunestyret 24.05.18 ble det vedtatt at alle elever fra skolestart august 2018 skulle ha 1:1 dekning nettbrett/ pc. Dette har medført en helt ny hverdag, der digital kompetanse kan ivaretas i opplæringen. Det at skolene også ble tilført pedagogisk ressurs til å utvikle bruken av verktøyene er også svært nyttig.

Spesialundervisning og tilpassa opplæring

Skolene har over tid arbeidet med tilpassa opplæring gjennom å legge til rette for størst mulig deltakelse i ordinær klasse for alle elever. En har i stor grad lyktes med å redusere antallet timer *1 til 1 undervisning*. Det er likevel mange som fortsatt får spesialundervisning i små grupper. Nord-Aurdal bruker likevel en stor del av den totale lærer- og assistentressursen til spesialundervisning. Dette påvirker lærertetthet og mulighet for styrking, spesielt fra 5. trinn og oppover. Fra oktober 2018 starter PPT med økt tilstedeværelse ute i skolene.

7.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette kapittelet er kvalitet og ressursbruk sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Tabell 7.1 KOSTRA. Eksamen.

Eksamen	Nord-Aurdal 2017	Nord-Aurdal 2018	Tynset 2018	Nord-Fron 2018	Sel 2018	Oppland 2018	Landet Oslo 2018
Skriftlig eksamen 10.trinn Engelsk	3,7	3,4	3,9	4,3	3,4	3,5	3,7
Muntlig eksamen 10.trinn Engelsk	4,1	4,3	3,8	4,1	4,8	4,4	4,5
Skriftlig eksamen 10.trinn Matematikk	3,4	3,6	3,5	3,5	3,8	3,5	3,6
Muntlig eksamen 10.trinn Matematikk	4,6	4,3	3,9	4,4	4,3	4,1	4,2
Skriftlig eksamen 10.trinn Norsk, hovedmål	3,2	3,6	3,6	3,5	3,1	3,5	3,5
Skriftlig eksamen 10.trinn Norsk , sidemål	2,8	3,8	3,3	3,4	3,5	3,4	3,4
Muntlig eksamen 10.trinn Norsk	4,3	4,7	4,6	4,8	5,2	4,6	4,5

Eksamensresultater for 2018 viser at målsetningen om å ligge på landsgjennomsnittet eller over i stor grad er nådd. I norsk er resultatet godt over landet og noe over fylket. I matematikk er resultatene marginalt over Oppland og landet, mens det i engelsk er skår marginalt under Oppland og noe under landet. Det er gjennomgående høyere karakter i muntlig enn i skriftlig. Det er den samme trenden som gjelder for tidligere år og for landet. Det er en forbedring i eksamensresultater for 5 av de 7 karakterene som er gjengitt i tabellen over.

Tabell 7.2 KOSTRA. Grunnskoleopplæring.

Grunnskole	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Brutto investeringsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger K	263	5 448	125	1 528	239	2 178	2 447	2 548

Grunnskole	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Grunnskole Nto. dr.utg. Andel av tot. driftsutg. (%) K/P	15,6	16,0	19,5	17,8	16,4	18,8	17,7	18,5
Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år K/P	81 891	89 102	91 411	106 294	94 960	91 317	93 425	85 548
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år K/P	96 969	108 372	112 540	130 047	117 944	113 351	117 350	107 052
Netto driftsutg. til skoleskyss (223) per innbygger 6-15 K/P	6377	8534	4425	3809	4252	3260	3808	2269
Korr. Brutto driftsutg til grunnskole, skolelokaler og skoleskyss (202, 222, 223), per elev K	103 506	113 453	122 959	135 773	126 938	123 835	126 264	115 650
Driftsutgifter til undervisningsmaterieil (202), per elev i grunnskolen K	1 391	1 089	1 790	1 719	1 507	1 663	1 645	1 508
Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring K/P	4,0	3,8	6,1	3,9	6,2	4,2	6,0	5,5
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning K/P	6,6	5,9	6,5	5,4	7,6	8,6	6,9	7,9
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO	15,8	15,1	33,1	62,7	32,4	46,9	51,0	58,6
Lærere i grunnskolen med pedagogisk utdanning i % K	80,9	84,9	91,7	87,1	91,3	86,7	87,1	86,8
Andel elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver regning 8.tr.	74,3	70,5	87,1	72,3	76,7	65,5	67,1	69,1
Andel elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver lesing 8.tr.	77,1	77,4	90	83,9	79,3	68,9	72,8	72,8
Elevunders. 7.trinn – Trivsel	4,3	4,1	4,2	4,5	4,2	-	4,3	-
Elevunders. 10. trinn - Trivsel	3,9	4,2	4,1	4,0	3,8	-	4,1	-
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10.årstrinn K	12,6	11,5	11,5	11,7	12,3	12,1	12,3	13,2
Elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring (prosent)	100	98,7	97	100	92,9	97,8	98	97,8

Forklaring 1: K=kommunal P=privat

Forklaring 2: 202= grunnskole 215= SFO 222=skolelokaler 223= skoleskyss

Tallene over viser høye investeringsutgifter til grunnskolesektor sammenligna med alle. Dette henger i stor grad sammen med rehabilitering/nybygg av skoleanleggene i kommunen.

Grunnskolen i kommunen driftes nøkternt. Prosentandelen av kommunens samlede driftsutgifter er også for 2017 lavere enn alle vi sammenligner oss med. Netto driftsutgifter til 202 grunnskole viser en økning per elev. Nord-Aurdal ligger litt over landet, men under alle de andre vi sammenligner oss med. Videre viser korr. brutto driftsutgifter til hele grunnskolesektor (der både undervisning, materiell, skyss, SFO og skolelokaler er med) at vi ligger godt under alle vi sammenligner oss med selv om det er en økning fra året før.

Skoleskysskostnadene er svært høye i kommunen sammenligna med alle. Nord-Aurdal har en svært høy andel elever med rett til skoleskyss, det er mange elever som er omfatta av kommunale vedtak om særlig farlig skoleveg. I tillegg har det i 2017 vært ekstra kostnader til skoleskyss pga. at NAUS har tilhold på Røn skule.

Andelen elever i grunnskolen som får spesialundervisning er noe lavere enn landet og Oppland og har en nedgang fra 2016. Det er flere elever som er henvist til PP-tjenesten enn det som framkommer her, men sakene var ved rapporteringstidspunktet ikke ferdigbehandla. Derfor er tallet for spesialundervisning i realiteten noe høyere. Tallene omfatter både kommunale og private skoler.

Andelen barn med SFO-plass i kommunen er svært lav sammenligna med alle og omtrent på samme nivå som året før.

Nord-Aurdal ligger marginalt under landsgjennomsnittet når det gjelder andel lærere med pedagogisk utdanning.

Elevundersøkelsen viser at trivsel på 10.trinn ligger over alle vi sammenligner oss med. For 7.trinn er tallet litt under sammenligningskommunene og fylket.

Gjennomsnittlig gruppestørrelse er på nivå med eller litt lavere (færre elever i gruppa) enn de vi sammenligner oss med. Gruppestørrelsen på barnetrinnet er redusert gjennom blant annet nasjonal satsing på økt lærertetthet på 1.-4.trinn (tidlig innsats). Høy andel lærertimer til spesialundervisning gjør at gruppestørrelsen i realiteten kan være noe høyere enn tallet viser.

Andel elever på mestringsnivå 3-5 nasjonale prøver på 8. trinn i lesing og regning er godt over Oppland og landet og er i tråd med kommunens målsetninger.

Elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring er marginalt høyere enn landet og Oppland.

7.3 Stillingsramme

Tabell 7.3 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2019.

Barneskole	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Årsverk 31.12.19	Endring i 2019	Merknad
NABS	52,74	53,14	53,44	0,30	IKT-lærer
Sum	52,74	53,14	53,44	0,30	

Tabell 7.4 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2019.

NAUS	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Årsverk 31.12.19	Endring i 2019	Merknad
NAUS	28,81	29,31	30,11	0,80	IKT-lærer 30%, spes.ped. 50%
Svømmehall	0,33	0,33	0,33	0,00	
Sum	29,14	29,64	30,44	0,80	

7.4 Tiltak

Tabell 7.5 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2019 og i økonomiplanen.

Tiltak Nord-Aurdal barneskole	2019	2020	2021	2022	Total
0,3 årsverk IKT-ressurslærer	195	195	195	195	780
Reduksjon IKT-utgifter	-144	-144	-144	-144	-576

Reduksjon IKT-utgifter: Justert i forhold til faktiske utgifter.

0,3 årsverk IKT-lærerressurs. Dette er oppfølging kommunestyresak 18/852 der hver skole får 30 % stilling til arbeid med pedagogisk bruk av IKT.

Tabell 7.6 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2019 og i økonomiplanen.

Tiltak Nord-Aurdal ungdomsskole	2019	2020	2021	2022	Total
Innsparing IKT-kostnader	-117	-117	-117	-117	-468
0,3 årsverk IKT-ressurslærer	195	195	195	195	780
0,5 årsverk ressursøkning	327	327			654
Reduksjon ettårige tiltak pga. Røn skule	-128	-138	-138	-138	542
Inntekter svømmehall	-120	-120	-120	-120	-480

0,5 årsverk ressursøkning : Styrking med tanke på forebygging og oppfølging elevgrupper.

Reduksjon ettårige tiltak pga. Røn skule: Bredbåndleie og ekstra reisekostnader.

8 NORD-AURDAL LÆRINGSSENTER

8.1 Mål og utvikling

Alle bosatte flyktninger skal innen rimelig tid leve et selvstendig liv med deltagelse i arbeid, fritid og lokalsamfunn på lik linje med kommunens øvrige innbyggere.

Alle elever i spesialundervisning for voksne skal ut fra sine forutsetninger kunne forstå og kommunisere med samfunnet rundt seg.

Alle elever i grunnskoleopplæring skal få kunnskap til å kunne søke og gjennomføre videregående utdanning, eller en grunnleggende kunnskap som gjør det enklere for dem å kunne delta i samfunnet på lik linje med kommunens øvrige innbyggere.

Nord-Aurdal læringscenter ble egen virksomhet fra 01.08.2017. Virksomheten har ansvar for å bosette og gi nyankomne innvandrere introduksjonsprogram der opplæring i norsk og samfunnskunnskap er sentralt. Virksomheten skal ha et tydeligere fokus framover på helhetlig koordinering, planlegging og gjennomføring av integreringsarbeidet fra bosetting til arbeid og/eller utdanning for den bosatte. Dette skal skje i samhandling med den bosatte, med kommunens helhetlige tjenesteapparat og i samspill med lokalsamfunnets naturlige arenaer.

Virksomheten gir norskopplæring til personer som har rett og plikt til å ta norsk og samfunnsfagopplæring. Tjenesten omfatter også deltakere som ønsker norskopplæring uten at det er et krav eller de har en rettighet til dette. Disse elevene betaler for undervisningen.

Virksomheten har fra 01.08.2018 overtatt ansvaret for grunnskoleopplæring for voksne. Tjenesten skal gi elevene formell kompetanse på grunnskolenivå, bevis på gjennomført grunnskole i Norge. Dette beviset kan brukes på forskjellige områder, søkning til videregående skole, kurs, arbeid o.l. som krever gjennomført grunnskoleutdanning.

Virksomheten har fra 01.08.2018 overtatt ansvaret for spesialundervisningen for voksne. Tjenesten går i hovedsak ut på å hjelpe deltakerne til å kunne kommunisere med andre og orientere seg i samfunnet. Deltakerne vil gjennom dette bli bedre i stand til å gi uttrykk for egne behov og dermed få et rikere og bedre liv.

Virksomheten er i stadig endring når det gjelder type tjenester og antall tjenestemottakere. Virksomheten er derfor i prosess der en er åpen for å jobbe innovativt og løsningsorientert for å søke gode løsninger på helhetsarbeidet.

8.2 Stillingsramme

Tabell 8.1 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2019.

Nord-Aurdal læringscenter	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Årsverk 31.12.19	Endring i 2019	Merknad
Nord-Aurdal læringscenter	10,75	7,15	9,00	1,85	Tilpasning tjenesten - overta grunnskoleopplæring, spes.undv., enslige mindreårige
Sum	10,75	7,15	9,00	1,85	

8.3 Tiltak

Tabell 8.2 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2019 og i økonomiplanen.

Tiltak Nord-Aurdal læringscenter	2019	2020	2021	2022	Total
Gr. skole voksne, 1,3 år (red. Folkehøgskolen)	-450	-450	-450	-450	-1 800
Redusert introduksjonsstønad, færre flyktninger	-1 330	-1 330	-1 330	-1 330	-5 320
Spesialundervisning voksne, 1 år fra Tilrettelagte tjen.	650	650	650	650	2 600
Spesialundervisning voksne, 0,9 år	550	500	325	325	1 700
Enslige mindreårige flyktninger, 0,5 år	275	275	0	0	550
Tilpasning av driften, reduksjon 1,85 år fra 1. aug. -19	-450	-975	-700	-700	-2 825

Grunnskole for voksne 1,3 årverk: Færre elever og avsluttet avtale med folkehøgskolen. Læringscenteret ivaretar nå denne opplæringen.

Spesialundervisning for voksne 1 årverk: Læringscenteret har overtatt spesialundervisning for voksne fra virksomhet Tilrettelagte tjenester.

Spesialundervisning for voksne 0,9 årverk: Endring i behov.

Enslige mindreårige flyktninger, 0,5 årverk: Videre oppfølging med tanke på inkludering og selvstendigjøring.

9 HELSE, OMSORG OG VELFERD – FELLESKAPITTEL

9.1 Mål og utvikling

Hovedprioriteringene for sektoren er basert på kommunedelplanen for helse- og omsorgstjenester 2018-2021 som har følgende satsingsområder:

- ★ Hverdagsmestring – fra passiv mottaker til aktiv deltaker
- ★ Velferdsteknologi – teknologisk assistanse
- ★ Helse i alt vi gjør – samarbeid på tvers
- ★ Kunnskapsbasert praksis

Til hvert av satsingsområdene er det tilhørende mål og tiltak. Dette kan leses i planens handlingsdel. Planen ble vedtatt i kommunestyret 26.04.2018.

Status og sentrale utviklingstrekk

Et generelt utviklingstrekk med, og etter, Samhandlingsreformen er flere oppgaver og større ansvar for behandling av pasienter til kommunene. Innen 2020 har også barnevernsreformen trådt i kraft, hvilket fordrer større ansvar og ressursbruk i kommunal regi også på dette området. Bruker- og individrettighetene er tydeliggjort gjennom lov- og forskriftsendringer og både bruker- og pårørenderollen er endret. Dette krever også et tjenesteapparat som samhandler på en annen måte enn før, både internt og med dem det gjelder. Sett opp mot nye ansvar og endret ressurstilgang er det en daglig krevende øvelse for både ledere og medarbeidere å håndtere dette.

Alle som bor og oppholder seg i kommunen har rett på «nødvendig helsehjelp», jf. Helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1. Loven definerer også hvilke tjenester en kommune plikter å gi, samt en rekke forskrifter og veiledere som utdyper ansvaret nærmere.

Sammen om mestring (IS-2076). Veilederen beskriver krav og forventninger til lokalt psykisk helsearbeid og rusarbeid i lys av gjeldende lovverk og nasjonale føringer for området. Den angir sentrale aktører og skisserer hvordan tjenestene kan ivareta målene på en god måte. Det legges særlig vekt på at:

- Tjenestene organiseres og utformes i et bruker- og mestringsperspektiv
- Tjenestene og tjenestenivåene samarbeider for å sikre helhetlige og koordinerte tjenester
- Psykisk helse og rus ses i sammenheng

I Nord-Aurdal må det etableres en mer robust tjeneste for oppfølging i bolig av disse brukerne.

Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten, gjeldende fra 01.01.17: Sentralt står mulighetene for daglig ledelse og kompetanse hos medarbeiderne, to avgjørende suksesskriterier for gode tjenester. Forskriften tydeliggjør både ansvar og oppgaver for helseledere som er omfattet av internkontrollplikten, og den gjelder for både kommune- og spesialisthelse-tjenesten.

Stortingsmelding nr. 25 (2005-2006) Omsorgsmeldingen, og flere relevante dokumenter, peker på sentrale utviklingstrekk fremover. Den demografiske utviklingen er et av de viktigste områdene kommunen må planlegge i forhold til. Tallet på personer i den eldste delen av befolkningen (80+) vil holde seg stabil fram mot 2020, mens de over 67 år vil øke betraktelig. Det er særlig innen demensomsorgen det er merkbart at antall personer med behov for tjenester har økt. Jamfør egen sak framlagt kommunestyret er det planlagt utbygging av institusjonsplasser til brukergruppen i Aurdal.

Innen Tilrettelagte tjenester er det et mål å samle tjenesteytingen på Leira da det er her dag- og aktivitetstilbud og tilrettelagte arbeidsplasser har tilhold.

Til tross for et samlet behov over landsnitt og egen kommunegruppe for pleie- og omsorgstjenester, bruker Nord-Aurdal mer ressurser enn andre kommuner når dette korrigeres¹⁸. Ressursbruken i Omsorg og rehabilitering og Tilrettelagte tjenester må derfor reduseres for å være bærekraftig innenfor kommunes økonomiske rammer framover. Kommunen bruker avvikende mye til BPA¹⁹-ordninger med høy ressursbruk sammenlignet med andre²⁰.

For å møte nye krav og trangere økonomiske rammer, er det avgjørende både å utvikle nye arbeidsmetoder/tjenester, at flere tar større ansvar for egen livssituasjon og at det avsettes ressurser til raskere å innføre flere teknologiske løsninger. Nord-Aurdal har etablert et eget prosjekt for innføring av velferdsteknologiske løsninger, og deltar samtidig i et felles utviklingsprosjekt med resten av regionen i forhold til dette.

Kompetanseløftet 2015 er en delplan til omsorgsmeldingen. Planens tre hovedmål er å sikre god rekruttering, høy kompetanse og stabil bemanning. Utfordringen er å rekruttere og beholde kompetanse. I Nord-Aurdal er det et behov for å øke andelen høyskoleutdannende.

Stortingsmelding nr. 34 (2012-2013) – Folkehelsemeldingen. Det skal utvikles en helse- og omsorgstjeneste som er tilpasset målene i Samhandlingsreformen og helseutfordringer med livsstilssykdommer og flere pasienter med kroniske lidelser. Opptrappingsplanene for habilitering og rehabilitering gir kommunene et større ansvar, og Nord-Aurdal har fått kr 450.000 til videreføring av prosjektarbeid innenfor rehabiliteringsområdet i 2019.

Stortingsmelding nr.10 (2012-2013) – God kvalitet – trygge tjenester. Kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgstjenester. Målet med meldingen er å sørge for et mer brukerorientert helse- og omsorgstilbud, økt satsing på systematisk kvalitetsforbedring og bedre pasientsikkerhet/færre uønskede hendelser.

9.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette kapittelet er kvalitet og ressursbruk sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

¹⁸ Rapport fra KS konsulent okt. 2017.

¹⁹ Brukerstyrt personlig assistent

²⁰ KS konsulent, 2017.

Tabell 9.1 KOSTRA. Pleie og omsorg.

Pleie og omsorg	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Aktivisering, støttetjenester (f234) - andel av netto driftsutgifter til plo	2,3	2,4	35,5	6,1	7,8	4,6	4,5	5,3
Andel beboere i bolig m/ fast tilknyttet bemanning hele døgnet som er 80 år og over (prosent)	48,5	47,7	40,5	0,0		43,5	43,7	36,0
Helse- og omsorg Bto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	34 834	35 127	32 411	31 859	32 125	29 920	29 798	25 456
Helse- og omsorg Nto. dr.utg. Andel av tot. utg. (%)	50,2	48,5	40,3	40,3	39,3	37,9	39,7	35,7
Helse- og omsorgstjenester i institusjon Nto. dr.utg. Andel av tot. utg. (%)	11,9	12,1	12,6	16,6	13,0	11,9	12,8	11,9
Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende Nto. dr.utg. Andel av tot. utg. (%)	30,5	29,3	8,2	14,1	17,4	18,0	18,4	15,6
Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende Nto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	18 008	17 932	5 250	9 435	11 612	10 977	11 047	8 931
Institusjoner (f253+261) - andel av netto driftsutgifter til plo	31,9	33,2	40,4	53,7	42,8	41,6	43,6	44,1
Netto driftsutgift per bruker av hjemmebaserte tjenester (254)	317 804	380 377	102 523	141 840	171 756	206 883	194 125	218 031
Netto utgift per beboer på sykehjem	1 027 321	1 093 834	992 814	1 100 452	1 032 111	962 825	1 067 864	1 024 167
Utgifter per beboerdøgn i institusjon	3 691	3 797	3 286	3 544	3 545	3 349	3 588	3 439
0-66 år Aktiviserings- og service-tjenester Omsorgstjenester, brukere per 1000 innbyggere (ant)	14,5	13,8	4,3	12,9	16,8	11,0	13,3	8,8
0 - 66 år Heimeteneste Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)	30,7	25,8	26,3	36,9	40,6	29,1	30,2	22,9
67-79 år Aktiviserings- og servicetenester Omsorgstjenester brukere per 1000 innbyggere (ant)	42,4	35,1	28,4	29,9	59,5	39,8	46,6	39,4
67-79 år Heimeteneste Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)	65,8	43,6	101,6	107,4	85,7	78,4	81,4	69,4
Andel av alle brukere som har omfattende bistandsbehov	43,1	46,4	35,2	20,2	24,2	31,4	27,9	32,0
Andel beboere i institusjoner 80 år og over	52,8	60,8	80,0	72,2	70,7	71,4	65,9	67,8
Andel brukere av hjemmetjenester 0-66 år (prosent)	49,4	49,8	39,4	43,6	46,9	45,8	45,8	47,0
Andel brukere i institusjon som har omfattende bistandsbehov: Langtidsopphold	96,6	90,0	100,0			86,8	88,4	86,2
Andel brukere i institusjon som har omfattende bistandsbehov: Tidsbegrenset opphold	41,7	28,6	50,0			48,3	45,0	45,9
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 0-66 år	29,8	33,1	25,9		12,5	20,4	16,1	20,1
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 67-79 år	32,2	29,3	17,6		19,4	16,9	15,7	15,4

Pleie og omsorg	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 80 år og over	28,3	33,3	14,5		9,2	15,8	18,0	14,7
Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)	30,5	27,3	40,1	36,8	37,5	36,4	34,5	32,4
Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens	23,3	22,9	37,0	23,7	39,3	30,2	33,8	26,0
I alt Aktiviserings- og servicetjenester Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)	35,4	33,1	13,9	20,6	43,1	28,2	31,7	24,1
I alt Heimeteneste Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)	50,2	41,4	55,3	66,5	68,6	52,4	53,7	41,2
I alt Institusjonstjenester Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)	8,2	7,9	8,9	13,8	9,9	9,4	10,5	8,9
Mottakere av hjemmetjenester per 1000 innbyggere	50	41	51	67	68	51	53	40
Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)	75,3	74,8	73,2	78,4	82,9	75,3	75,4	74,8
Andel brukertilpassede enerom m/ eget bad/wc (prosent)	100,0	100,0	100,0	100,0	60,6	91,3	84,1	89,2
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	98,3	99,0	97,9
Årsverk per bruker av omsorgstjenester (årsverk)	0,68	0,83	0,64	0,38	0,52	0,56	0,53	0,57
Legetimer per uke per beboer i sykehjem (timer)	0,57	0,59	0,75	0,64	0,71	0,46	0,66	0,55

Nord-Aurdal kommune prioriterer pleie og omsorg høyt, både i brutto driftsutgifter per innbygger og i netto driftsutgift som andel av kommunens totale utgifter (48,5 %). Dette er en nedgang på 1,7 % fra 2016. I fordelingen av disse midlene, ser vi en liten økning i utgiftene knyttet til institusjoner og en liten nedgang i andelen av utgiftene som er knyttet til tjenester til hjemmeboende.

Kommunens KOSTRA-resultater for pleie og omsorg viser fremdeles effekten fra omleggingen av tjenester ved etableringen av VLMS. Nord-Aurdal kommune har i snitt færre institusjonsplasser enn sammenlignbare kommuner. Kommunen har derimot en betydelig høyere andel mottakere av hjemmetjenester med omfattende bistandsbehov. Dette skyldes blant annet kommunens høye andel omsorgsboliger med heldøgns omsorg. Beboerne i disse omsorgsboligene er mottakere av hjemmetjenester, og beboerne har omfattende bistandsbehov. En annen årsak til at Nord-Aurdal kommer ut med høye tall på disse indikatorene, er den store andelen vertskommunebrukere som har valgt å bosette seg i kommunen. Disse har også omfattende bistandsbehov.

Sammenlignet med gjennomsnittet i kommunens KOSTRA-gruppe og Oppland generelt, har Nord-Aurdal en liten andel plasser i skjermet enhet for personer med demenssykdom. Dette er noe vi jobber med å forbedre, gjennom planlagt nybygg ved Aurdal Omsorgssenter. Her planlegges 24 nye institusjonsplasser, forbehold pasienter med demenssykdom.

Når det gjelder øvrig bygningsmasse viser KOSTRA at kommunen har nådd kravene om enerom og eget bad tilknyttet hvert enerom i institusjon. Måten vi organiserer tjenestene våre på, og brukermassen vi håndterer gjør at vi har høyt antall årsverk per bruker sammenlignet med vår kommunegruppe. Vi har også en oppgang her fra 2016 til 2017. Kommunen har også spredd bosetting med lange avstander. Dette gjør at en andel av årsverkene er knyttet til reisetid i hjemmetjenesten (ca. 2 årsverk). I planperioden for 2018 ble det gjort reduksjoner i antall årsverk i virksomhetene tilrettelagte tjenester og omsorg og rehabilitering ved overføring av praktisk bistand til renholdsavdelingen. Det forventes at dette vil resultere i en nedgang på denne indikatoren ved neste måling. Det jobbes med å anskaffe og implementere velferdsteknologiske løsninger som gjør at kommunen kan møte utfordringene med endret brukermasse på en best mulig måte, uten å generere for høy ressursøkning.

10 VALDRES LOKALMEDISINSKE SENTER

Virksomhet VLMS har interkommunale tjenester og tjenester for Sykehuset Innlandet. Alle er tilsatt i Nord-Aurdal kommune som er vertskommune for tjenestene og avtalepart med Sykehuset Innlandet. Virksomheten har utarbeidet mål for virksomheten og arbeidsmiljøregler. Beredskapsplan og ROS analyse revideres årlig. Det jobbes med å utarbeide en virksomhetsplan. Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten er sentral i det daglige arbeidet.

10.1 Mål og utvikling

Virksomheten har den høyeste beredskapen og kompetansen innenfor helse i regionen.

Sykehuset Innlandet sine tjenester; dialyse, røntgen, kreftpoliklinikk og spesialistpoliklinikk. Det er laget en utviklingsplan med tilhørende handlingsplan for det videre arbeidet som blant annet innebærer etablering av flere spesialistpoliklinikker, utvidelse av kreftpoliklinikk og røntgentilbud. Det vil bli jobbet videre med å se på samlokalisering VLMS og DPSet i Aurdal med poliklinikk, barne- og ungdomspsykiatri (BUP) samt døgnavdeling. Videre skal det utredes behovet for somatiske sykehussenger og CT.

Interkommunale tjenester; Valdres legevakt, Valdres jordmortjeneste og Intermediæravdeling med kommunale akutte døgnplasser. De interkommunale tjenester vil bli involvert og påvirket av utviklingsarbeidet med Sykehuset Innlandet. Det gode samarbeidet med alle valdreskommuner og Sykehuset Innlandet blir viktig i det videre arbeidet for å sikre at pasienter får tjenester til rett tid, på rett nivå med rett kompetanse. Fokus på pasientflyt og god kvalitet er et av våre mål for virksomheten.

10.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

Kvalitet og ressursbruk (KOSTRA) for VLMS er omtalt felles for helse, velferd og omsorg i avsnitt 9.2.

10.3 Stillingsramme

Tabell 10.1 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2019.

VLMS	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Årsverk 31.12.19	Endring i 2019	Merknad
VLMS admin.	1,40	1,40	1,40	0,00	
VLMS intermediær	14,50	15,50	15,50	0,00	
Jordmortjenesten	2,95	3,60	3,60	0,00	
Valdres legevakt	7,35	7,35	7,35	0,00	
Spesialistpoliklinikk	0,10	0,00	0,00	0,00	
Dialyse	2,00	2,00	2,00	0,00	
Røntgen	1,00	1,00	1,00	0,00	
Kreftenhet	0,40	0,50	0,50	0,00	
Sum	29,70	31,35	31,35	0,00	

Ingen endring i stillingsrammen for 2019.

10.4 Tiltak

Tabell 10.2 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2019 og i økonomiplanen.

Tiltak VLMS	2019	2020	2021	2022	Total
Refusjon SI, følge og beredskapstjenesten	-446	-446	-446	-446	-1 784
Fremtidig legevakt, bakvakt lege, vold og overgrep	700	700	700	700	2 800
Bortfall inntekt Meterologisk institutt	92	92	92	92	368

11 OMSORG OG REHABILITERING

11.1 Mål og utvikling

Virksomhet Omsorg og rehabilitering inneholder tjenester til hjemmeboende, institusjonstjenester, fysio- og ergoterapi-tjenester, hjelpemiddelformidling og kjøkken/kantine. Virksomheten har stort fokus på tverrfaglig samarbeid og tilpasninger etter samhandlingsreformen. Mål for virksomhetene er forankret i kommunedelplan for helse- og omsorgstjenester.

- **Livsglede for eldre** – arbeide målrettet med internkontroll og tiltak for å kunne bli sertifisert som livsgledehem. Fokuset er å etablere tiltak som sørger for at sekundærbehovene hos pasientene i institusjon og omsorgsbolig med heldøgns omsorg ivaretas på en bedre måte enn i dag.
- **Habilitering og rehabilitering** – følge opp de nasjonale føringer etter samhandlingsreformen. Kommunen får utvidet ansvar for behandling og oppfølging og tjenestene må tilpasses dette.
- **Tilby velferdsteknologiske løsninger** – utrede og anskaffe velferdsteknologi som kan bidra til større egenmestring for brukerne, bedre pasientsikkerhet og mere effektive tjenester.
- **Videreutvikle Aurdal omsorgssenter** – nytt bygg tilpasset behovet til kommunens innbyggere. Prosjektet skal ha fokus på tilpassede lokaler for personer med demenssykdom og andre som har nytte av miljøbehandling og skjerming.

I økonomiplanperioden skal kommunen anskaffe e-dosetter og el-dørlås til bruk for hjemmeboende. Flere velferdsteknologi -løsninger skal utredes, anskaffes og implementeres.

Kommunen skal bygge ut Aurdal omsorgssenter. Det er behov for flere institusjonsplasser, da etterspørselen øker. Institusjonsbygget skal være tilpasset personer med ulike demensdiagnoser, inneholde ulike velferdsteknologiske løsninger og være mest mulig driftseffektivt.

11.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

Kvalitet og ressursbruk (KOSTRA) for omsorg og rehabilitering er omtalt felles for helse, velferd og omsorg i avsnitt 9.2.

11.3 Stillingsramme

Tabell 11.1 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2019.

Omsorg og rehabilitering	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Årsverk 31.12.19	Endring i 2019	Merknad
Omsorg og rehab adm.	3,20	3,70	3,70	0,00	
Institusjonstjenester	27,80	27,80	27,80	0,00	
Demensomsorg	27,08	27,48	27,48	0,00	
Hjemmebaserte tjenester	48,96	48,26	49,66	1,40	Systemadm. 60%, Overf. fra privat til tjenesteytingen 80%
Fysio/ergoter	3,00	4,00	4,00	0,00	
Kjøkken	6,77	6,77	6,77	0,00	
Sum	116,81	118,01	119,41	1,40	

11.4 Tiltak

Tabell 11.2 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2019 og i økonomiplanen.

Tiltak Omsorg og rehabilitering	2019	2020	2021	2022	Total
Endring privat tjenestekjøp til tjenesteyting i virksomheten, 0,8 årsverk	426	426	426	426	1 704
Systemadministrator 0,6 år	344	344	344	344	1 376
Reduksjon ettårige kostnader til Livsgledeprosjektet	-60	-110	-110	-110	-390
Kutt i kostnader til bilhold	-285	-285	-285	-285	-1 140
Egenandel fysioterapi og lege til hjemmeboende	-116	-116	-116	-116	-464
Overgang til EL-bil, reduserte drivstoffkostnader	0	-75	-75	-75	-225
Velferdsteknologi og avstandsoppfølging	0	0	-2 000	-5 000	-7 000
Administrasjon OR	0	-420	-420	-420	-1 260

12 TILRETTELAGTE TJENESTER FOR BARN, UNGE OG VOKSNE

Tilrettelagte tjenester skal gi helhetlige og koordinerte tjenester ut i fra den enkelte brukes behov og gjeldende rammebetingelser. Gjennom målrettet miljøarbeid med veiledning og bistand til personer med nedsatt funksjonsevne skal kommunen bidra til å vedlikeholde og utvikle brukernes egne ferdigheter og ressurser. Brukerne skal oppleve medvirkning, selvstendighet, mestring av dagliglivets gjøremål og et aktivt liv ut i fra sine forutsetninger.

12.1 Mål og utvikling

I 2019 skal virksomheten fortsette å styrke tjenesteutviklingen gjennom videre satsning på faglig kvalitet og kompetanseutvikling. I dette arbeidet har kultur- og holdningsskapende tiltak en sentral funksjon. Samhandling på tvers av avdelinger, og virksomheter, er en prioritet for å sikre ivaretagelse av en økende andel brukere med sammensatte behov. Dette arbeidet styrkes også gjennom etablering av faglige veiledere med formål om kompetansedeling og innsats i det forebyggende arbeidet. Helse og omsorgstjenester suppleres med velferds-teknologiske løsninger for å gi brukerne et mer individuelt tilpasset tjenestetilbud. Virksomhetsplanen konkretiserer målområder i egen handlingsplan.

Barneboligen i Øvrevegen omgjøres til avlastningsbolig. Slik situasjonen har utviklet seg, er det avlastningsbolig som er det definerte behovet. Dette innebærer at en vil vurdere om det er aktuelt å stille mer enn to plasser til disposisjon. Kostnadsrammen tilpasses aktuelle behov.

Virksomheten har de siste årene kjøpt tjenester fra private foretak. I 2019 erstattes dette med tiltak i egen kommune.

Tjenesten har god rekruttering av fagarbeiderkompetanse. Det er knyttet utfordringer til rekruttering av vernepleier- og sykepleierkompetanse. Det arbeides kontinuerlig med tiltak for å avhjelpe situasjonen, både lokalt og regionalt. Vi gjør avtaler med aktuelle ansatte om støtte under utdanning og lønnsnad om fast jobb etter fullført utdanning.

Leirali aktivitetshus har fokus på aktiviteter som gir mestring og glede, basert på brukernes grunnleggende behov for aktivitet og sosialisering. Aktivitetshuset skal styrke samhandlingen med skole, Valdres Arbeidssenter og interesser i nærmiljøet. Det skal i planperioden arbeides for en bedre utnyttelse av arenaen også på kveld og helg.

12.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

Kvalitet og ressursbruk (KOSTRA) for tilrettelagte tjenester er omtalt felles for helse, velferd og omsorg i avsnitt 9.2.

12.3 Stillingsramme

Tabell 12.1 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2019.

Tilrettelagte tjenester for barn, unge og voksne	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Årsverk 31.12.19	Endring i 2019	Merknad
TT adm.	1,00	1,00	1,00	0,00	
TT Fagernes	30,14	35,14	37,24	2,10	Fra TT Leira, endret tjenestebehov
TT Leira	38,33	37,33	34,93	-2,40	Overf. 2,1 åv til Fagernes, ytterligere 0,3 åv reduksjon. Endret tjenestebehov
TT Leirali	6,78	5,78	4,78	-1,00	Overf. Læringssenteret
Tildelingskontoret	4,90	4,90	4,90	0,00	
Sum	81,15	84,15	82,85	-1,30	

12.4 Tiltak

Tabell 12.2 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2019 og i økonomiplanen.

Tiltak Tilrettelagte tjenester	2019	2020	2021	2022	Total
Økning BPA	2 411	2 411	2 411	2 411	9 644
Overføring til Læringssenteret, 1 åv voksenopplæring	-623	-623	-623	-623	-2 492
Avvikling av tjenestekjøp fra private tjenestetilbydere	-3 170	-3 170	-3 170	-3 170	-12 680
Lønnskostnader nye behov egen kommune	451	451	451	451	1 804
Reduksjon omsorgslønn, andre tjenester	-520	-520	-520	-520	-2 080
Reduksjon støttekontakt	-100	-100	-100	-100	-400
Tilpasning tjenestenivå				-1 950	-1 950
Endring i tjenestebehov - barnebolig	-167	-167	-167	-167	-668
Økt tilskudd ressurskrevende	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000

Omstilling barnebolig til avlastningsbolig; 2,1 årsverk overføres til nytt tiltak i egen kommune.

13 FAMILIENS HUS

13.1 Mål og utvikling

Virksomhet Familiens hus består av Interkommunal barneverntjeneste, helsesøstertjenesten, psykisk helsearbeid, kommunepsykolog og frisklivssentralen. Virksomheten har stort fokus på tverrfaglig samarbeid omkring barn og familie. Mål for virksomheten er forankret i kommunedelplan for helse- og omsorgstjenester.

- Etablere 10 % stilling som skolelege i skolehelsetjenesten
- Styrke og samordne tjenester til mennesker med samtidig rus og psykisk lidelser
- Etablering av beredskapsvakt i barnevernet

I økonomiplanperioden skal kommunen styrke og videreutvikle foreldrestyrkende tiltak. Kommunen har blant annet fått tildelt midler til en prosjektstilling som skal jobbe med tiltak i risikoutsatte familier. Familier skal rekrutteres og vurderes gjennom et tverrfaglig perspektiv. Stillingen er en styrking av Familiens hus generelt og skal organiseres inn i Helsesøstertjenesten. Tjenesten er i tillegg styrket med et nytt årsverk i skolehelsetjenesten i 2018. Sammen med etablering av skolelege i 10 % stilling skal dette styrke videre samhandling mellom skolehelsetjenesten og grunnskolen. Dette vil kreve ny og bedre samhandling mellom de ulike virksomhetene.

Medarbeidere i psykisk helsearbeid og rusteamet i NAV skal jobbe tettere på brukere med samtidig rus og psykiske lidelser. Aktiviteten skal blant annet foregå i form av bo-veiledning i brukerens bolig. I 2019 vil det utredes en modell for å styrke det oppsøkende rusarbeidet i kommunen.

Bedre bruk av eksisterende kommunale boliger, og etablering av modulboliger skal gi kommunen et bedre differensiert tilbud til brukere med samtidig rus og psykiske lidelser.

Som et moment i Barnevernreformen, skal kommunen fra 2019 ha en akuttberedskap for barnevernet. Med tanke på forventet antall henvendelser, er det prosess på det videre arbeid med å finne den mest aktuelle modellen.

I planperioden vil frisklivssentralen videreutvikle samarbeidet med frivilligsentralen. Det er innvilget skjønnsmidler til dette samarbeidet i 2019. Frisklivssentralen vil blant annet flytte sine helsesamtaler til frivilligsentralen, etablere en møteplass for enslige eldre menn, og videreføre den månedlige helsekaféen.

13.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette kapittelet er kvalitet og ressursbruk sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Tabell 13.1 KOSTRA. Barnevern.

Barnevern	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Andel netto driftsutgifter til saksbehandling (funksjon 244)	3,5	23,7	24,1	39,1	47,8	26,9	28,0	32,6
Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251, 252) per barn med tiltak	98	203 221	207 962	168 185	115 038	156 963	188 104	200 856
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	11 327	12 381	15 487	8 421	6 091	13 782	11 501	13 158
Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk (funksjon 244)	148591	21,6	24,1	14,3	16,4	27,8	20,8	18,5
Bto. dr.utg. til tiltak (funksjon 251, 252) per barn med tiltak	203221	162 485	164 316	102 537	61 346	122 817	171 583	174 773
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	8,6	3,9	4,2	2,9	3,4	5,1	3,7	4,1
Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år	67,7	4,0	4,4	2,6	5,0	8,8	4,8	5,5
Stillinger med fagutdanning per 1 000 barn 0-17 år	8 944	3,5	3,9	4,1	4,0	4,5	4,5	5,3

Nord-Aurdal kommune har lavere andel netto driftsutgifter til saksbehandling i barnevernet enn alle andre sammenligningskommunene, kommunegruppe 11, Oppland og landet utenom Oslo.

Hvis en ser bort fra Tynset bruker Nord-Aurdal kommune mer penger på barnevern enn sammenligningsgruppene. Utgifter til 244, 251 og 252 betyr saksbehandling, tiltak når barnet ikke er plassert og tiltak når barnet er plassert - til sammen.

Nord-Aurdal kommune har relativt gjennomsnittlige driftsutgifter per innbygger 0 – 17 år.

Ser en bort fra Tynset og kommunegruppe 11 har Nord-Aurdal kommune en høyere andel barn med undersøkelse eller tiltak per saksbehandler enn de andre sammenligningsgruppene.

Nord-Aurdal kommune har høyere brutto driftsutgifter til barnevernstiltak enn Nord-Fron, Sel og kommunegruppe 11, men lavere enn Oppland og landet utenom Oslo.

Nord-Aurdal kommune har en gjennomsnittlig andel barn med barneverntiltak.

Nord-Aurdal kommune ligger under gjennomsnittet i forhold til andel barn med undersøkelse.

Nord-Aurdal kommune har færre stillinger med fagutdanning pr. 1.000 barn enn alle sammenligningsgruppene.

Tabell 13.2 KOSTRA. Kommunehelse.

Kommunehelse	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Forebygg. helsestasj.- og skolehelsetj. Bto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	544	465	685	620	956	793	738	727
Forebygg. helsestasj.- og skolehelsetj. Nto. dr.utg. Andel av tot. utg. (%)	0,8	0,7	1,0	0,9	1,0	1,1	1,0	1,1
Korrigerte brutto driftsutgifter (232) Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste, pr. innbyg	448	303	548	499	768	696	637	694
Korrigerte brutto driftsutgifter (233) Annet forebyggende helsearbeid, pr. innbygger	205	237	96	109	160	221	221	230
Korrigerte brutto driftsutgifter (241) Diagnose, behandling, re-/habilitering, pr. innbygger	2 094	1 449	2 817	2 099	1 879	1 620	1 644	1 568
Årsverk av psykiatriske sykepleiere per 10 000 innbyggere (khelse+plo)	2,8	2,9	4,6	7,8	9,7	6,0	4,3	4,8
Fastlegekonsultasjoner per person i legens praksiskommune	3,0	3,0	3,2	3,2	3,1	2,9	2,8	2,7
Årsverk av fysioterapeuter pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2
Årsverk av helsesøstre pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. Funksjon 232	70,0	56,0	160,8	85,8	51,6	90,6	90,6	77,5
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241	13,7	13,7	10,0	9,3	7,3	9,8	9,8	8,8
Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	10,8	12,1	10,9	11,2	10,9	10,1	11,8	9,5
Gjennomsnittlig listelengde korrigert for kommunale timer	784	786	1 369	1 230	1 585	1 108	1 081	1 177

Nord-Aurdal kommune har lavere driftsutgifter per innbygger til helsestasjons- og skolehelsetjeneste enn sammenligningsgruppene.

Nord-Aurdal kommune har lavere brutto driftsutgifter til diagnose, behandling, re-/habilitering, pr. innbygger enn sammenligningsgruppene. Dvs. lavere driftsutgifter til basistilskudd fastleger, legevakt, turnusleger, fengselstjeneste og fysio- og ergoterapitjenester.

Nord-Aurdal kommune har lavere andel psykiatriske sykepleiere per 10.000 innbyggere enn sammenligningsgruppene.

Nord-Aurdal kommune har et gjennomsnittlig antall fastlegekonsultasjoner per person i legens praksiskommune.

Nord-Aurdal kommune har et gjennomsnittlig antall årsverk av fysioterapeuter i forhold til antall innbyggere.

Nord-Aurdal kommune har lavere andel helsesøstre per 10.000 innbyggere 0-5 år enn alle sammenligningsgruppene utenom Sel.

Nord-Aurdal kommune har vesentlig flere årsverk av leger per 10.000 innbyggere enn alle andre sammenligningsgrupper.

Nord-Aurdal kommune har flere avtalte fysioterapeutårsverk per 10.000 innbyggere enn alle andre sammenligningsgrupper.

Nord-Aurdal kommune har en vesentlig kortere gjennomsnittlig listelengde korrigert for kommunale timer enn alle andre sammenligningsgrupper.

13.3 Stillingsramme

Tabell 13.3 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2019.

Familiens hus	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Årsverk 31.12.19	Endring i 2019	Merknad
Fam. hus admin.	1,50	1,50	1,50	0,00	
Barneverntjenesten	13,45	14,45	14,45	0,00	
Helsesøstertjenesten	3,11	4,61	5,71	1,10	1 åv helsesøster, 0,10 åv skolelege
Psykisk helse	6,17	6,17	6,17	0,00	
PP-tjeneste	7,25	7,25	7,25	0,00	
Logoped	1,60	1,60	1,60	0,00	
Fysioterapi	0,40	0,40	0,40	0,00	
Sum	33,48	35,98	37,08	1,10	

13.4 Tiltak

Tabell 13.4 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2019 og i økonomiplanen.

Tiltak Familiens hus	2019	2020	2021	2022	Total
Enslige mindreårige, bortfall refusjon Folkehøgskolen	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100	-8 400
Barnevern, reduksjon i tiltak utenfor hjemmet	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-4 000
Barnevern, økning tiltak i hjemmet	81	81	81	81	324
Styrking helsesøstertjenesten, 1 åv	0	800	800	800	2 400
Skolelege 10%	130	130	130	130	520
Tjenestekjøp andre kommuner	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Omorganisering rusarbeid fra NAV	0	713	713	713	2 139
PPT legges til rådmannskontoret, direkte under kommunalsjef oppvekst og kultur					

14 NAV VALDRES

14.1 Mål og utvikling

Overordnet mål for NAV Valdres er å bidra til at innbyggerne i størst mulig grad er deltakende i arbeidslivet, da dette er det viktigste tiltaket for bekjempelse av fattigdom i Norge. Gjennom sykefraværsoppfølging skal vi bidra til at de som er i jobb fortsatt kan stå i jobben, og vi skal bidra til at de som står utenfor arbeidslivet kommer i arbeid og blir selvberget. NAV forvalter også økonomisk sosialhjelp for kommunene, som er det økonomiske sikkerhetsnettet for dem som ikke har andre muligheter til inntekt. Personer som har vanskeligheter med å disponere egen økonomi, kan få bistand av økonomiteamet i NAV Valdres.

Ungdom og personer med innvandrerbakgrunn er prioriterte grupper for oppfølging i NAV, og vi har også ekstra fokus og tiltaksmuligheter for personer som trenger utvidet oppfølging for å delta i arbeidslivet. Godt kjennskap til, og samarbeid med, næringslivet er nødvendig for at vi skal oppfylle samfunnsoppdraget med at flest mulig skal få muligheter til å delta i arbeidslivet.

Utviklingen av nettbaserte tjenester i NAV gjør at flere av tjenestene våre nå er lettere tilgjengelige for flere brukere, og at det lokale NAV-kontoret kan ha større fokus på dem som trenger tett oppfølging fra veileder. Bruk av mobilitetsløsninger gjør at medarbeiderne i NAV i større grad kan møte brukere og samarbeidspartnere utenfor NAV-kontoret når det er hensiktsmessig.

I tillegg til minimumsløsningen for NAV-kontor, har Valdreskommunene valgt å organisere kommunalt rusarbeid inn i NAV Valdres, jf. Regional rusmiddelpolitisk handlingsplan. Rusteamet skal blant annet fungere som mottaks- og utetjeneste, drive oppsøkende virksomhet, samt kartlegge behov for rusoppfølging i Valdres. Rusteamet samarbeider med blant annet fastleger, DPS, psykisk helsetjeneste i kommunene, og brukerstedet Stabburshella.

14.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette kapittelet er kvalitet og ressursbruk sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Tabell 14.1 KOSTRA. Sosialtjenesten.

Rus, psykisk helse, sosiale tjenester	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Andel netto driftsutg. til råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	29,0	28,9	2,9	26,3	38,5	30,4	27,7	25,4
Andel netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp	45,5	41,5	22,6	27,4	34,0	29,1	31,7	31,5
Andel netto driftsutgifter til tilbud til personer med rusproblemer	2,7	3,9	0,0	-2,7	0,0	5,4	2,3	11,5
Gjennomsnittlig introduksjonsstønad pr. mottaker (kr)	112 675	146 700	125 935	141 007	140 425	0	0	0
Korrigerte brutto driftsutgifter (276) Kvalifiseringsordningen, pr. innbygger	76	69	126	172	141	138	145	196

Rus, psykisk helse, sosiale tjenester	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde	38,9	41,8	40,5	30,5	27,9	37,4	35,1	40,5
Andelen sosialhjelpsmottakere 18-24 år, av innbyggerne 19-24 år	12,2	10,4	6,9	9,5	8,3	7,2	7,0	6,2
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	6,0	5,8	3,3	4,8	6,9	4,0	3,8	3,5

Dekningsgrad

Nord-Aurdal kommune (og Valdres) har en større andel sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde enn kommunene vi sammenligner oss med her, og denne andelen har vært svakt stigende i noen år. Vi ser en liten nedgang i andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til fjoråret i alle aldersgrupper, men andelen er fremdeles høy i forhold til kommunene vi sammenligner oss med.

Produktivitet

Vi ser av tabellen at NAV Valdres i 2017 har brukt 28,9 % av samlede netto driftsutgifter til råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid (Nord-Aurdals andel). Av dette utgjør lønn hoveddelen, og i tillegg kommer husleie og kontordrift. 41,5 % har gått til utbetaling av økonomisk sosialhjelp. Dette sier noe om fordelingen mellom ressurser til oppfølging – og utbetalinger til sosialhjelp. I forhold til kommunene vi sammenligner oss med her, bruker vi forholdsvis mer ressurser på utbetalinger av økonomisk sosialhjelp enn på oppfølging. Dette samsvarer godt med KOSTRA-tall fra tidligere år, som har vist at vi har en større andel sosialhjelpsmottakere enn andre kommuner vi kan sammenligne oss med. Samtidig bruker vi mindre ressurser pr sosialhjelpsmottaker enn andre kommuner vi kan sammenligne oss med.

Lave tall på Kvalifiseringsordningen indikerer at Kvalifiseringsprogrammet blir for lite brukt, og vi gjennomfører et internt prosjekt i 2018 for blant annet å se på hvordan vi kan bruke mulighetene i dette programmet på en bedre måte.

14.3 Stillingsramme

Tabell 14.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2019.

NAV VALDRES	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Årsverk 31.12.19	Endring i 2019	Merknad
NAV-kontor	17,80	17,80	17,80	0,00	
Sum	17,80	17,80	17,80	0,00	

14.4 Tiltak

Tabell 14.3 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2019 og i økonomiplanen.

Tiltak NAV Valdres	2019	2020	2021	2022	Total
Reduksjon husleie andre kommuner	-320	-320	-320	-320	-1 280
Ettårige kostnader til ombygging rådhuset	-250	-250	-250	-250	-1 000
Økning husleie Fagernes	33	33	33	33	132
Økning kvalifiseringsstønad og øk. sosialhjelp	244	244	244	244	976
Omorganisering rusarbeid til Familiens hus	0	-713	-713	-713	-2 139
Reduksjon økonomisk sosialhjelp	0	-500	-500	-1 000	-2 000

15 KULTUR

15.1 Mål og utvikling

Hovedmålene for virksomheten:

- ★ Å ha og stimulere til arenaer og møteplasser innenfor kulturlivet der innbyggere i alle aldre kan uttrykke seg og få ulike typer impulser, kulturell innsikt og kompetanse.
- ★ Å ha en kulturskole som er et ressurscenter og som samarbeider bredt med ulike instanser lokalt om å utvikle kreative evner og å gi kunstfaglig kompetanse. Det er et mål å ha en kulturskole der elevene arbeider systematisk med kunstfag og utvikling over tid, og å tilby kunstnerisk fordypningsprogram for elever med særskilte forutsetninger, interesser og egeninnsats.
- ★ Å være en festivaleier og -vert som ser verdien av festivalene i en større sammenheng med tanke på næringsliv, omdømmebygging av kommunen og økt mangfold av kulturtilbud til innbyggerne.
- ★ Å videreutvikle og fornye frivilligheten der alle som ønsker å engasjere seg i frivillig arbeid på ulike arenaer og på tvers av arenaer kan bidra.
- ★ Å ha et godt og stabilt fritidstilbud til barn og ungdom.

Kulturtilbudet er prioritert på tredje plass i kommunens samfunnsdel for 2011-2023. Målet er en åpen og mangfoldig kulturkommune som er et naturlig møtested i Valdres, har et godt samspill med det frivillige organisasjonslivet, har en godt utbygd kulturskole og gode og trygge nærmiljøanlegg i alle grender. Ny kommunedelplan for kultur, idrett og friluftsliv ble vedtatt i kommunestyret 22.03.2018.

Kulturhuset har stor aktivitet med kino og forestillinger. Kulturhuset er en av Riksteateret og Teater Innlandet sine faste spillesteder. I 2017 fikk kulturhuset ny lysrigg og konferanselyd, og i 2018 ble ny projektor kjøpt inn. Det har også vært behov for å installere nytt airconditionssystem i maskinistrommet og oppgradere billettskriverne i kinokiosken. En stor del av det tekniske utstyret i kulturhuset ble kjøpt inn på samme tid og nå er det mye som er utslitt eller utdatert i forhold til nye forskrifter. Det er problemer med lekkasjer i kinosalen, festsalen og foajeen og vi har sluttet med utleie av festsalen til private inntil utbedring er utført.

Nord – Aurdal kulturskole forvalter inneværende skoleår 4,3 årsverk til opplæring av kulturskolens 249 elever / 313 elevplasser samt 1,6 årsverk til samarbeidspartnere i kommunen. (orkester, kor, korps, skoler, folkemusikk og lignende) Et viktig mål for kulturskolen er å synliggjøre aktivitet og bygge identitet. Kulturskolen har dette skoleåret startet et samarbeid med Valdres Junior Brass Band for å gi alle medlemmer i korpset inkludert aspiranter instrumentopplæring. Rammeplan for kulturskolen ble i 2017 vedtatt av kommunestyret. Denne gir retning for hvordan skolen skal utvikle seg både kvalitativt og kvantitativt gjennom de tre programmene bredde, kjerne og dybde. Bredde og dybde er de programmene som trenger mest utvikling. Kulturskolen har utfordringer relatert til både utilstrekkelige lønnsmidler og øvrige driftsmidler (eks. IT, musikkutstyr og markedsføring). Skolen samarbeider med andre kommuner i Valdres når det gjelder kulturskolenes spesialiserte stillinger i den hensikt å trekke god kompetanse til skolene og til regionen.

Nord-Aurdal folkebibliotek er ressurscenter, møteplass og arena for ulike arrangement som forfatterkvelder og debatter. Biblioteket fungerer også som skolebibliotek for Nord-Aurdal barneskole og Nord-Aurdal ungdomsskole. I 2019 ønsker vi å fortsette arbeidet med å formidling av litteratur til barn,

ungdom og voksne. Biblioteket samarbeider med de andre bibliotekene i Valdres om å få plass ny Bibliotekplan for Valdres som skal gjelde fra 2019. Biblioteket har en utfordring i forhold til lokaler blant annet med tanke på studierom, klassebesøk og tilgjengelighet.

Valdres sommersymfoni er eid av Nord-Aurdal kommune og samarbeider tett med nasjonale og internasjonale institusjoner. Etter å ha eksistert i 24 år, har Valdres sommersymfoni ambisjoner om fortsatt å være Europas fremste kurs for barn og unge innen klassisk musikk, samt en festival med en omfattende konsertrekke med høy internasjonal kvalitet. Sommeren 2017 ble det inngått samarbeid med Den norske ballettskole om Valdres sommerballett. I tillegg vil Valdres sommersymfoni ha ansvar for nasjonale prosjekter i årene som kommer, noe som gjør den til en helårsaktør. Valdres sommersymfoni har hovedkontor på Fagernes, men disponerer også kontorplass på Sentralen i Oslo.

Sommersymfonien er i nasjonal sammenheng en stor og kvalitetsmessig god festival der det er viktig at kommunen er aktiv eier og arbeider mer med å ta ut potensialet med tanke på omdømmebygging av kommunen og kulturtilbud av internasjonalt kaliber til innbyggerne. Det arbeides også ytterligere med det næringsmessige potensialet ved festivalen.

Nord-Aurdal frivilligsentral er i en endringsprosess der målet er en sentral som favner bredt i lokalsamfunnet. Ca. 30 lag og foreninger har de to siste årene blitt medlemsorganisasjoner. Aktivitetene på sentralen skal bygge på frivillig innsats, bidra til å skape sosiale møteplasser og legge til rette for lokal frivillig virksomhet.

I 2017 vedtok kommunestyret å bevilge kr 300.000 hvert år til drift av ungdomshus. Dette er en del av kommunens satsing på forebygging og på oppvekstkommunen. 1. etg. er pusset opp, møblert og satt i drift som Briskeby ungdomshus med midler fra Sparebankstiftelsen, Lions og Midthuslegatet. Det er etablert faste åpningstider for tradisjonell ungdomsklubbvirksomhet, og lokalene brukes også av NAUS, kulturskolen, NAV sitt ungdomsteam, UKM og frivillige lag og organisasjoner, i et bredt samarbeid til formål rettet mot ungdom. Natteravnene har fått ny base på ungdomshuset og ungdomsrådet har fått en ny funksjon som en del av driftsstyret. Briskeby ungdomshus er så langt godt besøkt og ser ut til å kunne etablere seg som et godt møtested for ungdom i kommunen. 2. etg. er under oppussing ledet av ungdomsrådet og nye prosjekter er under utvikling.

Valdres Storhall er en stor satsing på idretten i Valdres der Nord-Aurdal kommune bidrar med investeringsmidler (aksjekapital), garantier og årlig støtte til driften. Det ble fra 2016 innarbeidet et årlig tilskudd på 125 000 kr som er en ny satsing innen kultur.

Lag og foreninger er viktige samarbeidspartnere for kommunen og bidrar til å sikre at flest mulig kan delta i et kulturelt mangfold. Idretten står for den største aktiviteten under fritidskulturlivet organisert gjennom idrettslagene, musikken delvis gjennom musikkrådet i kommunen, mens de øvrige kulturuttrykkene ikke har noen paraply og framstår som spredte. Det må arbeides med kontaktflatene mot frivillige lag og organisasjoner.

15.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette kapittelet er kvalitet og ressursbruk sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Tabell 15.1 KOSTRA. Kultur og idrett.

Kultur og idrett	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger (kr)	1 903	1 974	1 990	3 377	2 755	2 100	2 245	2 224
Netto driftsutgifter til kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (prosent)	3,2	3,2	3,1	5	4,1	3,4	3,7	3,9
Netto driftsutgifter til andre kulturaktiviteter per innbygger	230	249	265	225	564	278	295	282
Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger	304	359	358	470	445	293	353	283
Netto driftsutgifter til kommunale idrettsbygg per innbygger	487	512	319	1 109	518	378	373	513
Netto driftsutgifter til kommunale kulturbygg per innbygger	199	191	363	127	498	334	263	262
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per innbygger 6-15 år	3 639	4 549	2 891	3 115	2 133	3 323	3 242	2 439
Besøk per kinforestilling (antall)	49	42	20	55	68	27	33	28
Korr. Bto. dr.utg. til kommunale musikk- og kulturskoler, per bruker	14 601	18 353	13 148	22 340	14 976	19 153	18 801	19 391
Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)	29,9	27,1	30,0	24,2	20,0	18,6	17,4	13,8
Besøk i folkebibliotek per innbygger	2,8	3,3	10,6	3,3	4,9	4,9	4,6	4,9
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger	3,7	4,1	6,2	4,3	5,3	3,2	3,5	3,0

Nord-Aurdal kommune ligger under alle vi sammenligner oss med (unntatt Tynset) når det gjelder netto driftsutgifter til kultur pr. innbygger og den prosentvise andelen av kommunens totale driftsutgifter.

Netto driftsutgifter til kommunale idrettsbygg pr. innbygger er på samme nivå som landet og ligger noe over fylket. Her har det de siste årene vært svingninger, dette skyldes i stor grad Nord-Aurdal sitt bidrag for å sikre Valdres Storhall som spillemiddelanlegg. Netto driftsutgifter til kommunale kulturbygg per innbygger ligger godt under alle vi sammenligner oss med unntatt Nord-Fron.

Netto driftsutgifter til folkebibliotek ligger på samme nivå som i fjor, likt med fylket og litt over landet. Besøket ligger under fylket og landet, men utlånet ligger over. Antall besøkende på kinoen er redusert fra foregående år, men vi har mer besøk pr. kinforestilling enn fylket, landet og kommunegruppa.

Nord-Aurdal kulturskole er den kulturskolen med flest elever i Valdres. Prosentandelen av elever i grunnskolealder som deltar i musikk- og kulturskolen er høyere enn alle vi sammenligner oss med bortsett fra Tynset. Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler pr. innbygger er høy, men her er det viktig med presiseringer. Valdresmodellen for kulturskole er basert på et utstrakt samarbeid om kjøp og salg av lærerkrefter for å få aktuell kompetanse til regionen. Nord-Aurdal selger mye lærerressurser, og ressursen vi selger ligger inne i lønnskostnader i KOSTRA beregningen. Det gjør derimot ikke inntektene for salget. Dette er likt for alle kommuner, men gir store kostrautslag for Nord-Aurdal og kommuner som selger mye. I tillegg er det slik at også eksternt fullfinansierte prosjekter inkluderes i driftskostnadene og ligger inne i grunnlaget.

15.3 Stillingsramme

Tabell 15.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2019.

Kultur og service	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Årsverk 31.12.19	Endring i 2019	Merknad
Kultur	7,71	8,06	8,19	0,13	Fastlønn på kinoen
Kulturskole	5,30	5,30	5,30	0,00	
Valdres Sommersymfoni	0,40	0,40	0,40	0,00	
Servicetorg	6,25	5,25	5,25	0,00	
Politisk ledelse	2,60	2,60	2,60	0,00	
Sum	22,26	21,61	21,74	0,13	

15.4 Tiltak

Tabell 15.3 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2019 og i økonomiplanen.

Tiltak Kultur	2019	2020	2021	2022	Total
Økning i tilskudd Valdresmusea	85	85	85	85	340
Overgang til faste stillinger Kvitvella kino, 0,13 år	85	85	85	85	340
Bygdeboka – videreføring tom. April -19	261	0	0	0	261
Korps i skolen	120	120	120	120	480
Vakant stilling kultur	-180	0	0	0	-180
Økt satsing kulturskolen, lønn og drift	350	350	350	350	1 400

Økning i tilskudd Valdresmusea: Justering i forhold til vedtatt rammeavtale.

Korps i skolen: Økning med kr 120 000 slik at årlig kostnad på kr 240 000 dekkes.

Vakant stilling kultur: Kulturkonsulent har oppstart i april 2019.

Økt satsing kulturskolen, lønn og drift: Kulturskolen vurderer ut i fra behov.

16 TEKNISK OG NÆRING

16.1 Mål og utvikling

Virksomheten består av teknisk drift, brann- og feiervesenet, brannforebyggende avdeling, eiendomsforvaltning, vedlikehold kommunale bygg, renhold og areal og næring. Alle avdelinger ledes av avdelingsledere, og hele virksomheten har medarbeidere med god kompetanse på sine fagområder.

Teknisk drift

Etablering av ny hovedvannforsyning til Fagernes – Leira med nytt høydebasseng er en stor satsing på vannforsyning og forsyningssikkerhet som startet opp i 2015. Djupedalen høydebasseng og tilhørende vannforsyningssystem ble åpnet 06.09.2018.

Drift og vedlikehold av kommunale veger er en omfattende oppgave. Med økende nedbørsmengder og nedbørintensitet er det et mål og øke antall km med veger med fast dekke i planperioden. Denne prioriteringen startet i 2017 og på to år har vi nå redusert antall km grusveg med ca. 2,1 km. Arbeidet er foreslått videreført utover i planperioden.

Brann- og redningsvesen, inkl. brannforebyggende og feiervesen

Brannvesenet har gjennomført revidering av risiko- og sårbarhetsanalyse (Brann-ROS), herunder forebyggendeanalyse og beredskapsanalyse.

Nord-Aurdal brannvesen er stort sett et godt rustet brannvesen. Som eksempel har vi over flere år jobbet systematisk med kompetansebygging.

Det er behov for å styrke og omstrukturere dagens vaktordning. Dette blant annet ut fra endringer i risikobilde. En del utstyr (kjøretøy mv.) må byttes ut i nytt/nyere driftssikkert materiell, slik at vi sikrer et slagkraftig brannvesen.

Feiervesenet har tatt i bruk SMS-varslings (feiing og tilsyn varsles nå pr. SMS), noe som er ressursparende i forhold til tidligere løsning. Videre er feiervesenet i gang med kartlegging av fyringsanlegg tilknyttet fritidsboliger (kravet om feiing og tilsyn ved fritidsboliger ble lovpålagt fra 1. januar 2016).

Drift og vedlikehold kommunale bygg

Kommunestyret vedtok vedlikeholdsplanen i sitt møte 30.03.2017 sak KS 13/2017. Både i 2017 og 2018 har kr 1,5 mill. blitt bevilget til ekstraordinært vedlikehold i henhold til denne planen og dette nivået er det ønskelig å videreføre i økonomiplanperioden.

I 2018 har midlene blitt brukt til nytt tak i Fagernes barnehage. I tillegg har barnehagen og skolen i Skrautvål blitt malt utvendig, så nå er alle kommunale bygg i Skrautvål nymalt og vi er ferdige i den delen av kommunen.

Eiendomsforvaltning

Den største utfordringen er fortsatt kostnader knyttet opp mot ordinære utleieboliger som har hard bruk og som krever mye tilsyn. Gjennom en evaluering av Boligsosial handlingsplan må kommunen

vurdere blant annet behov for forsterkede boliger. Kommunen eier totalt 151 boliger og leier inn for fremleie 25 boenheter på det private markedet.

Arbeidet med brannforebyggende tiltak ved el-kontroll og termografering fortsetter. I 2019 er det alle nye og rehabiliterte bygg samt kloakkpumpestasjonene som står for tur.

I kommuneskogene ligger det an til å bli en årlig avvirkning på 500 – 700 m³. Vi er a jour i forhold til driftsplan som gjelder ungskogpleie, planting og suppleringsplanting.

Veivedlikehold vil ha prioritet i 2019. Tømmerprisene er bra.

Nord-Aurdal kirkelig fellesråd

Tjenesteytingsavtalen er avslutta og de kalkulatoriske kostnadene er tatt ut av budsjettet. Dette har sammenheng med at Nord-Aurdal kirkelig fellesråd flyttet ut av Rådhuset for å få større plass og at de hadde ønske om å bli samlokaliserte.

Økt overføring for 2019 utgjør om lag en halv million kroner. Av disse er kr 392.000 kompensasjon for leie nye lokaler og i tillegg til det har det ordinære tilskuddet til drift økt med 2,6 % fra 2018, tilsvarende pris- og lønnsvekst (deflator). Dette utgjør kr 110.000. Samla tilskudd i 2019 er kr 4.73 mill.

Landbruk og annen næring

Kontroll får økt fokus i forvaltningen av statlige tilskudd innen landbruk. Overføring av tilskuddsordninger til kommunen fra Fylkesmannen og omlegging av søknadsrutinene til kun elektronisk søknad fortsetter. I 2019 får kommunen ansvaret for dreneringstilskudd og tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL). Det blir kun mulig å søke elektronisk på begge ordningene. Behovet for veiledning vil fortsatt være til stede.

Utbedring av skogsvegnettet i kommunen er en viktig satsing. Ved aktiv innsats i kommunen får vi tilført betydelig tilskudd fra staten. Regjeringen har gjort det til en kjernesak å få utbedret skogsvegnettet.

Oppmåling, kart, GEO data og byggesak

Ny totalstasjon lå inne i investeringsbudsjettet for 2018 og ble innkjøpt og tatt i bruk i årets målesesong. Den har økt kapasiteten og blir også brukt til utsetting av punkt på egne prosjekter og der vi tidligere måtte kjøpe inn denne tjenesten.

Aktivitetsnivået på byggesak er fortsatt høyt. Et hovedmål er å sørge for så kort saksbehandlingstid overfor publikum som mulig. Digitalisering av eiendomsarkivet startet opp i 2018 og ferdigstilles i løpet av 2019.

Miljø

Det er søkt om tilskuddsmidler fra fylkeskommunen til kartlegging og verdsetting av friluftsområder. Kartleggingen startet opp høsten 2018.

Renhold

Renholdsavdelingen har nå tatt over alt renhold i kommunale omsorgsboliger samt på Vesletveit og i Kongsvegen. Dette gjelder personalrom, fellesarealer og beboerrom og er i tråd med kommunestyrets vedtak i forbindelse med budsjettet. Overtakelse av renhold også i private hjem er fortsatt i prosess.

Renholdsavdelingen er den største avdelingen, i antall årsverk, innenfor teknisk og næring, totalt 23,2 årsverk. Her jobber det p.t. 25 personer fra i alt 10 forskjellige nasjoner. Nytt av året er at avdelingen nå også er godkjent som lærlingebedrift, og to personer tar utdanning som fagarbeider innenfor renhold.

16.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette kapittelet er kvalitet og ressursbruk sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Tabell 16.1 KOSTRA. Vann, avløp, renovasjon.

Vann, avløp og renovasjon	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Avløpsnett/innsamling av avløpsvann Korr. bto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	534	547	991	771	921	760	936	805
Distribusjon av vann Korr. bto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	934	899	752	513	1 158	764	994	798
Produksjon av vann Korr. bto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	449	501	233	1 158	513	416	476	326
Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l Bto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	252	845	371	213	527	196	277	107
Avløp - Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1) 150 m3	7 204	6 483	6 029	5 743	4 027	3 569	4 873	3 818
Avløp - Årsgebyr for septiktømming (gjelder rapporteringsåret+1)	3 029	3 400	1 458	1 848	870	1 386	1 791	1 504
Vann - Årsgebyr for vann (rapporteringsår+1) 150 m3	5 171	5 688	3 217	3 355		2 356	2 409	3 023
Avløp - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste (%)	74,7	54,6	58,1	78,6	58,1		67,2	82,8
Vann - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning (%)	65,2	65,7	56,0	80,7	69,5		69,1	82,8
Distribusjon av vann Bto. inv.utg. Beløp pr innb (kr)	1 322	2 109	301	323	1 062	954	1 277	822
Renovasjon - Husholdningsavfall per innbygger (kommune)	430	474	386	435	410			
Renovasjon - Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	2 232	2 300	2 661	1 551	1 787	2 698	2 213	2 759

Nord-Aurdal kommune har gjennom flere år gjort tunge investeringer på vann og avløp for å ta igjen et betydelig vedlikeholdsetterslep. Investeringene gir kapitalkostnader som inngår i selvkostregnskapene. Vann og avløp driftes godt med høyt fokus på effektivitet og økonomi, med en målsetning om en dekningsgrad på 100 %. På avløp ligger dekningsgraden i henhold til beregningene nå over 100 %. For vann er dekningsgraden lavere enn 100%.

I 2018 ble årsgebyret for vann økt med 10 %, mens det ble redusert med 10 % for avløp, det samme for 2019.

Tabell 16.2 KOSTRA. Brann og ulykkesvern.

Brann og ulykkesvern	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Antall boligbranner pr. 1000 innbyggere	0,62	0,31	0,36	1,05	0,68	0,42	0,33	0,35
Antall utrykninger: sum utrykninger til branner og andre utrykninger pr. 1000 innbyggere	12,5	11,3	7,7	9,3	11,8	14,9	16,7	15,7
Beredskap mot branner og andre ulykker Nto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	946	1 030	876	1 153	871	844	824	765
Brann- og ulykkesvern Nto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	1 095	1 099	1 016	1 163	1 515	934	863	822
Forebygging av branner og andre ulykker Nto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	149	70	139	10	644	90	39	57
Andel A-objekter som har fått tilsyn (%)	61,0	7,3	48,0	105,7	25,5	44,4	56,2	45,8
Andel piper feiet (%)	28,1	26,3	49,3	22,0	7,3	36,4	35,7	32,3
Årsverk av feier pr. 1000 innbyggere funksjon 338	0,31	0,31	0,25	0,30	0,26		0,23	0,14
Årsverk i brann- og ulykkesvern pr. 1000 innbyggere	0,99	1,00	0,77	0,64	0,46		0,73	0,71
Årsverk til funksjon 338 pr. 1000 innbyggere	0,72	0,73	0,37	0,45	0,41		0,36	0,25
Årsverk til funksjon 339 pr. 1000 innbyggere	0,27	0,27	0,40	0,19	0,05		0,37	0,46
Årsverk til forebygging, funksjon 338, per 1000 innbyggere (årsverk)	0,72	0,73	0,37	0,45	0,41		0,36	0,25
Årsgebyr for feiing og tilsyn - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret +1)	410	620	1 086	431	436	442	501	439

En ikke ubetydelig del av utrykningene skyldes trafikkulykker, her inngår følgelig alle ulykker etter E-16. Alle branntilsyn i 2017 ble utført av Valdres brannforebyggende avdeling. Tilsynene har de siste 2 årene vært mer risikobasert enn tidligere år, for å imøtekomme den nye Forebyggendeforskriften.

Etter å ha økt årsgebyret for feiing betydelig for 2017, hadde vi en selvkostgrad på i overkant av 100 %. Ellers har også feiervesenet dreid mer og mer over mot tilsyn og behovsprøvd feiing, derfor er andel feide piper ikke lenger et like godt egnet målekriterie som før.

Tabell 16.3 KOSTRA. Samferdsel, byggesak og eiendomsforvaltning.

Veger, gater, byggesak, eiendomsforv.	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Kart og oppmåling Bto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	483	532	323	585	201	270	339	233
Kart og oppmåling Nto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	227	224	196	148	122	91	104	90
Gj.snittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist. Kalenderdager		20	27		20	32	26	37

Veger, gater, byggesak, eiendomsforv.	Nord-Aurdal 2016	Nord-Aurdal 2017	Tynset 2017	Nord-Fron 2017	Sel 2017	Kom.gr. 11 2017	Oppland 2017	Landet u. Oslo 2017
Gj.snittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist. Kalenderdager		18	15	14	17	16	16	17
Kommunale veier Nto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	1 085	1 046	469	2 249	1 578	1 309	1 116	1 072
Kommunale veier og gater med belysning (km)	24	24	16	45	52	2 508	880	22 506
Netto driftsutgifter til kommunale veier og gater per km (kr)	102 087	97 696	90 586	109 195	138 269	101 024	109 252	130 643
Antall kilometer kommunal vei og gate per 1000 innbygger	10,63	10,71	5,17	20,60	11,41	13,34	10,21	8,28
Eiendomsforvaltning, kommune Nto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	3 366	3 617	5 296	6 495	5 975	4 830	5 064	5 082

Det relativt høye kostnadsnivået pr. innbygger på kart- og oppmålingssaker må forstås ut i fra at dette KOSTRA-tallet ikke hensyntar alle hytteeiendommene som vi betjener i vår kommune.

Det var i 2017 stor aktivitet på byggesak og til tross for det har vi holdt oss innenfor fristen for saksbehandlingstid og på snittet i fylket.

Utgifter til drift og vedlikehold av kommunale veger er ikke økt de senere årene. Sammenlignet med kommunegruppe 11, fylket og landet ligger utgiftene pr.km nå langt under disse. Det samme gjelder 2 av de 3 utvalgte sammenligningskommunene.

16.3 Stillingsramme

Tabell 16.4 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2019.

Teknisk og næring	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Årsverk 31.12.19	Endring i 2019	Merknad
Teknisk drift	14,10	14,10	14,10	0,00	
Brann, ulykkesvern og feiing	4,74	4,44	4,44	0,00	
Brannforebyggende avd.	2,70	1,00	1,00	0,00	
Forvaltning næring	9,70	9,70	9,70	0,00	
Eiendomsforvaltning	1,00	1,00	1,00	0,00	
Drift/vedlikehold bygg	11,55	11,30	12,35	1,05	NAUS 1 åv, 0,05 ungd.klubb
Renhold	21,60	23,20	23,40	0,20	0,15 ungd.klubb, 0,05 NAUS
Sum	65,39	64,74	65,99	1,25	

16.4 Tiltak

Tabell 16.5 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2019 og i økonomiplanen.

Tiltak teknisk og næring	2019	2020	2021	2022	Total
Økning gebyr vann	-1 188	-1 188	-1 188	-1 188	-4 752
Reduksjon gebyr avløp	972	972	972	972	3 888
Vakant VA-stilling	-700	-700	-700	-700	-2 800
Overtid brannmannskap	200	200	200	200	800
Reduksjon refusjon fra andre kommuner brann og brannforebyggende	2 233	2 233	2 233	2 233	8 932
ABA alarmer, økt inntekt	-350	-350	-350	-350	-1 400
Økte inntekter byggesak og oppmåling	-400	-400	-400	-400	-1 600
Kirkelig fellesråd, økning tilskudd jfr. deflator	110	110	110	110	440
Kirkelig fellesråd, økt tilskudd husleie	392	392	392	392	1 568
Nye NAUS og rehab. Valdreshallen, 1 år drift og vedlikehold	540	540	540	540	2 160
Ungdomsklubb, økt stilling 0,05 år	51	51	51	51	204
Nye NAUS, lisenser mm.	466	466	466	466	1 864
Ettårige tiltak – Øvrevegen, reduksjon	-405	-405	-405	-405	-1 620
Renhold ungdomsklubben, 0,15 år	90	90	90	90	360
Justering stillingsstørrelse, nye NAUS 0,05 år	30	30	30	30	120
Økte husleieinntekter	-190	-190	-190	-190	-760
Digitalisering/effektivisering drift eiendom	0	0	-548	-1 096	-1 644
Effektivisering eiendomsforvaltning	0	0	0	-392	-392
Digitalisering forvaltningsoppgaver	0	-350	-700	-700	-1 750
Samdrift tekniske tjenester	0	-649	-649	-649	-1 947

For selvkostområdet vann og avløp fortsetter vi som i 2018 med å justere selvkostfondene. Dette innebærer en reduksjon av gebyret for avløp på 10 % og en tilsvarende økning på vanngebyret.

Som en konsekvens av at NAK ikke gikk inn i Valdres brann og redning IKS er det behov for å justere en del poster sammenliknet med 2018-budsjettet.

Etter at det ikke har vært ordinær drift av NAUS siden juni 2017 og vi i 2019 starter opp en ny og moderne skole er det behov for å legge inn en del kostnader som vi ikke har hatt den perioden vi har vært i Røn. Dette gjelder da flere tiltak i oversikten.

Det er gjennomført en omfattende og detaljert kartlegging av vedlikeholdsbehovet på kommunale bygg. Kartleggingen ble ferdigstilt i 2016 og resultatet behandlet av kommunestyret i mars 2017, KS-sak 013/17. Denne viser et anslag for vedlikeholdsbehovet på kr 25 mill., av dette var det kr 12,5 mill. som var mest kritisk og burde vært gjennomført på kort sikt. For å møte denne utfordringen ble det satt av kr 2,0 mill. til ekstraordinært vedlikehold i både 2017 og 2018, som videreføres i 2019.

Det er planlagt retaksering i 2018 og 2019 slik at eiendomsskatten for 2020 skrives ut på et oppdatert grunnlag. Foreløpige undersøkelser peker i retning av at denne retakseringen vil koste mellom kr 4 og 7,5 mill. En vesentlig del av arbeidet vil bli kjøpt av en ekstern leverandør og det er først etter en anbudsrunde at en kjenner kostnaden. Foreløpig er det lagt inn kr 3 mill. til dette arbeidet, fordelt på 2018 og 2019.

17 AVGIFTER OG BETALINGSSATSER

Avgifter og betalingssatser for 2019 blir behandlet som egen sak i kommunestyret, parallelt med økonomiplanen. I hovedsak er satsene holdt uendret eller økt med deflator for 2018, 3%. En del satser for egenbetaling er lovregulert, det gjelder blant annet barnehage, praktisk bistand og kurdøgnpris.

Egenandel for langtidsopphold i institusjon er regulert i forskrift (Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester § 3). Vederlaget må ikke overstige de reelle oppholdsutgifter og det er regulert hvilken andel av beboerens inntekt som kan kreves som betaling.

På sjølkostområdene for vann og avløp er det lagt til grunn at inntektene skal dekke kommunens kostnader (dekningsgrad 100 %) og at eventuell merinntekt tilbakeføres abonnentene i samsvar med forskrift. I 2017 var dekningsgraden på vann 82 % og for avløp var dekningsgraden 131 %. På vannområdet har vi bygd opp negativ dekningsgradsavsetning, mens avløp har et positivt dekningsgradsfond. Negative avsetninger bør dekkes inn i løpet av 5 år. På denne bakgrunnen er årsavgift for vann økt med 10 % og årsavgiften for avløp er redusert med 10 %. Tilkoblingsavgiften på vann er økt med 10 % og på avløp med 3 %.

Også feiing er et sjølkostområde. I 2017 var dekningsgraden på 109,6 %. Vi har fortsatt en negativ dekningsgradsavsetning på feiing. På denne bakgrunn er feieavgiften økt med 15 % for 2019.

Svømmehallen har ikke vært i drift i 2018. Prisene for 2019 er foreslått de samme som de var i 2017. For SFO er prisen lavere enn sjølkost og kommunen står her fritt til å fastsette prisene. Rådmannen foreslår å øke prisene med 3%. Satsene har stått stille siden i 2017.

Prisen på mat ligger på selvkost. For 2019 blir det ingen økning utover deflator.

Leie på kommunale boliger blir fastsatt av rådmannen. Her er det ulikt hvor ofte regulering skal skje og hva som er grunnlaget for regulering. Det legges til grunn at nivået på husleien skal gjenspeile kostnaden ved å eie og drive boligen. For noen boenheter betaler leietaker kommunen for bruk av strøm, også her legges det til grunn at betalingen skal gjenspeile faktiske kostnader.

18 VEDLEGG I: INVESTERINGSPROSJEKTER

18.1 Vedtatt økonomiplan for perioden 2019 - 2022

Tabell 188.1 Investeringer i økonomiplanperioden

Prosjekt (alle beløp i kr 1.000)	2019	2020	2021	2022	Tilskudd	Totalsum
NAUS, nybygg-rebudsj. -19	24 000					24 000
Valdreshallen, rehabilitering-rebudsj. -19	7 000					7 000
Høydebasseng Fagernes - Leira - rebudsj. -19	5 500					5 500
Institusjonsplasser demente, 24 stk Aurdal	25 000	100 000			41 856	83 144
Institusjonsplasser demente Aurdal, inventar	0	7 500				7 500
Digitalisering av eiendomsarkiv	1 000					1 000
Vann og avløp (ramme)	2 000	1 000	1 000	1 000		5 000
Overvann, tilpassning klimaendring (ramme)	2 000	1 000	1 000	1 000		5 000
Opprusting av veger (ramme)	2 500	2 500	2 500	2 500		10 000
Utbedring flomskade Kvitvella fossen	500					500
Hovedtankbil, brann	3 750					3 750
Feiemaskin	0	1 500				1 500
Traktor utskifting 1995 mod	1 500					1 500
Festsalen - Elektrisk, lys og inventar	350					350
Velferdsteknologi digitalisering (ramme)	500	500	500			1 500
Smittevernstyr, Fagernes legesenter	160					160
Brannsikring Ulness kyrkje	1 000					1 000
Utbedring Skrautvål kirkegård				1 000		1 000
KLP egenkapitalinnskudd	2 000	2 000	2 000	2 000		8 000
Sum finansierungsbehov	78 760	116 000	7 000	7 500	41 856	167 404

Tabell 188.2 Finansiering investeringer

Finansiering:				
Inntekt salg anleggsmidler	0	0	0	0
Prosjektavhengige tilskudd	0	41 856	0	0
Mva kompensasjon	13 652	22 800	800	700
Bruk av investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av disp.fond	2 000	2 000	2 000	2 000
Lånefinansiering	63 108	49 344	4 200	4 800
Sum finansiering	78 760	116 000	7 000	7 500

18.2 NAUS og Valdreshallen

Beskrivelse

Det er bevilget kr 145,2 mill. inkl. mva og prisstigning til nye NAUS og kr 53 mill. inkl. mva. og prisstigning til rehabilitering av Valdreshallen. Sum kr 198,2 mill.

Byggestart var i 2017, med planlagt ferdigstilling 07.12.2018 for begge tiltakene.

Budsjett og risiko

For å fullføre prosjektet med endelige avregninger vil endelig sluttarbeid og –fakturering først bli foretatt i 2019. Dette krever rebudsjettering av forventede utgifter, som først kommer til betaling i 2019, men som ikke endrer total kostnadsramme på prosjektet.

Rebudsjettering NAUS:

	2017	2018	2019	2020	SUM
Forprosjekt, prosjektering og bygging Økonomiplan 2017-2020	70 000	75 200			145 200
Økonomiplan 2018-2021	25 000	120 200			145 200
Ny fordeling mellom år Økonomiplan 2019-2022	25 000	96 200	24 000		145 200
Total prosjektkostnad					145 200

Rebudsjettering Valdreshallen:

	2017	2018	2019	2020	SUM
Forprosjekt, prosjektering og bygging Økonomiplan 2017-2020	25 000	28 000			53 000
Økonomiplan 2018-2021	12 000	41 000			53 000
Ny fordeling mellom år Økonomiplan 2019-2022	12 000	34 000	7 000		53 000
Total prosjektkostnad					53 000

18.3 Vannforsyning, høydebasseng Fagernes - Leira

Beskrivelse

Eksisterende høydebasseng i vannforsyningssystemet for Fagernes – Leira var gammelt og hadde en for liten kapasitet i forhold til utviklingen som har vært på Fagernes og Leira de siste ti-årene. Rammeplan for vannforsyning Fagernes – Leira har konkludert med endelig plassering og kapasitet.

Byggestart var i 2015 med planlagt ferdigstilling våren 2019.

Teknisk løsning

Simuleringer viser at foreslått løsning er den løsningen som har best innvirkning på vannforsyningssystemet Fagernes – Leira hva angår forsyningssikkerhet, også ved lengere driftsstans i vannverket. En økning av kapasiteten med 3000 m³ fra dagens 600 m³ er i henhold til kommunens planverk et riktig grep for å sikre innbyggerne godt og nok vann, samt sikre tilstrekkelig brannvannskapasitet på det kommunale vannforsyningssystemet. Anlegget klargjøres for etablering av et krisevannsinntak med vannbehandling som kan settes i drift ved langvarig driftsstans på vannverket.

Alternative løsninger

Ikke aktuelt i henhold til rammeplan for Fagernes – Leira vannforsyning.

Budsjett og risiko

Prosjektet strekker seg over flere budsjettår. Prosjektet startet opp i 2015 med legging av sjøledning fra Tynvegen til Skipet. Høydebassenget i Djupedalen med tilhørende infrastruktur ble offisielt åpnet 06.09.18. I 2019 gjenstår kun sist del av arbeidet med krisevannsløsningen nede ved Skipet og sjøledning fra Skipet til Leira.

Fullføring - krisevannsløsning

Inntak for reservevannforsyning skal ligge ved østsiden av Skipet, og tiltaket er begrunnet og beskrevet i rammeplanen.

Det ble gjort et omfattende arbeid med denne delen av prosjektet våren 2018. Planen var å fullføre prosjektet høsten 2018, men da vi la ut prosjektet i Doffin i sommer kom det ved fristens utløp 25.08.18, kun inn et tilbud. Tilbud er som forutsatt i budsjett, men entreprenøren kan av kapasitetsmessige årsaker ikke ferdigstille arbeidet før våren 2019.

Sjøledning Skipet- Leira

Rammeplanen for Fagernes/Leira vannverk forutsetter at eksisterende Ø160 mm vannledning i Strøndafjorden - fra Tingnesøddin til Leirasanden - erstattes med Ø225 mm ledning fra Skipet til Leirasanden. Denne delen av prosjektet kommer også i 2019.

	2016	2017	2018	2019	SUM
Forprosjekt, prosjektering og bygging. Opprinnelig vedtak i økonomiplanen for 2016-19 vedtatt i KS	7 163	25 531	6 050		38 744
Bokførte kostnader de enkelte år, fra de delprosjektene som gikk det regnskapsåret.	6 648	13 086			19 734
Antatt sum kostnader inneværende år			12 500		12 500
Rebudsjettering ny fordeling iht framdrift					
Sjøledning fra Skipet til Leira				1200	
Reservevannforsyning				3000	

UV-anlegg krisevannsløsning				500	
Uforutsett inkl. prosjekteringskostnader				800	
SUM					5 500
Totalsum prosjektkostnad 2016-19					37 734

Tabellen viser forbruk for prosjektet sammenlignet med prosjektets totale budsjett.

18.4 Institusjonsplasser for demente i Aurdal

Beskrivelse

24 nye institusjonsplasser ved Aurdal omsorgssenter er under planlegging. Kommunestyret behandlet forprosjektet i sitt møte 21.06.18, se KS-sak 39/18.

Teknisk løsning

Prosjektet omfatter utbygging av Aurdal Omsorgssenter for beboere med spesielle behov for omsorg, spesielt retta mot brukere med demens eller tilsvarende diagnose.

Omsorgssenteret skal gi plass for tilsammen 24 brukere fordelt på 4 avdelinger med plass til nødvendige støttefunksjoner for drift og omsorg for denne brukergruppa.

Kalkyle

Totalkostnad for nybygg er kalkulert til kr 125 mill. inkl. mva. og prisstigning.

I KS-sak 39/18 ble følgende vedtak fattet:

1. Nord-Aurdal kommune godkjenner vedlagte forprosjekt for 24 nye institusjonsplasser ved Aurdal Omsorgssenter og vedtar at dette legges til grunn for videre detaljprosjektering.
2. Investeringsrammen for prosjektet blir endelig vedtatt i økonomiplanen for 2019-2022, og rådmannen får fullmakt til å gå videre med detaljprosjekteringen og med sikte på byggestart i 2019.
3. Det legges til grunn at de 11 eksisterende plassene i alderspensjonatet opprettholdes og at de 24 nye plassene er netto nye institusjonsplasser.
4. En klar forutsetning for oppstart av prosjektet er at Husbanken gir tilskudd til alle de 24 plassene.
5. Kommunestyret ber om at bruk av massivtre utredes som et alternativ ved bygging av nye institusjonsplasser i Aurdal.

Budsjett og risiko

	2017	2018	2019	2020	2021	SUM
Vedtatt økonomiplan 2017-2020	0	700	2 000	39 000	39 000	80 700
Vedtatt økonomiplan 2018-2021						
Forprosjekt		1 000				
Detaljprosjektering		1 500				
Bygging av 24 leiligheter			50 000	28 200		80 700

Vedtatt forprosjekt 21.6.18. Antatt fordeling mellom budsjettår.			25 000	100 000		125 000
Inventar				7 500		7 500
Tilskudd fra Husbanken, inntil 55% av kostnadene, dvs. Inntil kr 1.744' pr. Institusjonsplass.						41 856
Netto investering for kommunen		2500				90 644

iVest Consult AS har tilbudt å utrede bruk av massivtre som byggemateriale. Dette blir lagt fram for kommunestyret i desembermøtet. Før denne utredningen foreligger, er det vanskelig å si noe sikkert om kostnadene, men i sammenliknbare prosjekter i Norge så har ikke massivtre gjort prosjektene dyrere enn der tradisjonelle byggemetoder er brukt. Men det endelige svaret får vi ikke før det foreligger et reelt tilbud fra en totalentreprenør. Noe som nå tidligst kan foreligge et godt stykke ut i 2019. Antatt mulig byggestart blir ut i fra dette høsten 2019.

18.5 Digitalisering av eiendomsarkiv

Beskrivelse

Digitalisering av eiendomsarkivet. Hele det historiske arkivet er sendt til fylkesarkivet på Lillehammer i juni 2018. Skanning og digitalisering pågår, men blir ikke ferdigstilt før i løpet av 2019.

Mål

- Saksbehandlere får tilgang til historiske data fra eiendomsarkivet på sin skjerm.
- På sikt er det mulighet for å tilgjengeliggjøre dokumenter for eksterne brukere.
- Økt sikkerhet for arkivet i form av fjernlagring i tillegg til at hele arkivet er digitalisert.

Oppstart: 05.2018 **Planlagt ferdigstilling:** 12.2019

Alternative løsninger

Ikke relevant nå.

Budsjett og risiko

	2018	2019	2020	2021
Digitalisering	700	1 000		

Avtale er inngått med IKA Opplandende i form av pris pr. hyllemeter. Kan bli noe avvik innen alt er ferdig da vi betaler etter oppmålte skannede hyllemeter.

18.6 Vann og avløp, rehabilitering og nyanlegg

Beskrivelse

Hovedplan for vannforsyning er kommunens politiske styringsdokument for hvordan vannforsyningssystemet skal bygges opp og vedlikeholdes på kortsikt (4 års perspektiv), lengre sikt (nærmere 15 år) og på lang sikt (inntil 40 år frem i tid). Planer og tiltak inneholder beskrivelse av store og små prosjekter på både kort og lang sikt. Utgiftene finansieres på selvkostområdet.

Mål

Etter at kommunen de siste 10 årene har investert betydelige summer i oppgradering av VA-nettet er det rom for å redusere innsatsen på dette området i en periode. Det er videre slik at på en del resterende strekninger er selve ledningsnettet i akseptabel stand, mens det er større behov for å utbedre selve kummene. Dette har også sammenheng med sikkerheten for driftsmannskapet og endrede regler på området siden kummene ble bygd på 1970-90 tallet.

Planlagt oppstart: 01.2018 **Planlagt ferdigstilling:** 12.2018

Teknisk løsning

VA-arbeidene utføres i henhold til gjeldende norm (VA Miljøblad) og standard abonnementsvilkår for vann og avløp i Nord-Aurdal kommune (tekniske og administrative bestemmelser). Det foretas kvalitetskontroll av rørstrekk i form av video-inspeksjon og trykk- og tetthetsprøving. Utførende entreprenør skal ha godkjenning i tiltaksklasse 2 (må kunne fremlegge dokumentasjon). Entreprenørens stedlige leder skal ha ADK1-sertifikat.

SANERINGSTILTAK VA-SEKTOREN 2019 - 2022							
SONE NR./ TILTAK NR.	TILTAKETS NAVN	OMFANG	KOSTNAD (1000 KRONER)				MERKNAD
			2019	2020	2021	2022	
	Månovegen-Leiraelva rebudsjetering 2018	200 lm	1 700				Prosjektet påbegynt i 2018
	Ledningsnett, utskifting/nytt		300				
	Pumpestasjon			1 000			
	Kumpunktutskifting/ledningsnett				1 000		
	Pumpestasjon					1 000	
	VA-Fejordet						
	SUMMER		2 000	1 000	1 000	1 000	
	Rammebevilgning		2 000	1 000	1 000	1 000	

Kort om de enkelte prosjektene

VA-prosjektet Månoeven – Leiraelva vest ble lagt ut i Doffin i august 2018 og med anbudsfrikt 11.09.18. Det kom inn kun et tilbud fra Fagernes Anlegg AS, men grunnet stor byggeaktivitet varslet de at anlegget ikke kunne ferdigstilles før våren 2019. Vi har inngått kontrakt med selskapet på kr 2,044 mill. Det er behov for å rebudsjettere dette prosjektet samt øke rammen grunnet tilbudets størrelse.

For de kommende årene foreslås det å ha en årlig **VA-ramme** på kr 1 mill. for å kunne foreta en del utbedringer av pumpestasjoner og VA-kummer, men også for å kunne gjennomføre mindre VA-prosjekter som måtte dukke opp som følge av at aktiviteten til andre aktører, herunder SVV, VEAS eller private utbyggere. Rådmannen gis fullmakt til å prioritere prosjekter under denne rammen.

Alternative løsninger

Ikke relevant.

Budsjett og risiko

Vurdering av risiko for avvik fra budsjetttramma:

- Stor anleggsaktivitet i regionen kan presse prisene opp.
- Uforutsette kostnader vil dukke opp, men gjennom et omfattende konkurransegrunnlag, samt forhandlinger og befarig med aktuelle leverandører, er det gjort mye for å unngå overraskelser.

Konsekvens for driftsøkonomien

De viktigste endringene i driftskostnadene er som følger:

- Høyere standard på ledningsnett og VA-anlegg reduserer vedlikeholdskostnader og kostnader knyttet til ledningsbrudd, lekkasjer og driftsstans.
- Et styringsdokument for vannforsyning som på sikt bedrer kvalitet, kapasitet, sikkerhet og effektivitet vil ha en positiv innvirkning på årlige driftskostnader.
- Med flere elektroniske vannmålere på hovedledningsnettet kan driftsoperatørene i sanntid drive lekkasjesøk på en enklere og sikrere måte enn tidligere.
- Det er en forventning om at lønnskostnader til utrykninger og feilsøking reduseres, og et eventuelt samarbeid med flere driftsoperatører kan gi samdriftsfordeler.

18.7 Overvann - klima

Beskrivelse

Det har blitt økt behov for å håndtere overvann blant annet som følge av kraftigere nedbør og utbygginger med større glatte flater (blant annet tak, vegger og p-plasser). Ved utbygginger øker andelen tette flater der overvannet blir leda inn på overvannsnettet. Dette fører til overbelastning av overvannsnettet og fører til vannskader der vannet trenger inn. Tiltak på overvann kreves utført av utbyggere så langt det er mulig ved reguleringsplanarbeid og byggesøknader.

Mål

Målet er at overvannsnettet kun skal overbelastes med akseptable mellomrom. I denne vurderingen inngår konsekvens opp mot investeringskostnad.

Teknisk løsning

Aktuelle overvannsprosjekter er:

- Jernbanevegen blir mest sannsynlig nedklassifisert fra fylkesveg til kommunal veg. I avtalen med fylkeskommunen tar kommunen over veien i den tilstand den er mot at fylkeskommunen tar over gangveger og gatelys langs fylkesveiene i den tilstand de er. I jernbanevegen er det utfordringer i forhold til overflatevann fra skysstasjon og sørover. De eksisterende overvannskummene er av typen infiltrasjonskummer som fort fylles. Det vil her være behov for å kople disse kummene til den kommunale overvannsledningen i Jernbanevegen og sette ned nye sandfangkummer/sluk der det er behov. Avslutningsvis vil det være behov for å asfaltere Jernbanevegen fra skysstasjon og sørover.
- På parkeringsplassen i Parken er det behov for å få satt ned sandfangkummer og sluk og kople disse til overvannsledningen som går ut i fjorden.
- Gjensidigegården har utfordringer i forhold til bortledning av overflatevann. Her må det kartlegges for å se om det er mulig å lede vekk dette vannet via eksisterende kommunale overvannsledninger i området.
- Det er behov for å utbedre bekkeinntak som kommunen har ansvar for.

Budsjett

	2019	2020	2021	2022
Prosjektering og bygging	2 000	1 000	1 000	1 000
Nåværende økonomiplan				

18.8 Opprusting av kommunale veier

Beskrivelse

- Oppretting og reasfaltering etter at vann og avløp er rehabilitert året før.
- Masseutskifting, oppretting og reasfaltering av veiparseller med setningsskader og krakkelert dekke.
- Oppretting og asfaltering av eksisterende grusveger.
- Helhetlig oppgradering av lengre grusvegstrekkninger.

Mål

Oppgradere veistrekkninger til normal standard for kommunal veg.

Planlagt oppstart: 05.2019 **Planlagt ferdigstilling:** 10.2019

Teknisk løsning

Partier med setningsskader forsterkes (masseutskifting, legging av fiberduk, nytt bærelag). Det foretas grøfterens. Kantrekker fornyes ved behov.

Prosjektene som gjennomføres finansiert av denne bevilgningen er større opprustinger av veier (nytt bærelag, utvidelse av bredde og lignende) som er investeringer, ikke vedlikehold.

Vi har 69 km med kommunale veger, inkl. gang og sykkelveger. Av disse er ca. 37 km med asfalt og ca. 32 km er grusveger.

Med mer ekstremvær, i form av nedbør, har vi i perioder store problemer og økte kostnader med vedlikeholdet, spesielt på grusvegene. Det er derfor ønskelig at større deler av vegnettet får fast dekke. Derfor legges det opp til økt asfaltering av grusveger i planperioden. De siste årene har følgende grusveger fått fast dekke; Månovegen, Tveitavegen og Kvitvællavegen langs Neselva.

Rekkefølgen på tiltakene i tabellen nedenfor er satt opp ut i fra en total behovsvurdering. Dersom situasjonen skulle tilsi en annen prioritering, kan rekkefølgen bli endret i perioden. Kommunen samarbeidet tett med blant andre Statens vegvesen. I tilfeller hvor for eksempel vegvesenet setter i gang prosjekter kan det være fornuftig med en omprioritering av kommunens prosjekter eller gjennomføring av andre prosjekt, for å redusere anleggsperiodene og/eller redusere kommunens kostnader. Det kan også oppstå akutte situasjoner som krever umiddelbar gjennomføring av andre tiltak. Rådmannen har fullmakt til å gjøre slike omprioriteringer.

VEGUTBEDRINGSTILTAK 2019- 2022									
SONE NR/ TILTAK NR	TILTAKETS NAVN	LOKALISERING	OMFANG	KOSTNAD (1000 KRONER)					MERKNAD
				2019	2020	2021	2022	Etter 2022	
	Asfaltering Fautrudvegen	Aurdal	900 lm	900					Grus i dag. Nytt fast dekke
	Asfaltering Valdresvegen Vikatunet-Autohuset	Fagernes	820 lm	1 000					
	Vedlikehold Åbjør og brua på Bjørge, j.fr. bruinspeksjon	Åbjør, Bjørge		200					
	Opprusting grusveger			250					
	Trafikksikrings tiltak og skilting			150					
	Asfaltering Valdresvegen Autohuset-Tunelltoppen	Fagernes	480 lm		600				
	Asfaltering Nilsebrøttn, Krokabakkatn, Moåkeren	Leira	1000 lm		950				
	Asfaltering Vidstavegen	Leira	310 lm		310				
	Asfaltering Markavegen	Leira	275 lm		290				
	Opprusting grusveger				250				
	Trafikksikrings tiltak og skilting				100				
	Asfaltering Sørregarlivegen	Fagernes	425 lm			425			Grus i dag. Nytt fast dekke
	Asfaltering Skrautvål barnehage og boligfelt	Skrautvål	275 lm			275			Grus i dag. Nytt fast dekke
	Asfaltering Ulnesøln	Ulnes	350 lm			350			Grus i dag. Nytt fast dekke
	Asfaltering Sagbråtenfeltet	Aurdal	750 lm			750			
	Asfaltering Myravegen, Blåbærmyre	Fagernes	300 lm			300			
	Opprusting grusveger					250			
	Trafikksikrings tiltak og skilting					150			
	Oppretting og asfaltering Vestringsbygda - Åbjør bru	Vestr.bygda	750 lm				750		
	Oppretting og asfaltering Bangsvegen øst	Bjørge	400 lm				400		
	Oppretting og asfaltering Kvitterlivegen	Fagernes	250 lm				250		
	Asfaltering pardisvegen Fv 51-Merkjivegen	Tisleidalen	350 lm				350		Grus i dag. Nytt fast dekke
	Asfaltering Øvrebygdsvegen Fv 204-Kjørlibrøttn	Skrautvål	400 lm				400		Grus i dag. Nytt fast dekke
	Opprusting grusveger						250		
	Trafikksikrings tiltak og skilting	-	-				100		
	Høgdingvegen		1250 lm					1 250	Grus i dag. Nytt fast dekke
	Øvrebygdsvegen Kjørlibrøttn-Kampen		1250 lm					1 250	Grus i dag. Nytt fast dekke
	SUMMER			2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	
	Rammebevilgning			2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	

Budsjett og risiko

Alle prosjektene legges ut på anbud. Det er liten risiko for avvik fra budsjettramma.

Investeringsutgifter	Delsum	Sum
----------------------	--------	-----

Forsterking, oppretting og asfaltering av veier		2 500
Total investeringsutgift		2 500

Vurdering av risiko for avvik fra budsjettetramma:

Stor anleggsaktivitet i regionen kan presse prisene opp.

Konsekvens for driftsøkonomien

De viktigste endringene i driftskostnadene er som følger:

Høyere standard på veiene vil gi reduserte fremtidige driftskostnader i form av vedlikehold.

18.9 Utbedring etter flomskade – Kvitvella fossen

Beskrivelse

Etter vårflommen i år har et området på nedsiden av Kvitvella fossen fått omfattende skader. Store steinblokker har rast ut i elveløpet og flere er på veg. Gangbrua og gangvegen måtte som følge av dette stenges. Skaden er i nærheten av rørgaten til Kvitvella kraftverk og Kvitvella Electrisitetsverk AS ved Valdres Energiverk AS er således involvert i saken.

Mål

I første omgang søkes det om midler til å utbedre skadene fra NVE, men uavhengig av hva vi får derfra er skadene så alvorlige at de må utbedres. Det er så langt enighet om at NAK og Kvitvella Electrisitetsverk AS dekker 50 % hver.

Teknisk løsning:

Gjennomføring av reparasjonen er vurdert og et forslag er som følger:

1. Etablering av adkomst ned i elveløpet ved elveløpets side og etablering av midlertidig anleggsvei i elv opp til gangbrua som vist på bilde 3. Blokkene vil her pigges sundt for så å bli lastet opp og kjørt vekk.
2. Forskale og støpe en støttemur i elveløpets vestre side som forankres i fjellet. Fjellet her er veldig oppsprukket og forankring av støttemur er en stor utfordring. Ved å fjerne all løs masse vil oppfylling av rørgaten rase ut og er derfor uaktuelt. Faren for frostsprengning i slikt fjell er også stor, så beste løsning vil være å lage en ensidig forskaling mot elva og fylle baksiden med betong for å forsegle fjellet og hindre videre utgraving/utrasing. Forankring med fjellbolter mot grunnen og sidevangene på støpen er fullt mulig. Toppen av denne støpen fylles på med sams, stedlig masse som en skråning for å skjule støttemurens horisontale overflate og lage en naturlig overgang og som sikrer utrasing av turvegen.
3. Fjerne steiner i elva som er dratt med nedover i elva for å gjenskepe elva sitt tidligere tverrsnitt og dermed hindre flomskader. Steinene pigges sundt, laste opp og kjøres vekk.

4. Fjerne adkomstveier og anleggsveier som er etablert.

Alternative løsninger: Ingen.

Investeringsutgifter	Sum
Foreløpig anslag, NAK's andel	500
Total investeringsutgift inkl. mva	500

Vurdering av risiko for avvik fra budsjettetramma:

Vanskelig å vite omfanget av sikringsarbeidet før man har begynt å avdekke fjellet i hele området. Kostnadsoverslaget er derfor usikkert p.t.

18.10 Ny hovedtankbil brann

Beskrivelse

Brannvesenet disponerer i dag 2 tankbiler, noe vi også har behov for (har mange og store områder der vi må bringe med vann til slokking). Disse er i forholdsvis/meget dårlig stand (utslett).

Hovedtankbilen (1998 mod.), betegnet W-1.4.1, må byttes ut i en moderne branntankbil.

Mål

Få en slagkraftig enhet som blant annet kan kompensere for manglende slokkevannskapasitet ute i bygdene og ifbm. eventuelle branner i omsorgsboliger. Herunder nye institusjonsplasser i Aurdal.

Teknisk løsning:

Mange områder har begrenset slokkevannstilgang. Dette tilsier at brannvesenet må ha branntankbiler, dvs. spesialtilpassede tankbiler med stor slagkraft.

Det har vært tradisjon for å kjøpe pensjonerte melketankbiler - og ta disse i bruk som branntankbiler. Melketankbiler av i dag har som regel tanker på 16 m³ og mer, mens de i "gamle dager" var 8-10 m³. Dagens melketankbiler blir således for store og tunge som branntankbiler. Vi skal raskt frem, og ofte i områder der vegstandard og vegnettet er dårlig.

Moderne branntankbiler har tankkapasitet fra 6-12 m³, er utstyrt med skumslokkesystem og pumpekapasitet mv., noe som gir stor slagkraft.

Om mulig bør denne bygges opp som en selvstendig slokkeenhet, dvs. blant annet ha dobbelkabin (2+3 sitteplasser, hvorav 3 for røykdykkere).

Alternative løsninger:

Kjøpe brukt bil.

Investeringsutgifter	Sum
Innkjøp av ny tankbil inkl. mva	3 750
Total investeringsutgift inkl. mva	3 750

Vurdering av risiko for avvik fra budsjettetramma:

Til fradrag kommer det vi får for den gamle bilen, som sannsynligvis utgjør noen hundre tusen.

18.11 Ny traktor – Teknisk drift

Beskrivelse

Traktor nr. 2 er en Fiat, 1995 modell, som i tillegg til alder er i minste laget til arbeidsoppgavene den brukes til.

Mål

Ha utstyr som er tilpasset oppgavene og som har en fornuftig driftsøkonomi og sikkerhet for personalet.

Teknisk løsning:

Sist vinter måtte den repareres for kr 60 000. Noe som er veldig dårlig butikk på et kjøretøy som ikke er verdt mer enn kr 80 000.

Planen er å kjøpe en ny og moderne traktor som da blir hovedtraktoren og at den andre traktoren, 2008-modell Valtra, brukes til de øvrige oppgavene.

Alternative løsninger: Fortsette å koste på den gamle.

Investeringsutgifter

	Sum
Innkjøp av ny traktor inkl. mva	1 500
Total investeringsutgift inkl. mva	1 500

Vurdering av risiko for avvik fra budsjettetramma:

Innkjøp tilpasses rammen.

18.12 Festsalen rådhuset – Helhetlig rehabilitering av el-opplegg, lys og inventar

Beskrivelse: Festsalen trenger en helhetlig rehabilitering av det elektriske opplegget og interiør, slik at lokalet er oppdatert til utleie som festlokale.

Mål: Jf. beskrivelse

Teknisk løsning:

Alternative løsninger: Ingen.

Investeringsutgifter:	Sum
Ramme	350
Total investeringsutgift inkl. mva	350

Vurdering av risiko for avvik fra budsjettramma: Lav risiko

18.13 Velferdsteknologi

Beskrivelse: Innføring av velferdsteknologi for å effektivisere velferdstjenesten.

Mål: Jf. beskrivelse

Teknisk løsning:

Alternative løsninger: Ingen.

Investeringsutgifter:	Sum
Ramme	500
Total investeringsutgift inkl. mva	500

Vurdering av risiko for avvik fra budsjettramma: Lav risiko.

18.14 Fagernes legesenter - Smittevernutstyr

Beskrivelse:

Med bakgrunn i økende omfang på håndtering av smitteførende materialer, krever anskaffelse av nytt «Autoklaver og vaskekontaminator jf. gjeldende retningslinjer for hygienisk standard.

Planlagt oppstart er 2019

Teknisk løsning: Kjøp av anbefalt utstyr.

Investeringsutgifter:	Delsum	Sum
Sanering Våningvegen mm		160
Total investeringsutgift eks mva		160

Vurdering av risiko for avvik fra budsjettetramma:

Tiltak gjennomføres innenfor budsjettetramme.

18.15 Brannsikring Ulnes kyrkje

Beskrivelse:

Det gitt tilsagn fra Riksantikvaren om tilskudd til brannsikring av kyrkja. Vi legger inn tilsvarende beløp og for mulig dekning av ny vannforsyning til anlegget.

Planlagt oppstart er 2019, avhenger av prosess i fellesrådet.

Teknisk løsning:

Investeringsutgifter:	Delsum	Sum
Andel brannsikring og ny vannforsyning		1.000

19 VEDLEGG II: BUDSJETTSKJEMA

Økonomiplanen er laget i samsvar med forskrift om årsbudsjett og anbefalingene om god kommunal regnskapsskikk. Forskrift om årsbudsjett stiller i § 6 krav til innhold og inndeling. De pålagte budsjett-skjemaene 1A og 2A følger nedenfor.

Tabell 1B er Tabell 2.5 på s. 14. Denne tabellen viser i samsvar med forskriften fordelingen av driftsbudsjettet med den detaljeringsgrad kommunestyret vedtar. Her framgår den fastsatte rammen for den enkelte virksomhet. I tillegg til denne rammen, viser avsnittene med økonomiske hovedtall i omtalen av den enkelte virksomhet, hvordan denne rammen i budsjettet er tenkt brukt. Kravet til budsjettskjema 2B er oppfylt gjennom tabellen i avsnittet.

19.1 Driftsbudsjett – budsjettskjema 1A

Tabell 19.1 Budsjettskjema 1A – driftsbudsjettet.

Budsjettskjema 1A - drift	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Skatt på inntekt og formue	162 212	156 794	163 696	163 696	163 696	163 696
Ordinært rammetilskudd	184 064	196 799	206 941	207 363	207 202	207 219
Skatt på eiendom	28 118	29 084	29 084	29 084	29 084	29 084
Andre direkte eller indirekte skatter	8 754	2 129	2 129	2 129	2 129	2 129
Andre generelle statstilskudd	64 146	52 432	48 215	47 394	47 372	47 350
Sum frie disponible inntekter	447 294	437 238	450 065	449 666	449 483	449 478
Renteinntekter og utbytte	5 761	4 459	4 459	4 459	4 459	4 459
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	6 214	6 434	10 112	13 156	14 981	15 599
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	18 470	23 262	22 766	25 076	26 096	26 436
Netto finansinnt./utg.	-18 923	-25 237	-28 419	-33 773	-36 618	-37 576
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	41 962	11 779	12 844	12 844	12 844	12 844
Til bundne avsetninger	13 395	2 236	3 836	3 836	3 836	3 836
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	37 807	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	382	20 423	22 867	21 415	20 391	13 488
Bruk av bundne avsetninger	8 224	2 881	4 693	4 693	4 693	4 693
Netto avsetninger	-8 943	9 289	10 880	9 428	8 404	1 501

Budsjettskjema 1A - drift	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Overført til investeringsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	419 428	421 290	432 526	425 321	421 269	413 403
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	404 667	421 290	432 526	425 321	421 269	413 403
Mer/mindreforbruk	14 761	0	0	0	0	0

19.2 Investeringsbudsjett – budsjettskjema 2A

Tabell 19.2 Budsjettskjema 2A – investeringsbudsjettet.

Budsjettskjema 2A - investering	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Investeringer i anleggsmidler	71 191	188 416	76 760	114 000	5 000	5 500
Utlån og forskutteringer	590	0	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	1 999	1 937	2 000	2 000	2 000	2 000
Avdrag på lån	2 016	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	100	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	75 896	190 353	78 760	116 000	7 000	7 500
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	42 712	149 791	63 108	49 344	4 200	4 800
Inntekter fra salg av anleggsmidler	5 932	0	0	0	0	0
Tilskudd til investeringer	142	0	0	41 856	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	10 945	33 494	13 652	22 800	800	700
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	497	0	0	0	0	0
Andre inntekter	118	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	60 346	183 285	76 760	114 000	5 000	5 500
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	3 820	7 068	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum finansiering	64 166	190 353	78 760	116 000	7 000	7 500
Udekket/udisponert	-11 730	0	0	0	0	0

20 VEDLEGG III: BEFOLKNINGSUTVIKLING

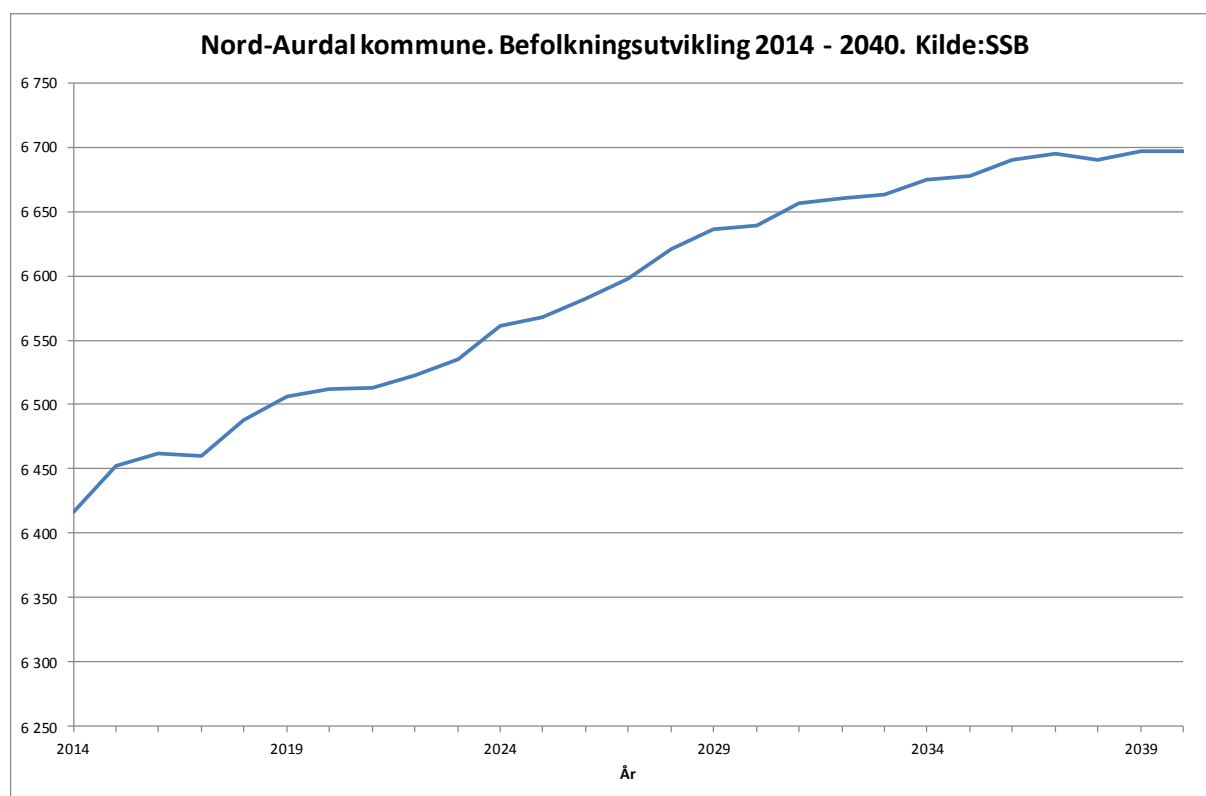
20.1 Hovedtrekk

Hovedtrekkene i befolkningsutviklingen er:

- En svak, men jevn, befolkningsvekst.
- Små endringer i antall barnehagebarn fram til 2035.
- Vesentlig nedgang i antall barn i skolepliktig alder fram til 2025, deretter stabilisering.
- Stor nedgang i antall ungdom 16 – 19 år fram mot 2030.
- Vesentlig og stabil nedgang i antall voksne 20 – 66 år.
- Svært stor økning i antall yngre eldre 67 – 79 år fram til 2030, deretter stabilisering.
- Stabilt antall eldre 80 år og eldre fram til 2024, deretter svært stor økning.

20.2 Folketall

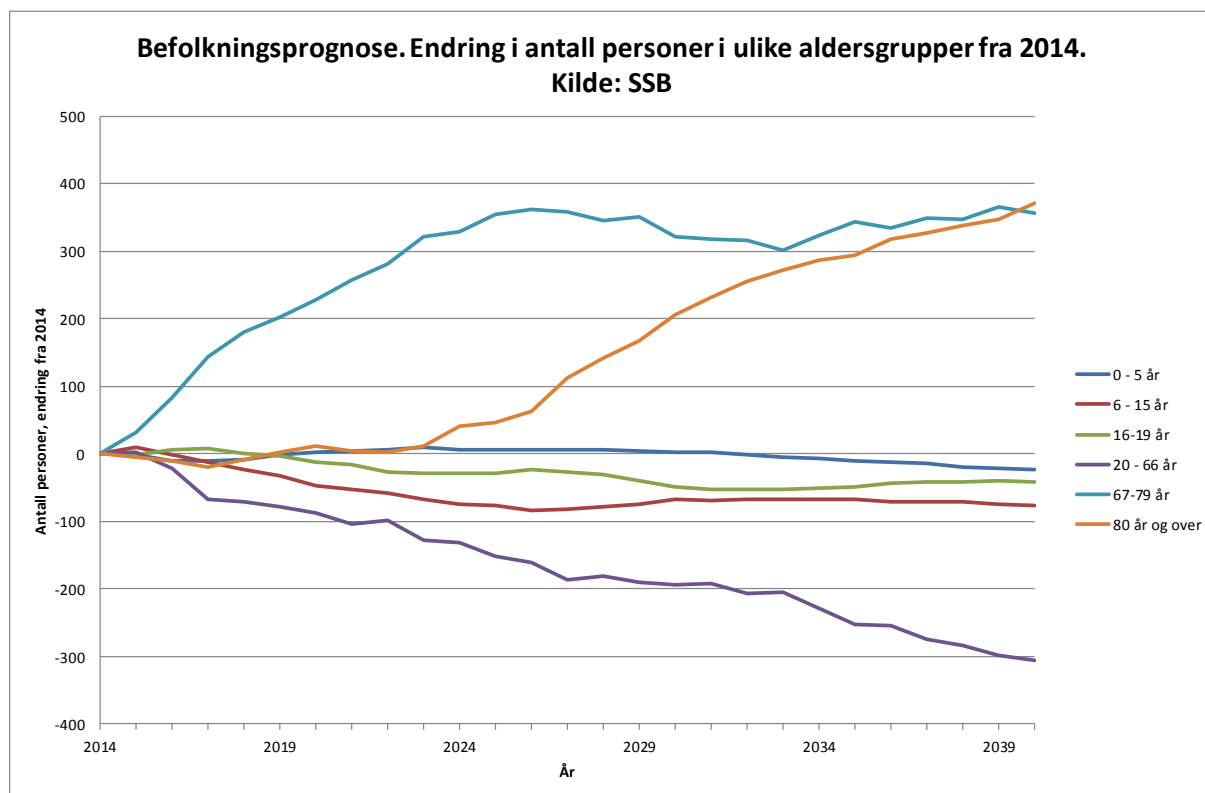
I Nord-Aurdal kommune var folketallet 6 417 ved inngangen til 2014. Befolkningsprognosen viser en stabil årlig vekst helt fram til 2040. Veksten er likevel liten, om lag 0,2 % pr. år. **Feil! Fant ikke referanseilden..** viser utvikling i samla folketall i kommunen.

Figur 20.1 Befolkningsutvikling i Nord-Aurdal 2014 – 2040. Samlet folketall. Statistisk sentralbyrås befolkningsframskriving (alternativet middels nasjonal vekst).

20.3 Antall innbyggere i ulike aldersgrupper

Figur 20.2 viser utviklingen i antall innbyggere i ulike aldersgrupper i enkelte år fram mot 2040.

Figur 20.2 Befolkningsutvikling i Nord-Aurdal 2014 – 2040. Endring i antall personer i ulike aldersgrupper. Statistisk sentralbyrås befolkningsframskriving (alternativet middels nasjonal vekst).

Barn i barnehagealder (0 – 5 år)

I økonomiplanperioden går antall barn i aldersgruppen 0 – 5 år markant ned, med 10 personer (2,7 %). Antallet barn går så opp slik at det ligger noe høyere enn i dag (6 – 7 flere) for så å være på dagens nivå i 2030.

Barn i grunnskolealder (6 – 15 år)

I økonomiplanperioden er det en nedgang i antall barn i grunnskolealder. Prognosen viser 23 færre barn i 2018 enn i 2014 (ned 3,7 %). Nedgangen fortsetter til 2025 da det er 10,5 % færre barn i aldersgruppa enn i 2014. Deretter stabiliserer antallet seg fram mot 2040.

Ungdom (16 – 19 år)

Antallet ungdom 16 – 19 år er stabilt i økonomiplanperioden. Deretter er det en stor nedgang til 2030 da det etter prognosen er 49 færre personer i aldersgruppa enn i 2014, en nedgang på 15,7 %.

Yngre eldre (67 – 79 år)

I økonomiplanperioden antas denne aldersgruppen å øke med 180 personer, hele 24,3 %. Økningen fortsetter fram til 2030, da gruppen har vokst fra 740 til 1 062 personer, en vekst på hele 43,5 %. Deretter går antallet noe ned og stabiliserer seg rundt 1 075 personer.

Eldre (80 år og eldre)

Folketallet i denne gruppen går vesentlig ned i økonomiperioden, det er etter prognosen 19 færre personer i 2017 enn i 2014 (ned 5,7 %). Antallet innbyggere i aldersgruppen er stabilt fram til 2022. Fra 2023 er det imidlertid en markant vekst, allerede i 2025 er det etter prognosen 41 flere i aldersgruppe (opp 13,7 %), i 2030 er det 207 flere (opp 61,6 % fra 2014) og i 2040 har gruppa økt med 371 personer, en økning på godt over 100 %.

Foto: Nord-Aurdal kommune

21 VEDLEGG IV: ØKONOMISKE MÅL

Kommunestyret behandlet i sak 043/12 den 14.06.2012 økonomiske mål for framtidige økonomiplaner. Det gjorde slik vedtak:

Kommunestyret vedtar slike økonomiske mål for framtidige økonomiplaner:

- 1. Netto driftsresultat bør være på minimum 3 %²¹ av brutto driftsinntekter.*
- 2. Disposisjonsfondet skal minimum være på 10 % av brutto driftsinntekter og målet er at det skal utgjøre 15 %.*
- 3. I tillegg til disposisjonsfondet etter pkt. 2 skal kommunen ha et særskilt disposisjonsfond for å handtere premieavvik. Dette skal til enhver tid tilsvare samla akkumulerte premieavvik for kommunen.*

Formålet er både å ha disposisjonsfondsavsetninger som til enhver tid tilsvarer akkumulert premieavvik og at regnskapsmessig resultat (mer/mindreforbruk) skal vise et reelt resultat.

- a. Kommunestyret vedtar å sette av på disposisjonsfond premieavvik kr 16 522 000 tilsvarende kommunens akkumulerte premieavvik på 01.01.2012. Dette finansieres ved bruk av ordinært disposisjonsfond.*
- b. Kommunestyret vedtar videre at det årlig skal settes av eller brukes av disposisjonsfond premieavvik et beløp som tilsvarer differansen mellom årets premieavvik og sum amortisert premieavvik dette året. Kommunestyret gir rådmannen fullmakt til å foreta slike avsetninger og foreta slik bruk av disposisjonsfond premieavvik. Transaksjonene vises i årsregnskapet.*

- 4. Lånegjelda bør være under 70 % av brutto driftsinntekter.*

I denne lånegjelden skal iberegnes den andel av lånegjeld på VLMS kommunen betjener gjennom husleie på bygget og andre vesentlige kapitalkostnader som kommunen bærer indirekte.

Ved vurdering av framtidige låneopptak kan en ta hensyn til lån knyttet til selvkostområdene vann, avløp og feiing.

- 5. Kraftinntekter bør brukes på en måte som reduserer kommunens sårbarhet for svingninger i kraftprisene og som bidrar til en langsiktig robust kommuneøkonomi.*

Kommunestyret ber rådmannen legge fram en egen sak med forslag til retningslinjer for bruk av kraftinntektene.

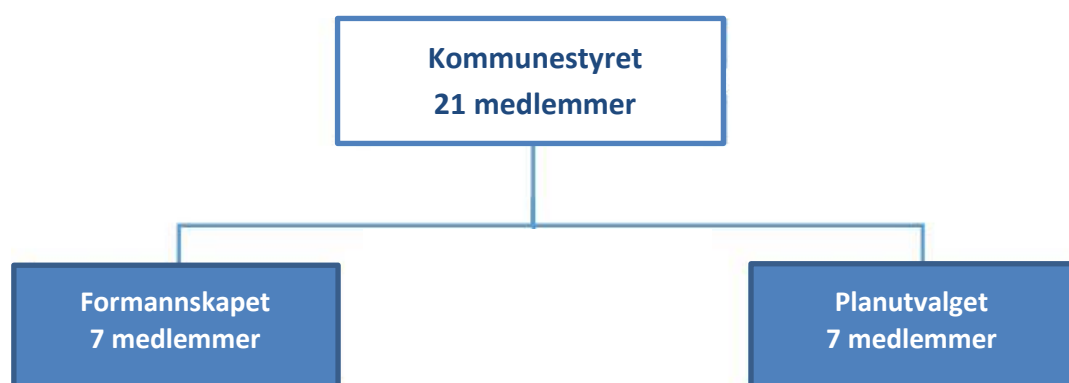
²¹Teknisk beregningsutvalg har senere anbefalt at netto driftsresultat bør være 1,75 % av brutto driftsinntekter.

22 VEDLEGG V: ORGANISASJONSKART

Politisk organisering frem til valget høsten 2019

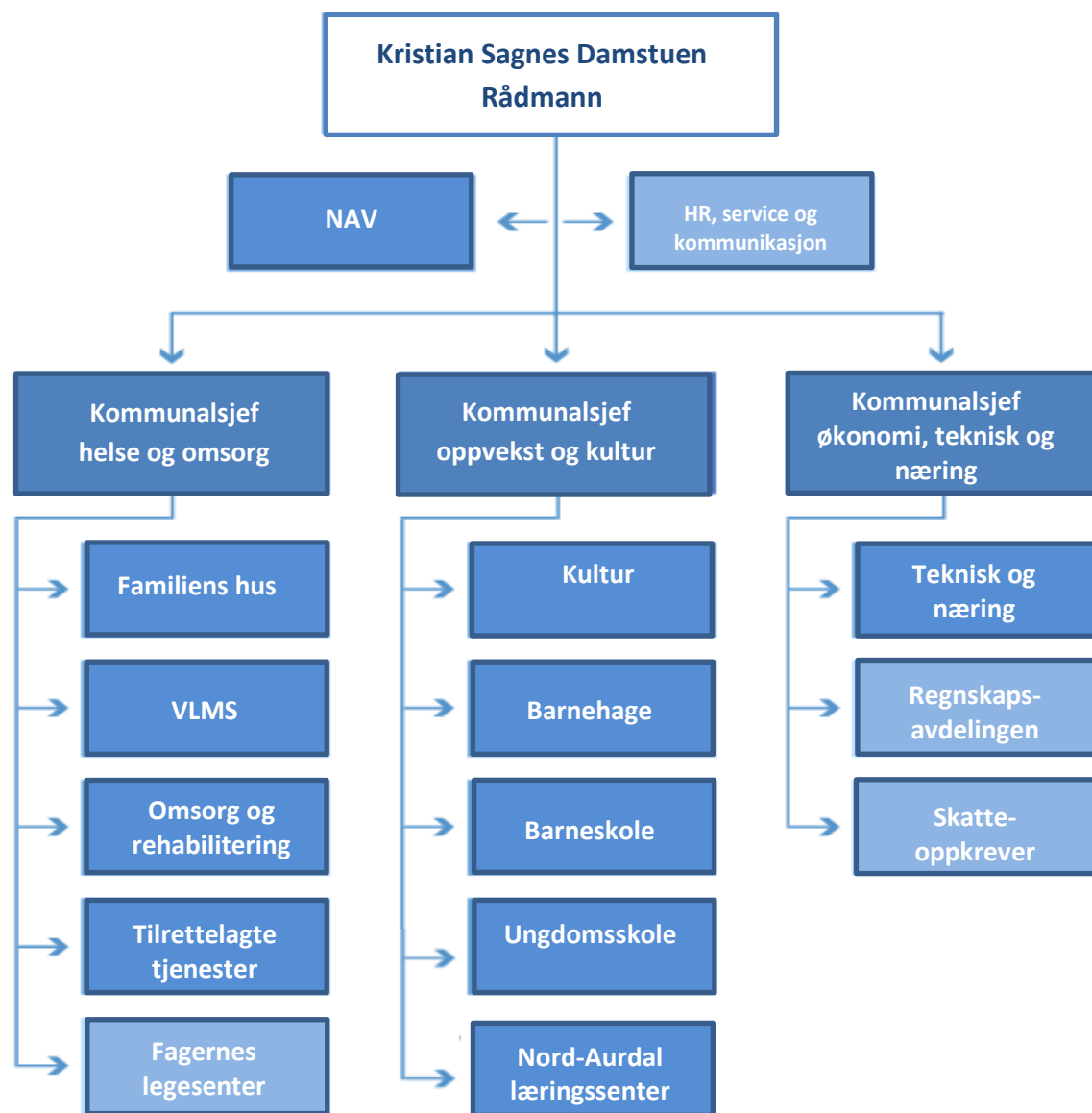

Politisk organisering fra konstituering etter valget høsten 2019

Figur 22.1 Organisasjonskart. Politisk organisering.

Administrativ organisering

Figur 22.2 Organisasjonskart.
Administrativ organisering.

Adresse: Nord-Aurdal kommune,
Boks 143, 2901 Fagernes.
Mail: nak@nord-aurdal.kommune.no
Tlf: 61 35 90 00

Foto: Katrine Kammerud